

Luka

The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the
Vlax Romani language

Luka

The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the Vlax Romani language

copyright © 2018 Pioneers

Language: Chergash (Romani, Vlax)

Dialect: Chergash

Translation by: Pioneers

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2024-02-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 24 Feb 2024 from source files dated 24 Feb 2024
1e2d0214-3d12-5bbc-b29b-eea1aae09a1b

Contents

Luka	1
----------------	---

E Lukašći Bahtali Nevimata

Akaja Bahtali nevimata ramosarda o manuš savesko alav sas Luka, vo sas doktori thaj misionari savo putuilas e apostole Pavlesa (dik Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) thaj nas Židovo. Akaja knjiga opisujil e Isusesko bijandipe, trajo, sikaipe, čudurja, lesko smrto po trušul, vaskrsenje andar e mule thaj vi o vaznesenje po nebo. Jek katar e glavne tema akale Bahtale nevimako si kaj o Isus pherel e obećanja savo dijas o Del e Izraelešće ando Purano zaveto ali isto kaj e Bahtali nevimata naj samo pale Židovurja već vi pale okola save naj Židovurja. Ande akaja Bahtali nevimata o Isus sikavelas e but e teme, uključujući vi e molitva, e Sveti Duho, bah, zahvalnost thaj e love. Akaja knjiga isto gajda sikavel sar o Isus sastarelas thaj jartolas e bezeha e bute manušende, uključujući vi okolen save sas zurale nasvale ili opsednime e bendenca, čoren, bezehalen, odbacime manušen thaj e bute manušnjen. O Luka akava ramosarda, verovatno varekaj katar 65. brš posle o Hristo.

O Luka ramol lil e Teofilešće pale e Isusesko trajo

¹ Kana e Jovanošće učenikurja đeletar, o Isus počnisardas te mothol e themešće palo Jovano: Poštuime Teofile, ramov tuće zbog godova kaj but džene line te ramon okola događajurja save o Del obećisarda majsigo prekal e prorokurja, a save dogodisajle maškar amende. ² Von godova ramosardine prema okova so majanglal phenidine e očevicurja*

thaj sluge e Alavešće. ³ Zato vi me odlučisardem Teofile, te ramov tuće sa po redo, pošto pomno sa katar o početko istražisardem, ⁴ gajda aveja sigurno kaj si okova sikavipe savo primisardan pouzdano.

O andeo navestisarel kaj bijandola o Jovano savo bolelas

⁵ Ande vrjama kana vladilas o Judejsko caro o Irod, sas varesavo rašaj savo akhardolas Zaharije andar e Avijasko[†] rašajesko redo. A lešći romnji sas isto andar e Aronsko pleme.[‡] Lako alav sas Jelisaveta. ⁶ A liduj sas pravedne anglo Del, thaj trainas sa po zakono thaj pe okova so sas odredime anglo Gospod, bi manako. ⁷ A naslen čhavra, kaj e Jelisaveta našti ačhelas khamni, a liduj već phurile.

⁸ Jek đes kana o Zaharija služilas e Devlešće ando Hramo kaj po dužnost avilo o redo kana lešći grupa rašaja trubunas te služin, ⁹ prema e rašajengi običaj odabirisardine les gajda kaj čhudine e kocka te del ando Svetiše e Gospodesko te kadil. [§] ¹⁰ Pale vrjama kana kadilaspe ando Hramo, sa o them sas avri thaj molinaspe.

* **1,2** Očevicurja sas okola save sas e Isuseja katar o početko lešće službako thaj dičenasa e dogadajurja. [†] **1,5** "savo si o potomko e Avijesko." O Avija sas pra papo akale grupače rašajende thaj savora von sas e Aronešće potomkurja, savos sas prvo e Izraelconengo rašaj. [‡] **1,5** Akava značil kaj sas voj andar e isto linija e rašajendi sago vi o Zaharije: "Lešći romnji sas isto andar e Aronsko plemeno." "O Zaharije thaj lešći romnji e Jelisaveta sas liduj potomkurja e Aronešće."

§ 1,9 E rašaja trubuine te den jag mirišljavo tamnjano sago prinos e Devlešće svako detharin thaj svako talerjat po posebno oltari andre ando Hramo.

11 A e Zaharijašće sikadilo o andeo e Gospodesko savo ačhelas pe desno rig e žrtvenikosko katar savo kadilaspe. **12** Kana dikhla les o Zaharije, zurale darajo.

13 A o andeo phendas lešće: "Na dara, Zaharija! Kaj si ašundi čiri molitva: e romnji čiri e Jelisaveta bijanela tuče čhave thaj tu dele alav Jovan. **14** Zbog leste aveja bahtalo thaj radosno thaj e buten raduila lesko bijandipe. **15** Kaj avela baro anglo Gospod. Či pijela mol niti pimo savo matabrel. Pherdola e Svetu Duhosa još ando di pire dejako. **16** Vo boldela e but Izraelconen e Gospodešće lende Devlešće. **17** Džala anglo Gospod sago glasniko pherdo duho thaj sila, sago o proroko Ilijia. Pomirila e daden lende čhavenca a e nepokorne umurja boldela gajda te prihvatin o razumnost okolengo save si pravedne. Pripremila e theme pale e vрjama kana o Gospod avela."

18 A o Zaharija phendas e andelošće: "Sar me džanava kaj godova avela čaće? Kaj sem me purano thaj e romnji mungri dija ande pire purane brš."

19 A o andeo phendas lešće: "Me sem o andeo Gavrilo, savo ačhav anglo Del* te služiv thaj bičhaldo sem te čerav svato tuva thaj te javiv tuče akaja bahtali nevimata. **20** A akana andar godova kaj či paćajan zanemija thaj naštik čereja svato džiko đes dok či avel e vрjama pale godova thaj mungre alava či pherdonpe."

21 A o them ažućarelas avri e Zaharija thaj začudisajle so gaći zadržisajlo ando svetište e Hramosko. **22** A kana napokon inljisto, naštik čerelas svato, nego e znakonanca probisardas te phenel lende so sas ando Hramo thaj von haćardine kaj sas les viđenje ando svetište e Hramosko.

23 Thaj kana završisajle e đesa lešće službaće ando Hramo o Zaharije delotar čhere. **24** A posle godola đesa, lešći romnji e Jelisaveta ačili khamni thaj pandž čhon či inkljelas avri andar piro čher† thaj motholas: **25** "O Gospod milostivo dikhlas pe mande kaj fuljardas mandar o ladžavo anglo them."‡

O andeo navestisarel kaj bijandola o Isus Hristo

26 Kana e Jelisaveta sas khamni šov čhon, o Del bičhaldas e andele Gavrilo ando cikno galilejsko gav savo akhardolas Nazaret, **27** ke Marija savi sas još čhej thaj sas mangli palo manuš, savo akhardolas Josif, savo sas potomko e carosko Davidosko. **28** Kana o andeo dijas late andre phendas laće: "Raduisar tut,§ kaj o Del si pherdo milosti prema tute! O Gospod si tusa."

29 Pe godola alava e Marija uznemirisajli thaj počnisarda te gndil so značisarel godova pozdrav. **30** A o andeo phendas laće: "Na dara Marija! Kaj o Del iskažisardas tuče piri ljubav."*

31

Ake ačheja khamni thaj

* **1,19** savo ačhav anglo Del Ando original ramol: "savo ačhel anglo Del." Akava si phendo sago ukor e Zaharijašće. Prisutnost e Gavriješći, savo avel direktno katar o Del, trubujasas te avel dovoljno dokazo e Zaharijašće. † **1,24** Kana nakhlo pandž čhon sar sas khamni avela očigledno savorenđe kaj si khamni. Askal o them či mardinesas muj katar e Jelisaveta sago kaj si voj još nerotkinja. ‡ **1,25** Akava phenelas pe palo ladžavo savo indarelas kaj nas lat čhavra. § **1,28** Raduisar tut Akava šaj prevodilpe sago "Zdravo!" * **1,30** Ando original ramol: "arakhline milost ko Del". Idijomo "arakhlas milost" značil pozitivno prihvativme varekastar: "O Del odlučisardas te del tut piri milost", ili "O Del sikavel piri ljubav"

bijaneja čhave saves deja alav Isus. **32** Vo avela baro thaj akhardola Čhavo e Majbare Devlesko thaj o Gospod Del dela les autoriteto te vladil sago o caro David savo sas lesko prapapo. **33** Vo vladila e Jakovešće plemenova džiko veko thaj lešće carstvoše či avela krajo.

34 A e Marija phendas e andeošće: "Sar godova avela kana sem još čhej?"

35 A o andeo phendas lače: "O Sveto Duho fuljela pe tute thaj e sila e Majbare Devlešći avela pe tute thaj zasenila tut. Zato vi okova savo bijandola avela sveto thaj akhardola o Čhavo e Devlesko. **36** Ake vi čiri bibi e Jelisaveta, ačhili khamni ande piri purani vrjama thaj avela lat čhavo. Okoja isto manušnji pale savi phenenas kaj naštik avel lat čhavra, već si šov čhon khamni. **37** Kaj, e Devlešće khanći naj nemoguće!"

38 A e Marija phendas lešće: "Ake, sluškinja sem e Gospodešći, neka avel mande pe čire alava." Thaj o andeo đelotar latar.

E Jelisaveta pindžardas kaj o čhavro ande Marijako di si o Mesija

39 Varesave đesa majposle e Marija siđardas ande gorsko krajo e Judejako. **40** Kana aresli okote dija ande Zaharijasko čher thaj pozdravisajli e Jelisavetava. **41** Kana e Jelisaveta ašunda e Marijako pozdrav, o čhavro huklo ando lako di, a e Jelisaveta pherdili e Sveto Duhosa. **42** Pale godova e bahtatar čhutas muj e bare glasosa: "Maj blagoslovime san tu, Marijo, katar sa e manušnja thaj blagoslovime o čhavro ande čiro di. **43** Savi čast si man, te tu e dej mungre Gospodešći aves mande! **44** Kaj ake čim o pozdrav čiro avilo džike mungre kan, e bahtatar o čhavro huklas ande mungro di.

45 Blago tuće kaj paćajan kaj pherdola okova so phendas tuće o Gospod!"

E Marija slavil e Devle

46 E Marija askal phenda:

"Barjarel e duša mungri e Gospode!

47 Thaj raduilpe o duho mungro e Devlešće mungre Spasitelješće.

48 Kaj milostivo dikhla pe mande pe piri ponizno sluškinja, katar akana sa e manuša akharena man blagoslovime.

49 Kaj o silno Del, savesko si alav sveto, čerdas mande baro lačhipe.

50 Kaj o Del si milostivo; e milost lešći si katar e čang džike čang okolendje save daran lestar.

51 Pire moćno vastesa čerel silne dela thaj odbacisardas pestar okolen save si barikane ande pire ile.

52 Čhudas tele katar o prestolje e vladaren, a vazdas e poniznonen.

53 E bokhalen čaljarda e lačhipeja, a e barvalen mukla čuće vastenca.

54 Huklo ando pomoć pire slugendje e Izraelconendje thaj či bistardas te avel milostivo[†]

55 sago kaj obećisardas amare prapaponendje, e Avramešće thaj lešće potomkonendje dži ko veko."

[†] **1,54** O Del naštik te bistrel. Kana ramol kaj o Del "delpes godi ili či bistrel", godova si idijomo savo značil kaj o Del deluil po temelji okolesko so majsigo obećisardas. Akava phenel pale Devlesko obećanje e Avramešće: "kaj obećisardas amare prapaponende kaj avela milosrdno."

56 A e Marija ačhili ke Jelisaveta varekaj katar trin čhon thaj askal boldape čhere.

Bijandilo o Jovano savo bolelas

57 A e Jelisavetače avili e vрjama te bijanel thaj bijanda čhaves. **58** Kana ašundine lače komšíje thaj laći familija kaj o Gospod sas gajda lačho thaj milostivo prema late, raduisajle zajedno lasa. **59** A kana e čhavres sas ohto des o them cídape po obred te obrezin e čhavre. Thaj line te den les alav Zaharija, sago kaj bučhol lesko dad. **60** Ali e Jelisaveta phendas: "Na! Lesko alava avela Jovan!"

61 A von phendine lače: "Pa khonik ande círi familija či bučhol gajda." **62** Zato e znakonanca phučline e čhavrešće dades sar vo kamel te del alav e čhavres. **63** O Zaharija manglas e pločica pe savi šaj te ramol thaj ramosardas: "Jovan si lesko alav." Thaj savora začudisajle. **64** Thaj odma o Del putardas lesko muj thaj osloboidisardas lešći čhib thaj o Zaharija počnisardas te čerel svato thaj te slavil e Devle.

65 A e Devlešći dar lija sa lende komšíjen po gorsko krajo e judejako thaj čerelas pes svato pale akala događaja. **66** Thaj savora save ašundine pale akala događaja, gndinas thaj phučenjas pes ande peste: "So avela katar akava čhavro? Čačes si o vas e Gospodesko pe leste."‡

E Zaharijasko proročanstvo

67 O Zaharije, o dad e čhavresko, pherdilo e Svetu Duhosa, thaj prorokuisardas alavenga:

68 "Blagoslovime o Gospod o Del e Izraelosko
kaj avilo thaj izbavisarda pire theme!"

69 Vazdas amendē silno spasitelje§

andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko,*

70 sago kaj dumut obećisardas

po muj pire svete prorokonengo

71 kaj izbavila men katar amare dušmaja

thaj andar e vas† savorenđe save mrzin men.

72 Sas milostivo amare pradadende

thaj ispunisardas piro sveto savezo,

73 e solah savi dija e Avramešće amare pra dadešće.

74 Izbavisarda amen andar amare dušmajendē vas,

te šaj služisaras lešće bi darako,

75 ando svetost thaj ande pravda angle leste dokle god sam džude.

76 A tu, Jovane čhaveja mungreja, akhardoja proroko e Majbare Devlesko kaj džaja anglo Gospod te lačhares lesko drom.

77 Sikaveja e Devlešće theme sar te pindžaren o spasenje
kroz o jartipe lende bezhendar.

‡ **1,66** o vas e Gospodesko pe leste Izraz "o vas e Gospodesko" odnosilpes pe Gospodesko moć. "E Gospodesko moć sas lesa" ili "o Gospod čerelas moćno ande leste". § **1,69** silno spasitelje

Ando original ramol: "šng spasenja pale amende". E šng e životinjaći sas simboli pale lako moć te branilpes. Palo Mesija phenelpes sago kaj si vo šng saves si moć te spasilamen.

* **1,69** andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko si doslovno "ando čher lešće slugasko e Davidesko". E Davidesko "čher" Akate prestavisarel lešće familija, majtačno, lešće potomkonjen: "ande familija lešće slugošći e Davidešći" ili "savo si potomko savo si potomko lešće slugasko e Davidesko".

† **1,71** e vas prestavil pale e moć savi e bilache manuša koristin protiv e Devlesko them.

78 Zbog e bari milost amare Devlešći,

osvanila[‡] amendě andar e visine e nevi detharin

79 te anel svetlo[§] okolenđe save train ando tunjariko thaj ande dar katar o smrto

thaj te upravisares amare korakurja po drom e mirosko.”*

80 A o čavro Jovano barjolas thaj zuravolas ando duho. Kana barjilo, trailas ande pustinja sa dok či započnisardas e javno služba angle Izraelcurja.

2

E Isusesko bijandipe

(Mt 1,18-25)

1 Ande godoja vrjama kana bijandilo o Jovano, inklijisti e zapoved katar o rimsko caro Avgusto te sa o them savo trailas ando Rimsko carstvo avel ramome ando popis stanovništva. **2** Akava sas o prvo popis kana o Kvirinije vladilas e Sirijava. **3** Savora teljardine te prijavinpes palo popis ande gava kaj sas bijande lende pra papurja.

4 Gajda vi o Josif teljardas andar o gav Nazaret andar e galilejsko regija, ando Vitlejem e judejsko regija kaj sas o David bijando,* kaj o Josif sas potomko e carosko Davidesko **5** te prijavilpe palo popis zajedno pire verenicasa e Marijasa savi sas khamni. **6** Dok sas ando Vitlejem avili lači vrjama te bijanel. **7** Bijandas pire prvo čhaves, paćardale thaj čhutale ande jasle[†] kaj nas than ande gostijonica.[‡]

E andelurja navestisaren e pastirenđe e Isusesko bijandipe

8 Ande godoja isto regija savi sas paše pašo Vitlejem sas e pastirja save inćarenas e račaći straža pe pašnjakurja ke pire bakhre. **9** Andar jekhvar o andeo e Gospodesko ačhilo maškar lende thaj obasjaisardalen e slava e Gospodešći, a von zurale darajle. **10** A o andeo phendas lende: “Na daran! Kaj ake, anav tumendě e bahtali nevimata pe bari bah sa e themešće. **11** Kaj ades bijandilo tumendě o Spasitelj, savo si o Gospod Hristo ando gav kaj bijandilo o caro David! **12** Ake o znako pe savo pindžarena les: araćena e čhavre paćarde sar pašljol ande jasle”

13 Ande data e andelošće pridružisajli e bari vojska andelurja thaj slavinas e Devle alavencas[§]

14 “Slava e Devlešće ande nebeske visine,

thaj pe phuv miro e themešće save si pe lešći volja!”

[‡] **1,78** osvanila Svetlo si često metafora palo čačipe. Akate phenelpes palo duhovno čačipe savi o Spasitelj dela sago kaj si o izlasko e (khamesko) savo rasvetlisarel e phuv. Dik Mal 4,2. **§ 1,79** anel svetlo Svetlo si često sikado sago metafora palo čačipe. Akate phenelpes pale duhovno čačipe savi o Spasitelj dela sago kaj inklijel o kham savo rasvetil e phuv. Dik Mal 4,2. * **1,79** drom e mirosko si metafora palo način e trajosko savo anel dži ke godova te e manušes avel miro e Devlesa: “trais mirno trajo” ili “te phires e dromesa savo indarel dži ko miro”. * **2,4** Vitlejem Vi ako sas o Vitlejem cikno gav, okote sas o caro David bijando thaj sas jek proročanstvo kaj vi o Mesija avela okote bijando (Mih 5,2). † **2,7** jasle Ande jasle najverovatno sas čisto thaj sas andre vareso meko thaj šuko sago e šući čar thaj gajda sas meko pale beba. E životinje često inćarenas pes paše pašo čher te aven po sigurno thaj te šaj loče te pravaren len. E Marija thaj o Josif sas smestime ande prostorije save koristinas pes pale životinje. ‡ **2,7** nas than ande gostijonica Uzrok pale akava sas verovatno kaj but o them avelas ando Vitlejem te ramonpes ande popis stanovništa. **§ 2,13** Ando original ramol: “e andelošće pridružisajli e nebesko vojska”

15 Čim e andelurja boldinepe ando nebo, e pastirja phenenas jek avrešće: "Hajde džas dži ko Vitlejem, te dikhas so godova okote dogodisajlo, so phendas amendē o Gospod."

16 Sigo aviline ando than o Vitlejem thaj arakhline e Marija, thaj e Josife thaj e čavres savo pašljol ande jasle. **17** A kana dikhline e čavres, e pastirja phendine savorende sa so o andeo phendas lende palo čavro.

18 A savora save ašunenas e pastiren divisajle okolešće so phenenas. **19** A e Marija zapamisardas sa akala alava thaj stalno gndilas pale lende* **20** Pale godova e pastirja boldinepe palpale, hvalinas thaj slavinias e Devle pale sa so dogodisajlo sago kaj vī phendas lende o andeo.

21 A kana avilo o ohtoto des sar o čavro bijandilo, trubuine te obrezin e čavres,† thaj dine les alav Isus, sago kaj phendas o andeo dok još e Marija či ačhili khamni.

O Isus thaj e Marija ando Hramo te pheren o zakono

22 Kana navršisajle e đesa katar lengo šilaipe prema e Mojsijesko zakon indardine e čavres ando Jerusalim te sikaven les e Gospodešće **23** (sago kaj si ramome ando zakono e Gospodesko: "Svako prvo bijando, a muško čavo neka posvetilpe e Gospodešće") **24** thaj den e žrtva (sago kaj phenel e Gospodesko zakon: "duj grlice ili duj terne goluburja").

O Simeon dičhel e Mesija thaj prorokui

25 Ande godoja vrjama trailas ando Jerusalim varesavo manuš alavesa Simeon. Vo sas zurale pravedno thaj pobožno manuš. O Sveto Duho sas pe leste thaj ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael.‡ **26** A o Sveto Duho već objavisardas leše kaj či merela dok či dičhel e Gospodešće Mesija.

27 Potaknime katar o Sveto Duho avilo ando Hramo baš kana o dad thaj e dej anenas e čavre e Isuse te izvršin okova so rodelas o Mojsijesko zakon. **28** O Simeon lija e čavres ande pire vas thaj hvalisarda e Devle alavencia:

29 "Akana, Gospode, šaj me čiro sluga te merav ando miro
sago kaj phendant.

30 Kaj e jakha mungre dikhline o spasenje čiro,§

31 savo pripremisardan angle sa o them,

32 o svetlo* te prosvetlil aver themen
pe e slava čire themešći e Izraelošće."

33 E Isusesko dad thaj lešći dej divisajle okolešće so o Simeon phenelas pale leste. **34** O Simeon askal blagoslovisarda len thaj phendas e Isusešće dejaće e Marijače: "O Del odredisardas pale akava čavro te e but e manušende ando Izrael avel palo propast thaj butende palo vaskrsenje.†
Vo si odredime te avel e Devlesko znako, ali o but o them odbacila les.

* **2,19** E Marija smatrilas okova so sas phendo pale lako čavo but dragoceno: "brižljivo thaj rado delas pes lende godi". † **2,21** obrezin E zakanurja save o Del dijas e Židovske vernikonenende roden te obrezilpes o muško čavro, godova sas odredime žrtva savi o dad thaj e dej e čavrešći trubun te den (3. Mojs 12,1-4). ‡ **2,25** ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael Ando original ramol: "ažućarelas e Izraelošći uteha". § **2,30** spasenje čiro "Spasenje" phenel pale osoba savi anela o spasenje-o Isus-saves inčarel o Simeon: "Saves tu bičhaldan te spasilamen". * **2,32**

o svetlo Akaja metafora značil kaj o čavro pomožila e themešće te dičhen thaj haćaren po isto način sar o svetlo pomožisarel e themešće te dičhen. † **2,34** E alava "perena" thaj "vazdena pes" izrazin kana vareko boldel pes katar o Del ili te aven maj paše maj paše ko Del: "akava čavro prouzročila te but e Izraelcurja peren katar o Del ili te aven maj paše ko Del".

35 Akava avela sar te sikadon e gndimata save si garade ande but e ile. A vi tuće korkoraće o mačo[‡] hvarela čiro ilo.”

E Ana hvalil e Devles palo Mesija

36 A okote sas vi e Devlešći proročica savi akhardolas Ana, e Fanuilovešći čej, voj sas andar e Asiresko[§] pleme thaj sas zurale purani. Trailas pire romesa samo efta brš.³⁷ a pale godova trailas korkoro sar udovica dži ke ohtovardeš thaj štar brš.* Voj sas stalno ando Hramo, služilas e Devlešće deseja thaj e raćava, postilas thaj molilaspe.³⁸ Thaj samo so o Simeon završisardas vi voj avili thaj hvalilas e Devles thaj phenelas palo Isus savorenđe save ažućarenas te o Del otkupisarel o Jerusalim.[†]

39 Kana e Isusešći dej thaj lesko dad dine gata so sas po zakono e Gospodesko, boldinepe ande Galileja ando piro gav Nazaret.⁴⁰ A o čavro Jovano barjolas thaj zuravolas thaj pherdolas mudrost, a e milost e Devlešći sas pe leste.

E Marija thaj o Josif roden e Isuse ando Hramo

41 E Isusesko dad thaj lešći dej svako brš džanas ando Jerusalim ande đesa kana sas o prazniko Pasha.⁴² A kana sas e Isuse dešuduj brš, von aviline Lesa ando Jerusalim te slavin o prazniko.⁴³ Kana sas gata godola đesa, thaj kana boldenaspē čhere, o čavro Isus ačhilo ando Jerusalim, a o Josif thaj lešći dej e Marija či džangline kaj si.⁴⁴ Nego gndisardine kaj si e društvoa anglal. Kana nakhlo već jek đes phiripe počnisardine te rodenle maškar e familija thaj maškar okola kasa džanenas.⁴⁵ Sar či arakhline les boldinepe ando Jerusalim te roden les.⁴⁶ Thaj o trito đes arakhline les ando Hramo sar bešel maškar e sikavne thaj čholas kan lende thaj phučelas len.⁴⁷ A savora save ašunenas les divisajle lešće gođaće thaj lešće odgovorenđe.

48 Kana dikhline les začudisajle, a lešći dej phendas lešće: “Čhaveja! Sostar čerdan amendě gadava? Ake me thaj čiro dad e darasa rodam tut.”

49 A o Isus phendas lendě: “Sostar rodineman zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko?”[‡] ⁵⁰ Ali von či haćardine so o Isus kamlas te phenel lendě.

51 Askal boldape lenca ando Nazaret thaj čholas kan lende. A e dej lešći lelas sama pe sa akala događajurja ande piro ilo.[§] ⁵² A o Isus napreduilas

[‡] 2,35 o mačo Akaja metafora opisil e bari tuga savi e Marija haćarela: “Čiri tuga avela gajda dukhani sago kaj o mačo probisardas čiro ilo.” § 2,36 Asirsko preme sas jek katar e Jakovešće dešuduj čhave * 2,37 ohtovardeš thaj štar brš mogućo značenje si 1 voj sas udovica 84 brš ili 2 voj si udovica savi si akana purani 84 brš. † 2,38 Jerusalim Akava značil “okova savo čidela o Jerusalim” ili “vo savo anela e Devlešće blagoslovurja thaj o naklonost palpale ando Jerusalim” (dik Is 52,9). ‡ 2,49 Zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko? Lesko dad thaj lešći dej trubuine te džanen e svrha savjava bičhalda les lesko Dad. Kana sas les 12 brš o Isus već džanelas, kaj si o Čavo e Devlesko, (a na e Josifesko e Marijače romesko). § 2,51 lelas sama pe sa akala događajurja ande piro ilo Pale sa so e Marija ašundas, sago kaj si o blago savo voj brižljivo lelas sama thaj vrednuijas: “brižljivo delas pes godi ke sa akala događaja”.

ande mudrost thaj barjolas* ande milost anglo Del thaj anglo them.[†]

3

*O Jovano savo bolelas priprenil o drom palo Isus
(Mt 3,1-12; Mk 1,2-8; Jn 1,19-28)*

¹ Sas dešupandžto brš sar vladilas o caro Tiberija e rimske carstvosa,* o Pontije Pilato vladilas e judejava, o Irod vladilas e galilejava, a lesko phral o Filip vladilas ande Itureja thaj ande Trahonitada, o Lisanije vladilas ande Avilina,[†] ² o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja,[‡] a o Del askal objavisardas piro alav e Jovanoše e Zaharijaše čhavesće ande pustinja. ³ Thaj o Jovano savo bolelas nakhlas e sasti okolina oko e reka e Jordan thaj propovedilas e themešće kaj e manuša trubun te obratinpe e Devlešće te jartol lende bezeha thaj te bolenpe. ⁴ Sago kaj ramol ando Sveto lil e prorokosko Isaijasko:

"Vo si o glaso savo čhol muj ande pustinja:

"Priprenim o drom palo Gospod,

vorton e staze pale leste!"[§]

⁵ Neka svako dolina pherdol
a svako gora neka slegnilpes!
Sa e bande droma neka ispravin pes
thaj e grbave droma postanina ravne.*

⁶ Thaj svako manuš dičhela o spasenje savo avel katar o Del.' "

⁷ O Jovano phenelas okolende save avenas te bolenpe: "Tumen e sapešće čhavra! Koli upozorisarda tumen te našen katar e Devlešći bari holji savi avel?"[†] ⁸ Sikaven tumare trajosa thaj tumare delenca kaj odvoisajle katar o bezeh thaj kaj obratisajle e Devlešće.[‡] Na hohaven tumen kaj

* 2,52 napreduilas ande mudrost thaj barjolas ande milost "Postoilas maj mudro thaj maj snažno." Akava phenelpes kaj mentalno thaj fizički barjolas. [†] 2,52 ande milost anglo Del thaj anglo them Akava phenel palo duhovno thaj društveno baripe. Akava šaj izrazisajlosas: "O Del blagoslovilas les sa majbut thaj majbut, a o them volilas les sa majbut thaj majbut." * 3,1 pe amaro kalendari godova avilosas ande 27 ili 28 brš [†] 3,1 o Irod, Filip thaj o Lizanije sas "tetrarsi". Izraz "tetrah" odnosilpe e per vladako dužnosniko savo vladilas ječe delosa ando Rimsko carstvo. Svako tetrah sas talo autoriteto e rimske carosko. O carstvo e Herodesko e "Baresko", savo sas caro pale vрjama kana o Isus bijandilo, sas podelite pe štar delurja nakon lesko smrto, a godoles delenca vladinas lešće sago "tetrarsi" ili "vladarja stare opašinace". Svako deo sas len jek ili majbut cikne delurja save akhardonas provincije, sago kaj sas e Galileja thaj e samarija. [‡] 3,2 o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja ili "dok o Ana thaj o Kajafa zajedno služinas sago e bare rašaja." O Ana sas o baro rašaj, a e židovurja nastavisardine les kasave te pindžaren čak vi nakon so e Rimnjanurja postanisardine lešće džamutre, e Kajafa, te zameniles sago o baro rašaj. § 3,4 E manuša kava čeren gajda te pokainpes pale pire bezeha: "Priprenim tumen te čhon kan e Gospodešći poruka kana avela" ili "Pokaintumen thaj aven spremne te avel o Gospod." * 3,5 Kane e manuša lačharen o drom palo caro savo avel, askal snizin e grbave thana thaj pheren e hvja ando drom te avel ravno. Akava sas deo metafora savi započnisardas ande prethodno stiho. [†] 3,7 O Jovano prekorilas e theme zato kaj rodenas te vo bolel len sar o Del či kaznisardas len, ali či kamline te či majbut grešisaren: "Naštik gajda našen katar e Devlesko gnjevo samo gajda kaj avena bolde". [‡] 3,8 Ando original ramol: "bijanen plodurja save si dostoje palo pokajanje." Ande akaja metafora o ponašanje e manušesko usporedilpes e plodosa. Sago kaj katar e biljka ažućarelpe kaj dela plodo sivo si primereno pale akaja vrsta e biljkači, katar o manuš savo phenel kaj pokaisajlo očekuilpes te trail sago kaj o Del naredisarel.

si tumende dosta te phenen: ‘Amen sam e Avramešće potomkurja,’[§] kaj phenav tumende kaj o Del šaj vi katar akala bara te vazdel čhavra e Avramešće.”* ⁹ Kaj o tover e Devlešće sudosko već si čhutino po koreno† e kaštesko. Svako kaš savo či bijanel lačhe plodurja čhinelape thaj čhudela pes ande jag.

¹⁰ Askal o them phučlales: “So askal te čeras?”

¹¹ A o Jovano phendas lende: “Kas si duj gada neka del jek okole kas naj. Thaj kas si habe neka del okoles kas naj.”

¹² Aviline vi e carinikurja te o Jovane bolelen thaj phendine lešće: “Sikamneja, so amen te čeras?”

¹³ A o Jovane phendas lende: “Na roden majbut porezo nego so odredil tumende e vlast.”

¹⁴ E vojnikurja isto phučline: “A amen so te čeras?”

A vo phendas lende: “Khonikastar na len love pe sila, na optužisaren khonikas hohamne‡ thaj even zadovoljno tumare poćinava.”

¹⁵ Ande godoja vrijama o them ažućarelas e Mesija thaj savora ande pire ile phučenas pes te naj možda o Jovano Mesija. ¹⁶ Zato o Jovano phendas savorende: “Me bolava tumen e pajesa, ali avel vareko pale mande ko si majmoćno mandar, kašće me najsem dostoyno ni e haravlja pe sandale te putrav.[§] Vo bolela tumen e Sveti Duhosa thaj e jagasa.* ¹⁷ Vo si spremno te losarel o kućin e divesko katar e pleva. O div cídela thaj spremila ande piri žitnica, a e pleva dela jag e jagasa savi naštik mudardol.”† ¹⁸ Thaj but kasave opomene o Jovano phendas e themešće thaj navestilas lende e Bahtali nevimata.

¹⁹ A o Irod o vladari kas o Jovano ukorisarda zato kaj lijas e Irodijada savi sas romnji lešće phralešći,‡ thaj pale sa aver bilačhimata save čerda o Irod, ²⁰ pale sa godova još vi e Jovane čhuda ande tamnica.

O Jovano bolel e Isuse (Mt 3,13-17; Mk 1,9-11)

²¹ Kana o Jovano bolelas sa e themes, bolape vi o Isus. Dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, ²² thaj fuljisto pe leste o Duho Svetu ando telesno obliko sago golubo, thaj andar o nebo ašundilo o glaso savo phendas: “Tu san mungro voljeno Čhavo. Tu san mungris bah!”

§ ^{3,8} “Amen sam e Avramešće potomkurja thaj o Del či kaznila amen.” * ^{3,8} O Jovano akate kamel te phenel kaj godova kaj si e Avramešće čhave či spasilalen, kaj o Del šaj vi katar khanči vazdel e Avramešće potomkurja. † ^{3,9} O tover si metafora pale kazna savi uskoro započnila: “O Del si sago o manuš savo čhol o tover po koreno e kaštesko” ‡ ^{3,14} na optužisaren khonikas hohamne ili “na optužin khonikas hohamne te dobisardinesas love lendar.” § ^{3,16} e haravlja pe sandale te putrav Te putren e haravlja ili e sandale pe varekašće pungre sa e dužnost e robošće. O Jovano phendas kaj si o kova savo avel si gaći užvisime kaj o Jovano naj dostoyno ni lesko robo te avel.

* ^{3,16} e jagasa si metafora savi prestavil sago šilaipe katar e bezeha † ^{3,17} O Jovano phenel palo Hristo savo avel te sudil sago kaj si vo zemljoradniko savo odvoil e kućina e divešće katar e pleva: “Vo inčarel e vile ande vas kaj si o div spremno” ili “Vo si spremno te sudil sago kaj si o zemljoradniko spremno te činel o div”. ‡ ^{3,19} kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće Irod Antipas rastavisajlo katar piri prvo romnji thaj lija romnjače pire familija e Irodijada, savi sas vi romnji lešće phralešći e Filipešći (dik Mt 14,3; Mk 6,17). E Mojsijesko zakono ando 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisardas e manušešće te lel pešće pale romnji pire phralešće romnja dok si godova phral još džudo.

*E Isusesko poreklo
(Mt 1,1-17)*

²³ Kana o Isus započnisardas e javno služba katar o Del sas les varekaj katar trjanda brš. Íncarelaspē kaj si o Isus čhavo e Josifesko.

O Josif sas e Ilijesko čhavo,

²⁴ o Ilijas sas e Matatesko čhavo,

a o Matat e Levijesko čhavo,

o Levije sas e Melhijesko čhavo,

o Melhi sas e Janajesko čhavo,

o Janaj e Josifesko čhavo,

²⁵ o Josif sas e Matatesko čhavo,

o Matatijsas e Amosesko čhavo,

o Amos sas e Naumasko čhavo,

o Naum sas e Esljesko čhavo,

o Eslija sas e Nangejesko čhavo,

²⁶ o Nangej sas e Maatesko čhavo,

o Maat sas e Matatijsko čhavo,

o Matatijsas e Semeinasko čhavo,

o Semein sas e Josihesko čhavo,

o Josih sas e Jodasko čhavo,

²⁷ o Joda sas e Joananasko čhavo,

o Joanan sas e Risasko čhavo,

o Risa sas e Zorovavelesko čhavo,

o Zorovavel sas e Salatiilesko čhavo,

o Salatiil sas e Nirijasko čhavo,

²⁸ o Niri sas e Melhijasko čhavo,

o Melhi sas e Adijasko čhavo,

o Adi sas e Kosamesko čhavo,

o Kosam sas e Elmadamesko čhavo,

o Elmadam sas e Iresko čhavo,

²⁹ o Ir sas e Isusesko čhavo,

o Isus sas e Eliezeresko čhavo,

o Eliezer sas e Jorimesko čhavo,

o Jorim sas e Matatesko čhavo,

o Matat sas e Levijesko čhavo,

³⁰ o Levije sas e Simeonesko čhavo,

o Simeon sas e Judasko čhavo,

o Juda sas e Josifesko čhavo,

o Josif sas e Jonamesko čhavo,

o Jonam sas e Eliakimesko čhavo,

³¹ o Eliakim sas e Melejasko čhavo,

o Meleja sas e Menasko čhavo,

o Mena sas e Matatesko čhavo,

o Matata sas e Natañesko čhavo,

o Natan sas e Davidesko čhavo,

³² o David sas e Jesejesko čhavo,

o Jesej sas e Jovidesko čhavo,

o Jovid sas e Voozesko čhavo,

o Vooz sas e Salmonesko čhavo,

o Salmon sas e Naasonesko čhavo,

33 o Naason sas e Aminadavesko čhavo,
 o Aminadav sas e Admimesko čhavo,
 o Admin sas e Arnijesko čhavo,
 o Arni[§] sas e Esromesko čhavo,
 o Esrom sas e Faresesko čhavo,
 o Fares sas e Judasko čhavo,
 34 o Juda sas e Jakovesko čhavo,
 o Jakov sas e Isakosko čhavo,
 o Isak sas e Avraamesko čhavo,
 o Avram sas e Tarasko čhavo,
 o Tara sas e Nahoresko čhavo,
 35 o Nahor sas e Seruhesko čhavo,
 o Seruh sas e Ragavesko čhavo,
 o Ragav sas e Falekesko čhavo,
 o Falek sas e Eversko čhavo,
 o Ever sas e Salasko čhavo,
 36 o Sala sas e Kainamesko čhavo,
 o Kainam sas e Arfaksadesko čhavo,
 o Arfaksad sas e Simesko čhavo,
 o Sim sas e Nojesko čhavo,
 o Noje sas e Lamehesko čhavo,
 37 o Lameh sas e Matusalinesko čhavo,
 o Matusalin sas e Enohesko čhavo,
 o Enoh sas e Jaretesko čhavo,
 o Jaret sas e Malaleilesko čhavo,
 o Malaleil sas e Kainamesko čhavo,
 38 o Kainam sas e Enosesko čhavo,
 o Enos sas e Sitesko čhavo,
 o Sit sas e Adamesko čhavo,
 o Adam sas e Devlesko čhavo.

4

O beng iskušil e Isuse (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)

1 O Isus, pherdo e Sveto Duhosa, boldape katar e reka Jordan thaj o Sveto Duho inđardale ande pustinja, 2 kote o beng iskušilas las štarvardeš đesa thaj khanči či hala pale godoja vrjama, a kana nakhline godola đesa vo bokhajlo.

3 A o beng phendas lešće: “Ako san Čhavo e Devlesko, phen akale barešće te postanil mangro.”

4 A o Isus phendas lešće: “Ando Sveto lil ačhel ramome: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro.’” *

5 O beng inđardale pe vući gora thaj sikadas lešće sa e carstvurja akale themešće ando treno e jakhako. 6 Thaj phendas lešće o beng: “Tuće dava sa akaja vlast thaj e slava lendi, kaj si mande predaime thaj me šaj te

§ 3,33 Umesto “e Admimesko čhavo, o Admin sas e Arnijesko čhavo, o Arni sas e Esromesko čhavo”, varesave grčke rukopisurja ramol same “e Avramesko čhavo, o Aram sas e Esromesko čhavo”. * 4,4 Ando Matej 4,4 ačhel: “Ramome kaj: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro, nego katar svako alav savo inklijel andar e Devlesko muj.’”

davalen kašće me kamav. ⁷ Ako peres pe koča angle mande thaj slavis man, sa avela čiro.”

⁸ A o Isus phendas lešće: “Ando Sveto lil ačhel ramome: ‘De koča samo anglo Gospod čiro Del, thaj jedino les slavisar.’”

⁹ Thaj o beng inđarda les ando Jerusalim thaj čhuta les po vrho e Hramosko thaj phendas lešće: “Ako san tu Čhavo e Devlesko, čhude tut katar tele ¹⁰ Kaj ando Sveto lil ramol:

Pire andelende zapovedila pale tute’
thaj:

¹¹ ‘von pe vas inđarena tut
te či pećes e pungresa ando bar’ ”

¹² A o Isus phendas lešće: “Ramome si vi akava: ‘Na iskušisar e Gospode cire Devle.’”

¹³ Thaj kana o beng završisarda te iskušil les, đelotar lestar pale varesošći vrjama.

O Isus boldape ande galilejako krajo (Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)

¹⁴ O Isus boldape ando galilejako krajo pherdo e Sveto Duhošće silava thaj o glaso pale leste buljilo pe sasto godova krajo. ¹⁵ Sikavelas pe lende sinagoge, thaj savora šukar mothonas pale leste.

O Isus sas tradino andar o Nazaret (Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)

¹⁶ Thaj avilo ando gav savo akhardolas Nazaret kaj barilo thaj pe piro običajo ando savato dija ande sinagoga thaj uštilo te čitol. ¹⁷ Dine les e knjiga[†] katar o proroko Isaija, putardas e knjiga thaj arakhla o than kaj si ramome:

¹⁸ “O Duho e Gospodesko si pe mande
zato makhlas mungro šoro e uljeja[‡] thaj bičhalda man
te anav e Bahtali nevimata e čorenđe,
bičhalda man te propovediv e phanglendē kaj avena mukline,
thaj e korenđe kaj dičhena,
a e mučime kaj avena oslobođime

¹⁹ thaj te proglasiv o brš milosti e Gospodesko”.

²⁰ Phandada e knjiga, dijala ko sluga thaj bešlo te sikavel, a savora save sas ande sinagoga dičhenas pe leste. ²¹ Thaj počnisarda te phenel lende: “Ades akava Lil savo ašundine tumare kanenca pherdilo.”[§]

²² Savora phenenas sa majšukar pale leste thaj divinaspe e šukar alavendē kaj inkljenas andar lesko muj thaj phenenas: “Naj li akava o čhavo e Josifesko?”

²³ Askal phendas lende: “Tumen mande bi sumnjako mothona akaja poslovica: ‘Doktorina! Sastar korkoro tut!’ Ćer vi akate ande čiro gav kaj barilan so ašundam kaj čerdan ando Kafarnaum.” ²⁴ Askal ačhilo majdur te mothol: “Čačes phenav tumende: ‘Nijek proroko či lačhe avilo ande piro gav kaj bajrilo.’”

[†] **4,17** knjiga Ando original ramol: “svitko”. [‡] **4,18** Akava pojmo “makhlas lesko šoro e uljeja” značil kaj o Del varekas odabirisarda pale varesoste. Pe gadžikani čhib phendasas pe “pomazanje”.

[§] **4,21** O Isus akate objavisaļo kaj avilo sago o Mesija.

25 A čačes phenav tumende: E but udovice sas ando Izrael ande vrjama kana sas o Ilija proroko, askal o nebo phandadilo pe trin brš thaj šov čhon thaj sas bari bok pe sasti phuv e Izraelošći. **26** Ali niječhače lendar nas bičhaldo o Ilija osim varesošće udovicače ando gav Sarepta, savo sas ande Sidonsko krajo. **27** Thaj but gubavcurja sas ando Izrael pale vrjama kano sas o Jelisej proroko ali ni jek lendar či sastilo nego samo o Nemanu Sirijco.”

28 Thaj savora ande sinagoga zurale holjale kana ašundine akava. **29** Uštile thaj tradine les avri andar o gav thaj inđardine les po vrho e gorako kaj sas sazidome lengo gav te čhuden les opral. **30** Ali vo nakhlo maškar lende thaj đelotar.

*O Isus tradel e nečiste duhos
(Mk 1,21-28)*

31 Thaj avilo ando galilejsko gav savo akhardolas Kafarnaum thaj sikavelas len ando savato. **32** A o but o them čudinaspe lešće sikavipešće kaj lesko svato sas pherdo sile.

33 Ande sinagoga sas varesosko manuš ande savo sas bilačho duho e bendesko, vo čhutas muj zurale glasosa: **34** “So kames amendar, Isuse andar o gav Nazaret? Avilan te uništis men? Džanav ko san: Sveco e Devlesko.”

35 A o Isus zapovedisardas lešće: “Phandav čiro muj thaj inkli andar leste!” Askal o bilačho duho harada les angle savorende, inklijisto andar leste thaj ni cara či naudisardas lešće.

36 Savora sas but začudime thaj phenenas jek avrešće: “Sosko si godova svato, te ando autoriteto thaj ande sila zapovedil e bilačhe duhonende thaj von inklijen!” **37** Thaj o glaso pale leste buljilo pe sa e okolne thana.

*O Isus sastarel e Simonešće sokra
(Mt 8,14-15; Mk 1,29-31)*

38 Kana inklijisto andar e sinagoga, dija ande Simonesko čher. E Simonešće sokra astardas e bari groznica, pa zamolisardine les te sastarel lat. **39** Vo bandilo paše late thaj zapovedisardas e groznicače te mućela thaj e groznica nestanisardas. Voj odma uštili thaj ačhili te služil len.

*O Isus sastarel e buten nasvalen
(Mt 8,16-17; Mk 1,32-39)*

40 Kana nakhlas o savatosko đes,* sa e nasvalen katar razne nasvalimata, anenas len ko Isus, a vo pe savorende čholas pire vas thaj von sastonas.

41 A vi e bilačhe duhurja inklijenas andar e but e manuša thaj čhonas muj thaj phenenas: “Tu san Čhavo e Devlesko!” A vo pretillas lende thaj zabranisardas lende te na čeren svato, kaj von džanenas kaj si vo o Hristo.

42 A kana svanosardas o đes, inklijisto thaj đelotar po pusto than. A o them rodelas les, avile leste thaj kamlina te ačhavlen les te na džaltar lendar. **43** A vo phendas lende: “Vi e manušendje andar e aver gava trubul te anav e Bahtali nevimata pale Devlesko carstvo, kaj zato o Del bičhalda man.” **44** Thaj nastavisarda te propovedil pe judejske sinagoge.

* **4,40** Ando original ramol: “A kana pelo o kham”

5

*O Isus akharel e sikavnen te sledinle
(Mt 4,18-22; Mk 1,16-20)*

¹ Jekhvar kana o Isus ačhelas pe obala ko galilejako jezero,* o them spidelaspe pe leste te ašunen o alav e Devlesko. ² O Isus lija sama e duj čamcurija kaj ačhenas pe obala andar save inkljistine e ribarja thaj halavenas pire mreže. ³ Thaj dija ande jek katar o čamco savo sas e Simonesko thaj zamolisardas les te spiden les cara majdur katar e obala. Bešlo andre thaj počnisardas te sikavel e theme andar o čamco.

⁴ A kana o Isus ačhilo te ĉerel svato e themešće, phendas e Simonešće: "Otplovisar okote kaj si handuk o paj thaj čhude e mreže ĉire thaj astar e mačhen." ⁵ A o Simon phendas leše: "Sikavneja! Sasti rjat trudisajlam thaj khanči či astardam, ali ako tu gajda phenes, čhudava e mreže." ⁶ Kana ĉerdine godova, astardine but mačhe, gaći kaj pharjonas lendē mreže. ⁷ Dine znako pire drugarende ando aver čamco te aven te pomožin len. Kana von aviline, pherdine e liduj čamcurija gajda kaj gata potonisardine.

⁸ A kana dikhlas o Simon Petar, pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj phendas: "Džatar mandar, Gospode! Me sem bezehalo manuš." ⁹ Thaj sas ando čudo o Petar thaj savora save sas lesa zbog e bute e mačhe kaj astardine. ¹⁰ A gajda vi o Jakov thaj o Jovano sas ando čudo. Von sas e čhave e Zevedeješće thaj e drugarja e Simonešće. A o Isus phendas e Simonešće: "Na daral! Katar akana e manušen astareja sago e mačhen."[†]

¹¹ Thaj crdine e čamcurja pe phuv, mukline sa thaj teljardine pale leste.

*O Isus sastarel e manuše katar e guba
(Mt 8,1-4; Mk 1,40-45)*

¹² Kana sas o Isus ande jek gav, dijas pe jek manuš savo sas sa ande guba. Dikhla e Isuse thaj pelo angle leste e mujesa pe phuv, thaj zamolisardale: "Gospode! Te kames šaj te sastares man katar e guba."

¹³ Vo čhuta po vas pe leste thaj phendas: "Kamav, av sasto!" Thaj e guba odma peli lestar. ¹⁴ A o Isus zapovedisardas leše: "Na phen khonikašće, nego dža thaj sikav tu e rašaješće thaj prinesesar čiri žrtva palo čiro sastipe, sar odredisardas o Mojsije. Godova avela sago dokazo e manušende."

¹⁵ A o glaso pale leste još majbut buljolas thaj o but o them čidelaspe te ašunen les thaj te sastarel len katar lendē nasvalimata. ¹⁶ A vo ĩelotar ande pustinja te molilip e Devlešće.

*E Isuse si vlast te jartosarel e bezeħha
(Mt 9,1-8; Mk 2,1-12)*

¹⁷ Jek ĩes dok o Isus sikavelas e themes, bešenas lesa e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar save aviline andar sa e gava galilejske thaj e judejske thaj andar o Jerusalim. A e sila e Gospodešći sas e Isuseja te sastarel e nasvalen. ¹⁸ Askal aviline varesošće manuša save indarenas pe nosilje e manušes savo sas lino.[‡] Kamline te anen les andre thaj te čhonle anglo Isus. ¹⁹ Ali, sar katar o but o them naštik dine lesa andre, linepe

* ^{5,1} Genisaretsko jezero si aver alav palo Galilejako jezero. † ^{5,10} Katar akana e manušen astareja sago e mačhen. O Isus akate phendas e Petrešće kaj katar akana indareja o alav e Devlesko e manušende. ‡ ^{5,18} O manuš savo naštik phirelas.

po krovo e čheresko thaj kroz o krovo muklinele tele zajedno e nosiljasa maškare anglo Isus.

20 Kana o Isus dikhla lengo pačipe, phendas e line manušešće: "Manušeja, jartompe tuče čire bezeha."

21 E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te gndin: "Ko si akava kaj hulil po Del? Ko šaj te jartosarel e bezeha osim o Del?"

22 A o Isus džangla lendje gndimata thaj phendas lendje: "Sostar gajda gndin ande tumare ile? **23** So si maj loče te phenelpe: 'Jartime si tuče će bezeha' ili te phenelpe: 'Ušti thaj phir?'[§] **24** Dokaživa tumenđe kaj man, e Čhaves e Manušešće, si vlast pe phuv te jartosarv e bezeha." Askal phendas e line manušešće: "Tuče phenav: 'Ušti, le čire nosilje thaj džatar tuče čhere!'"

25 Vo odma uštido angle lende thaj lija pe soste pašljolas thaj đelotar pire čherešće thaj hvalilas e Devle. **26** Savora sas ando čudo, slavinas e Devle thaj pherde dar phenenas: "Čudurja ades dikhlam!"

O Isus akharel e Levije (Mateje) (Mt 9,9-13; Mk 2,13-17)

27 Pale godova o Isus inkljisto thaj dikhla e cariniko* savo bučolas Levije kaj bešel po than kaj poćinelas pe o porezo thaj phendas lešće: "Av pale mande." **28** O Levije mukla sa, uštido thaj teljarda pale leste.

29 Pale godova o Levije čerdas lešće ande piro čher bari gozba. Leja pale sinija bešenjas but carinikurja thaj vi aver manuša. **30** Askal e fariseja thaj lendje sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te mrmljan pe leste thaj phendine lešće učenikonendje: "Sostar han thaj pijen e carinikonanca thaj e bezehalanca?"[†]

31 A o Isus phendas lendje akaja izreka: " 'Či trubun e saste manuša e doktore nego e nasvale'. **32** Gajda vi me či avilem te akharav e pravednikonen, nego e bezehalen te boldenpe katar pire bezeha ko Del."

E Isuse phučen palo posto (Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

33 Von askal phendine lešće: "Sostar e Jovanošće učenikurja često postin thaj molinpe, isto gajda vi e farisejendje učenikurja, a čire či postin nego han thaj pijen?"

34 A o Isus phendas lendje: "Tuguin li e svaturja dok si o džamutro lenca? Nisar! **35** Nego avela o đes kana otmina lendar e džamutre thaj askal postina ande godola đesa."

36 O Isus phendas lendje još jek paramiči ande slike: "Khonik či čhinel o nevo kotor katar e nevi haljina te suvel pe purani haljina. Ako godova čerel, e nevi haljina čhindola, a e purane haljinače či ačhela o kotor katar e nevi haljina. **37** Khonik či čhol e nevi mol ande purani morčhaći trasta, kaj e nevi mol pharavela e trasta thaj e mol čhordola, a e morčhaći

§ **5,23** Maj loče si te phenelpe "Jartime si tuče čire bezeha" zato kaj godova jartime e bezeha naštik te dičenpe. * **5,27** E židovurja mrzanas e poreznikenon kaj sas e poreznikurja židovurja save postanisardine izdaice gajda kaj sas len suradnja e Rimnjancena save okupirsardine o Izrael. Godola poreznikurja sas neposlušne thaj čordine e love e Izraelconende. † **5,30** E fariseja phenenas pale sa okola save či inčarenas e Mojsijesko zakono kaj si bezehale.

trasta propadnila.[‡] ³⁸ Nego e nevi mol ande nevi morčaći trasta trubul te čholpe. ³⁹ Thaj khonik ko pijel e purani mol, či kamel e nevi, kaj phenel e purani mol si majlačhi.”[§]

6

O Čhavo o Manušesko si majbaro katar o savato (Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

¹ Jek savato kana o Isus načelas maškar e njive, lešće učenikurja trgonas o điv e vastenca thaj hanas.* ² A varesave katar e fariseja phendine e Isusešće: “Sostar čeren, okova so po zakono naj muklo te čerelpe savatone?”[†]

³ A o Isus phendas lende: “Sigurno čitosardine ando Sveto lil so o David čerdas, kana vo thaj okola save sas lesa bokhajle a nas len so te han.

⁴ Dijas ande Devlesko čher thaj lijas e svete mangre save či tomal te hal khonik osim e rašaja, hala thaj dija vi okolende save džanas pale leste.”

⁵ Thaj phendas lende: “Kaj me, o Čhavo e Manušesko, gospodari sem e savatosko.”

O Isus sastarel savatone (Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

⁶ A jek aver savato, o Isus dija ande sinagoga thaj sikavelas, a kote sas jek manuš e šuće vastesa. ⁷ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar inčarenas e jakha pe leste te dičhen dali sastarela ando savato te došaren les. ⁸ A vo džanglas e gndimata lende thaj phendas e manušešće e šuće vastesa: “Ušti thaj ač maškare.” A vo uštilo thaj ačhilo angle manuša.

⁹ A o Isus phendas lende: Te phučav tumen: “Dali tromalpe savatone te čerelpe lačhipe ili bilačhipe, o trajo te spasilpe ili te hasarelpel?” A von samo ačhenas. ¹⁰ O Isus dikhlas pe lende savorende thaj phendas e manušešće e šuće vastesa: “Inzar ó vas.” A vo čerda gajda thaj o vas lesko sastilo thaj sas sasto sago vi aver. ¹¹ A e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar holjajle thaj čerdine svato maškar pende so te čeren e Isuseja.

O Isus akharel e apostolen (Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)

¹² Ande godoja vrjama o Isus đelo pe gora te molilpe. Okote ačhilo sasti rjat thaj molilas pe e Devlešće. ¹³ Thaj kana avilo o đes, akhardas pire e učenikonen thaj losarda maškarlende e dešdujen, thaj akharda len apostolurja a lende alava sas:

¹⁴ O Simon (saves akharenas Petar), thaj
o Andrija (e Petresko phral),
o Jakov thaj
o Jovan,
o Filip thaj

[‡] **5,37** Kana e drak delas vras te čerdol e nevi mol askal buljolas e trasta, thaj pharas e purane morčhani trasta kaj von majbut našti buljonas. [§] **5,39** Akaja metafora (paramiči) značil ili sikavel razlika katar o purano sikavipe e vjerske vodengo e neve Isusešće sikavipe. Poenta si e manuša save sičile po purano sikavipe, von čikamen e Isusesko nevo sikavipe. * **6,1** Ande godoja vrjama ande Mojsijesko zakono, ako dromesa trgosardanas vareso samo gači te has godova či značilas kaj čhores (dik 5. Mojs 23,25). [†] **6,2** E Fariseja smatinas vi e majcikni bući savi čerelas pe savatone kaj si nezakonito gajda vi akava so čerenas e učenikurja-morenas o điv palmenca thaj hanas.

o Vartolomej,
¹⁵ o Matej thaj
 o Toma,
 o Jakov (savo sas čhavo e Alfejevesko) thaj
 o Simon (savo sas pobunjjeniko),
¹⁶ o Juda (čhavo e Jakovesko), thaj
 o Juda (andar o gav Iskariot, savo izdaisardale).

*Blago okolende save pouzdinpe ando Del
 (Mt 4,23-5,12)*

¹⁷ Pale godova o Isus fuljisto lenca tele katar e gora thaj ačhilo po ravno than. Okote sas baro brojo lešće učenikurja thaj o silno them andar o krajo e judejako, andar o Jerusalimo, andar e tirske thaj andar e sidonske gava pašo more. ¹⁸ Von aviline te ašunen les thaj te sastarel len katar lende nasvalimata, a avenas vi okola saven mučinas e bilačhe duhurja, a o Isus oslobođilas len. ¹⁹ Thaj sa o them rodelas te čhon pire vas pe leste, kaj andar leste inklijelas e sila thaj von sa sastonas.

²⁰ Vo dikhla pe pire učenikurja thaj phendas:

“Blago tumendē save sen čore,
 kaj si tumaro e Devlesko carstvo.

²¹ Blago tumendē save sen akana bokhale,
 kaj čaljona.

Blago tumendē save akana roven,
 kaj asana.

²² Blago tumendē kana e manuša mrzana tumen,
 kana odbacina tumen, kana ladžarena tumen,
 thaj kana phenena pale tumende kaj sen bilačhe,
 zbog godova kaj paćan ande mande, ando Čhavo e Manušesko!

²³ Radujin tumen ande godola đesa thaj čhelen e bahtatar, kaj bari si tumari nagrada po nebo! Kaj sa godova bilačhipe isto gajda amaro them čerelas amare prorokonende ande lendi vrjama.

²⁴ Ali teško tumendē save sen akana barvale,
 kaj već primisardine e uteha tumari.

²⁵ Teško tumendē kaj sen akana čaljarde,
 kaj bokhavona.

Teško tumendē kaj asan akana,
 kaj rovena thaj tuguina.

²⁶ Teško tumendē kana savora lačhe mothona pale tumende,
 kaj isto gajda amaro them čerelas amare hohamne prorokonende
 ande lende vrjama.”

*Aven bare ileja okolende save mrzan tumen
 (Mt 5,38-48; 7,12)*

²⁷ “Ali tumendē save ašunen phenav: Volin tumare dušmajen! Čeran lačhipe okolende save mrzan tumen! ²⁸ Blagoslovin okolen kaj den tumen romaja! Molin tumen e Devlešće pale okola save vređon tumen. ²⁹ Ako vareko pećel tut pe jek rig e muješći, bolde lešće vi aver rig. Ako vareko lijas čiro ogrtači, deles vi čiro gad. ³⁰ Ko mandel tutar vareso, de les. A okolestar kaj otmil čiro, na rode palpale. ³¹ Thaj askal sar kaman te čeren e manuša tumendē, gajda čeren vi tumen lende.

³² Ako volin samo okolen save tumen volin, sošći avela tumari nagrada? Kaj vi e bezechale[‡] volin samo okolen save len volin. ³³ Thaj ako čeren lačipe samo okolende kaj tumende čeren lačipe, sošći avela tumari nagrada? Kaj vi e bezechale čeren gajda. ³⁴ Thaj te den udžile samo okolen katar save ažućaren te bolden tumende, sošći avela tumari nagrada? Kaj vi e bezechale den e bezechalen udžile te šaj palem dobin palpale. §

³⁵ Volin tumare dušmajen, čeren lende lačipe, den len udžile thaj na ažućaren khanči te bolden tumende. Ako čeren gajda, avela bari tumari poćin, thaj avena čhave* e Majbarešće,[†] kaj si vo lačo čak vi okolende kaj si nezahvalne thaj vi e bilačhendē. ³⁶ Aven dakle bare ileja sago kaj si vi tumaro nebesko Dad bare ileja.”

*O Isus sikavel te na avas licemerne
(Mt 7,1-5)*

³⁷ Na sudin thaj či sudilape tumende. Na osudin thaj či avena osudime. Jartosaren thaj jartolape tumende. ³⁸ Den thaj dela pe tumende. Čhordola pe tumende ande angalja[‡] lači mera, nabime, čhinosardi thaj preobilno kaj sošće merava merin kasave merava merilape tumende. §

³⁹ Thaj phendas lende akaja paramiči ande slike: “Dali šaj o koro e kore te vodil? Či li perena liduj ande hv? ⁴⁰ Nijek učeniko naj majbaro katar piro sikavno. Svako savo si sikado dži ko krajo, avela sago vi o sikavno lesko.*

⁴¹ Sostar dičes e kašešći prušuk ande jak čire phralešći, kana či haćares o baro kaš ande čiri jak? ⁴² Sar šaj phenes čire phralešće: ‘Phrala, ažućar te inkalav e kašešći prušuk savi si ande čiri jak’, kana ni korkoro či haćares o baro kaš ande čiri jak? Licemernona! Majsigo inkal o baro kaš andar čiri jak thaj majlačhe dičeja e kašešći prušuk te inkales andar čire phralešći jak.”

*Sova si pherdo ilo godova inkljel po muj
(Mt 7,17-20; 12,34-35)*

⁴³ Lačho kaš či bijanel bilačhe plodusra, a bilačho kaš či bijanel lačhe plodusra. ⁴⁴ Kaj svako kaš pe piro plodo pindžarelpe. E smokva thaj e drak či kušenpe katar e kangre. ⁴⁵ O lačho manuš andar e lači riznica

[‡] **6,32** Varekana o alav bezechale koristinas e verske vode (e manuša sago e fariseja thaj e rašaja) pale manuša save či inčarenas o zakon gajda sago kaj e fariseja gndisardine kaj trubun. Također koristilas pale manuša save smatrinaspas maj bare bezechale katar aver manuša. Naprimer, bezechalen smatrinas e fariseja e poreznikonen thaj e bludnikonen. § **6,34** E bezechale čeren usluga samo o kole manušen pale save džanenas kaj šaj boldena lende kana lende trubula.

* **6,35** avena čhave e Majbarešće značil te avel tumen e Devlešće osobine (sago kaj si: ljubav, blagost, lačipe, vernost, krotkost, suzdržljivost; dik Gal 5,22-23) thaj o ponašanje slično sago e Devlesko. † **6,35** Majbarešće si o naziv palo Del thaj phenelpe pale e Devlešći veličina thaj lesko autoritet. Značenje akale alavesko si slično sago o značenje “Svevišnjo” ili “Maj baro biće savo si po vrho” ili “O Del savo si majbaro katar sa”. čhave e Majbarešće značil “čhave e Devlešće savo si Majbaro”. Postoil samo jek Del. ‡ **6,38** Okova savo čidel o zrno čerdasas trjastica ili čholas ande piro keceljko thaj indarelas les ande angalja čhere. § **6,38** Sago o trgovco e bare ileja savo trguil e divesa nabijil o div ando gono thaj čhinoles les thaj čhol andre gaći te prelivipes, gajda o Del velikodušno dela tumen. *

6,40 O manuš moraš te avel oprezno kana odabirisarel pire sikavne, kaj postanila sago lesko sikavno. Ako o sikavno pogrešno sikavel (kaj si duhovno koro), avela zavedime vi o učeniku.

pire ilešci inkale lačhipe, a o bilačho manuš andar piro bilačho ilo inkalel o bilačhipe, kaj andar o muj inkljel sova si pherdo o ilo.

*O gođaver si paćivalo e Isusešće alavende
(Mt 7,24-27)*

⁴⁶ "Sostar akharen man: 'Gospode! Gospode!' A naj sen paćivale okolešće so phenav tumende? ⁴⁷ Sikavava tumende pe kaste anel svako savo avel mande, ašunel mungre alava thaj si paćavilo mungre alavende: ⁴⁸ Slično si sago o manuš savo agajda čerdas piro čher: hanadas handuk thaj čhuta o temelji pe stena. Kana avili e poplava, o paj navalisarda po čher, ali naštik haradale kaj sas lačhe sagradime. ⁴⁹ A kova savo ašundas mungre alava a naj paćavilo mungre alavende, vo si sago o manuš savo vazdas piro čher pe phuv bi temeljesko, pe savo navalisarda o paj, odma harada o čher thaj katar godova čher sas bari ruševina."

7

*E kapetanesko paćipe
(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)*

¹ Kana o Isus dija gata sa godola alava anglo them, dija ando gav Kafarnaum. ² Varesavo rimske kapetano* sasle robo savo sas nasvalo po smrto, a vo sas lešće but drago. ³ A kana o kapetano ašundas palo Isus,[†] bičhaldas lešće e židovske starešinen[‡] thaj molisarda les te avel te sastarel lešće slugo. ⁴ A von aviline ko Isus thaj počnisardine ilestar te molin les alavenga: "Zaslužisarda te čeres lešće godova, ⁵ kaj volil amare theme thaj vo vazdas amende e sinagoga."

⁶ A o Isus teljarda lenca. Thaj kana sas već paše ko čher, bičhalda o kapetano pire drugaren leste te phenen lešće: "Gospode! Na truditu, kaj Najsem dostoyno te des ande mungro čher.[§] ⁷ Zato vi či incara man dostoyno te avav angle tute, nego samo phen alav thaj o sluga mungro sastola. ⁸ Kaj vi me sem manuš tele vlast thaj si man tale mande vojnikurja. Thaj kana phenav ječešće: 'Dža!', vo džaltar. Thaj kana phenav averešće: 'Av!', vo avel. Thaj kana phenav mungre robošće: 'Ćer godova!' thaj vo čerel."^{*}

⁹ A kana godova ašundas o Isus, zadirisajlo e kapetanošće thaj boldape ko them savo džalas pale leste thaj phendas: "Phenav tumende: kasavo paćipe či arakhlem ke nijek manuš ando Izrael!"[†] ¹⁰ A kana okola kaj sas bičhalde katar o kapetano boldinepe čhere, arakhline e robo kaj si sasto.

O Isus vazdel andar e mule e udovicače čhaves

¹¹ Pale godova o Isus teljarda ando gav savo akhardolas Nain.[‡] Pale

* ^{7,2} O kapetano si manuš savo zapovedil pe šel vojnikurja. [†] ^{7,3} O kapetano ašundas kaj o Isus sastardas e bute theme, thaj kaj si vo paše odnosno kaj bolda pes ando Kafarnaum. [‡] ^{7,3} O Isus sas židovo a o kapetano nas, pa o kapetano gndisardas kaj o Isus maj rado uslišila e molba ako o židovo zamolisardas les. Uglavno, e židovurja thaj e rimske vojnikurja sas dušmaja. [§] ^{7,6} E židovurja či dinesand andre ando čher savo nas židovsko te na aven nečiste anglo Del. ^{*} ^{7,8} Baš sago kaj si e kapetano autoriteto te naredil e vojskaće, gajda si e Isuses autoriteto te naredisarel e navalimiaše te nestanil. [†] ^{7,9} O Isus očekuisardas te e židoven avel kasavo paćipe, ali nas len. Vo či očekuisardas katar okola save nas židovurja te avelen kasavo paćipe, a palem akale rome sas. [‡] ^{7,11} A kava si paše pašo than kaj o proroko Jelisej vazdas andar e mule e dejače jedinco čhave, šelenca brša majsigo (dik 2. Car 4,8-37).

leste džans e učenikurja thaj o but o them. ¹² Kana avilo paše ke gavesko vudar, baš askal inkalenas e mule, čhave savo sas jedinco pire dejako savi sas udovica. Lava sas o but o them andar o gav. ¹³ Kana dikhala o Gospod, sažalisajlo pe late thaj phendas lače: "Na rov!" ¹⁴ Pale godova avilo ko mohto, [§] čhuta pire vas pe leste thaj o kola kaj indarenas o mohto ačhiline. A vo phendas: "Čhaveja, tuće phenav: Ušti!" ¹⁵ O mulo vazdape, bešlo thaj počnisarda te čerel svato. A o Isus dijales lešće dejaće.

¹⁶ A savora zadivisajle thaj počnisardine te hvalin e Devle alavencia: "Baro proroko avilo maškar amende!" thaj: "O Del avilo ando pomoć pire themešće!"* ¹⁷ Thaj godova glaso pale leste buljilo pe saste judejske krajurja thaj pe sasti okolina.

*O Isus čerel svato palo Jovano savo bolel
(Mt 11,2-11)*

¹⁸ E Jovanošće učenikurja javisardine e Jovanošće[†] so o Isus čerdas. A vo akhardas pire dujen učenikonen ¹⁹ thaj bičhalda len ko Gospod te phučen les: "Dali san tu okova saves o Del obećisardas kaj bičhalela les ili te ažućaras avres?"‡

²⁰ Kana akala duj manuša aresline leste, phendine: "O Jovano savo bolel bičhalda amen tute te phučas tut: 'Da li san tu okova saves obećisardas o Del kaj trubul te avel, ili te ažućaras avres?'"

²¹ O Isus baš ande godova časo sastarelas e buten katar lende muke, razne nasvalimata thaj katar e bilačhe duhurja thaj e bute kore manušende boldas o vido. ²² A o Isus phendas lende: "Džan thaj phenen e Jovanošće so upravo dikhline thaj so ašundine: e kore dičhen, e bande phiren, e gubavcurja saston, e kašuce ašunen, e mule bolden pes ando trajo, a e čorende[§] propovedilpe e Bahtali nevimata.* ²³ Blago okolešće savo či sablaznilpe zbog mande."

²⁴ A Kana e Jovanošće učenikurja đeletar, o Isus počnisardas te mothol e themešće palo Jovano: "So đeline te dičhen ande pustinja? E trska, savja ljuljil e balval?" Na! ²⁵ So đeline te dičhen? Manušes savo lija pe peste šukaar drze? Na! E manuša save indaren pe peste e šukar drze thaj train ando raskoš, von si ande carošće dvorurja. ²⁶ So dakle inkljistine te dičhen? E proroko? Ej, me phenav tumendje, vo si majbut vi katar o proroko. ²⁷ Kaj Jovano si okova pale savo o Del phendas ando Svetu lil:

§ ^{7,14} mohto Ando godova vrjama, e mohte či izgledinas sago kaj si ades, nego sas nosilja savensa indarenas e mule samo džiko limori. * ^{7,16} E manuša verovatno gndisardine kaj sas o Isus baro proroko sago o Ilija ili o Jelisej, jedine duj manuša ando Purano Savezo save vazdine varekas andar e mule (1. Car 17,17-24; 2. Car 4,18-37). † ^{7,18} O Jovano savo bolelas sas ando phanglipe.

‡ ^{7,19} E židovurja očekuinjas kaj o Mesija avela caro savo avela thaj spasila len katar e rimsko vlada. Či očekuisardine te avel samo duhovno spasitelj. O Jovano pindžarelas o proročanstvo palo Mesija sago kaj phendas o Is 42,7; 61,1-2 (dik isto gajda ando Lk 4,18-19). Gajda očekuisardas te o Isus postanisarel caro, thaj te e Jovane thaj e aver pravedne manušen oslobođisarel andar o phanglipe, thaj te sudil thaj kaznil e manušen save odbacisardine e Mesija (dik okova so phendas o Jovano ando Lk 3,9, 16-17), ali khanči katar godova još či dogodisajlo. § ^{7,22} E čorende o Isus anelas e bahtali nevimata na samo e čorende, nego vi okolende save sas duhovno čorende (dik Mt 5,3).

* ^{7,22} Akala čudurja save o Isus čerelas dokažisardine kaj si vo o Mesija, sago kaj o proroko Isaija predvidisarda ando Is 29,18-19; 35,5-6; 61,1-2. † ^{7,24} O Jovan savo bolel naj manuš savo lako predomisilipes, sago e trska savijilpe lako pomeril e balval.

'Ake, me bičhalav angle tute mungre glasnikones thaj vo lačharela o drom angle tute

²⁸ Phenav tumendē:katar sa e manuša save sas ikada bijande, khonikal naj majbaro katar o Jovano savo bolelas, a okova save si majcikno ande Devlesko carstvo majbaro si lestar."[‡]

*E mudre prihvatisaren e Isusesko thaj e Jovanosko sikavipe
(Mt 11,12-19)*

²⁹ Kana sa o them thaj vi e carinikurja save sas bolde e Jovanošće boldimasa, ašundine e Isuse sar čerel svato priznaisardine kaj si e Devlesko sikavipe ispravno. ³⁰ A e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar, či kamenas te bolel len o Jovano. Von odbisardine so o Del planirisarda pale lende.

³¹ O Isus phendas: "Kasa te usporediv e manušen katar akaja generacija? Kašće si slične? ³² Lenca si sago čhavrenca save bešen po sokako thaj jek avrešće čhon muj:

'Svirošardam tumendē veselo,
a tumen či čheldine,
đilabadam tumende tužno,
a tumen či rujine.!'

³³ Gajda avilo o Jovano savo bolelas. Niti halas mangro niti pijelas mol, a tumen phenen: 'O bilačho duho si ande leste!' ³⁴ Avilem me, o Čhavo e Manušesko. Vi hav vi pijav, a tumen phenen: 'Dik, o manuš halapljivo thaj matarno, drugari e carinikonengo thaj e bezehalengo.' ³⁵ Savora save prihvatin e Develešći mudrost sikaven kaj si voj čači."[§]

*O Isus šaj te jartosarel e bezeha
(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 12,1-8)*

³⁶ Varesavo farisejo zamolisarda e Isuse te hal leste. O Isus dija ande farisejsko čher thaj lijas than pale sinija.* ³⁷ Kana ake avili varesošći manušnji savi sas bezehali ando gav. Ašunda kaj si o Isus pale sinija ande farisejsko čher, avili thaj andas* e alabasterosko čaroro ande save sas kuč mirisno ulje. ³⁸ Ačhili pale lešće pungre, rovelas thaj e jasvenca thovelas lešće pungre a pire balanca khoselas len. Čumidelas len thaj mačhelas len e mirisne uljeja.

³⁹ Kana godova dikhlas o fariseji save akharda e Isuse andre piro čher, gnidisards ande peste: "Kana akava avilosas proroko, džanglasas ko si thaj sošći si akaja manušnji, savi diril les, kaj si bezehali."

⁴⁰ O Isus phendas lešće: "Simone, siman vareso te phenav tuče." A vo phendas: "Phen, sikavneja."

⁴¹ O Isus majdur motholas: "Sas varesavo manuš save delas averendē udžile love. Gajda sas duj džene save sas lešće udžile. Jek sas lešće udžile

* ^{7,28} O Jovano savo bolelas avilo te pripremil o drom palo Isus thaj pale Isusesko carstvo. Ali nakon so o Isus uspostavil piro carstvo, godova si, nakon so o Isus mulo, vaskrsnisarda thaj sas vazdino ando nebo. Savora save pačan ando Isus silen blagoslovurja majbut katar o Jovano save pripremisardsa samo o drom majsigo nego so avilo o carstvo. § ^{7,35} Akava si e izreka savi o Isus primenisarda pe akaja situacija, verovatno te sikavelen te e mudre manuša razumin kaj či trubuine te odbacin e Isuse thaj e Jovane. * ^{7,36} O običaj sas pe gozbe save sas sago akaja večera te e muškarcurja udobno pašljon pe rig dok han. † ^{7,37} Ande godoja vrjama sas o običaj te cidelpes o them vi okola save naj akharde thaj te prisustvuin e gozbače thaj te ašunen o alav, a te na han.

pandž šela rupune lovora,[‡] a aver pandžvardeš. ⁴² Sar naštik te boldine e love save sas lešeće udžile, vo jartosardas liduj dženende o dugo. Savo lendar majbut volila les?”

⁴³ O Simon phendas: “Gndiv kaj okova savešće si majbut jartome.” A o Isus phendas lešeće: “Lačhe phenes.”

⁴⁴ Gajda boldape ke manušnji thaj phendas e Simonešće: “Dičhes akala manušnja? Dijem ande čiro čher, a tu ni paj či dijan man te thovav mungre pungre, a voj pire jasvenca thoda mungre pungre thaj pire balanca khosla len.[§] ⁴⁵ Tu či ni čumidan man, a voj, sar dija andre, či ačhili te čumidel mungre pungre.* ⁴⁶ Uljeja mungro šoro či makhlan, a voj e mirisne kuč uljeja mungre pungre makhlas.[†] ⁴⁷ Zato, phenav tuče: ‘Voj sikadas but ljubav kaj si lače jartome e but e bezeha, a maj cara ljubav sikadas okova save si maj cara svesno kaj si lešeće jartome lešeće bezeha.’”[‡] ⁴⁸ A o Isus phendas e manušnjaće: “Jartome si tuće čire bezeha.”

⁴⁹ A kola save sas pale sinija počnisardine te mothon maškar pende: “Ko si akava kaj vi e bezeha jartol?”

⁵⁰ A vo phendas e manušnjaće: “Zbog čiro paćipe tu san spasime. Dža ando miro!”

8

E manušnja sledin e Isuse

¹ Pale godova o Isus džalas pe sa e bare thaj cikne gava, propovedilas thaj navestilas e Bahtali nevimata palo o carstvo e Devlesko. Pale leste džanas e dešuduj apostolurja ² thaj varesave manušnja saven o Isus oslobođardas katar e bilačhe duhurja thaj sastarda len katar e nasvalimata: e Marija andar e Magdala, andar savi tradas efta benga, ³ e Jovana romnji e Huzošći save sas e Irodosko upravitelj, e Suzana, thaj but aver save pomožinas e Isuse thaj e dešuduje apostolen pire lovenca thaj okoleja so saslena.

O Isus mothol e paramiči palo sijači

(Mt 13,1-17; Mk 4,1-12)

⁴ Dok još čidelaspe o but o them andar e razne gava, o Isus phendas lendē akaja paramiči: ⁵ “Jek đes inkljisto o sejači te sejol. Dok sijolas, varesavo seme pelo po drom thaj o them uštadale a e čiriknja aviline thaj haline les. ⁶ Aver seme pelo pe barutni a kana inkljisto odma šućilo kaj nasle dosta vlage. ⁷ Varesavo seme pelo maškar e kangre thaj e kangre tasadine les sar barjonas zajedno lesa. ⁸ A varesavo napokon pelo pe lačhi phuv, niknosarda thaj bijanda šel drom majbut.” Phendas godova thaj čhuta muj: “Ašunen kana već situmen kan!”

O Isus objasnijarel e paramiči palo sijači

(Mt 13,10-23; Mk 4,10-20)

[‡] **7,41** rupune lovora Ande godova vrjama, jek rimske denari sas sago ades jek dnevnička. ^{§ 7,44} Akava sas e osnovno odgovornost e domaćinešći te pripremil o lavori e pajesa thaj o peškiri te šaj thoven pire pungre. ^{*} **7,45** E manušnji čumidelas e Isusešće pungre mesto lesko muj sago znako kaj but pokaisajle thaj ponizasjli. ^{† 7,46} Akava sas o običaj kana dočekinas pe e posebne gosturja. E manušnji veoma počastisardas e Isuse godolesa kaj čerdas godova. Voj sikadas e poniznost godolesa kaj pomazisardas lešeće pungre umesto lesko šoro. O Isus čhutas sago primer e Simonešće bilačho gostoljubivost sago primer naspram okova so čerdas e manušnji pale leste.

[‡] **7,47** Ando originalno teksto ramol: “Kaj cara volil okova kašće si cara jartome.”

9 E učenikurja phučline e Isuse so značil godoja paramiči. **10** A vo phendas lende: "Tumende si dino te džanen e tajne e Devlešće carstvošće, a averende si dino samo ande paramiča, kaj ando Svetu lil ačhel ramome: 'vi ako dičhen
či primetin,
vi ako čhon kan
či haćaren.'

11 A akava so značil e paramiči: O seme si sago o alav e Devlesko. **12** Okova seme savo pelo po drom si sago e manuša save ašunen o alav, ali avel o beng thaj indarel o alav e Devlesko andar lende ile te na paćan thaj te či spasinpe. **13** A varesave si sago o seme savo si posadime pe barutni phuv. Kana ašunen e Devlesko alav, odma prihvatin les e bahtasa, ali naj len koreno. Varesavi vrjama paćan, ali kana aven e kušnje von peren katar o paćipe. **14** A okova seme savo pelo ande kangre si sago e manuša save ašunen o alav, ali još pe lengo drom e trajošće brige tasaven len e barvalipeja thaj akale trajošće nasladenca thaj či anen lačho plodo. **15** Okova seme savo pelo pe lačhi phuv si sago e manuša save ašunen o alav thaj inćarenle ando lačho thaj plemenito ilo thaj ustraisaren dok či anen plodo."

Ko ašunel e Isusesko sikaipe barjola lesko duhovno haćaripe (Mk 4,21–25)

16 "Khonikal kana del jag o stenko či čhol les talo čaro niti talo kreveto, nego čhon les po čirako, te dičhen o svetlo okola save den andre. **17** Sa so si garado thaj čerdo tajno avela sikado javno thaj inklijela po videlo. **18** Len sama sar ašunen, kaj kas si delape lešće, a kas naj lelape lestar vi okova so gndil kaj si les."*

Ko si e Isusešći dej thaj lešće phral (Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

19 Ko Isus aviline lešći dej thaj lešće phral,† ali katar o but o them naštik čerdine lesa svato. **20** Vareko javisarda e Isusešće: "Ćiri dej thaj čire phral ačhen avri thaj kamen te dičhentu."

21 O Isus phendas lende: "Mungri dej thaj mungre phral si okola save ašunen thaj izvršisaren o alav mungre Devlesko."

O Isus smiril e oluja (Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

22 Jek des o Isus phendas pire dešduj učenikonende: "Hajde te nakhas pe koja rig e jezerošći." O Isus thaj lešće učenikurja dine ando čamco thaj isplovisardine. **23** Dok plovinas, e Isuse lija e lindri. Ande godova muklape e oluja po jezero. E ladica počnisarda te pherelpe e pajesa a von arakhlinepe ande bari briga pale piro trajo.

* **8,18** Jasno si andar o konteksto kaj o Isus kate phenel palo razumevanje thaj palo paćipe. Akava značil: "Kas god si razumevanje avela les dino majbut razumevanje. Kas god naj razumevanje hasarela vi okova razumevanje kaj vo gndil kaj siles", ili: "O Del omogućila okolende save paćan čaće te haćaren još majbut. O Del prouzročila te okola save či paćan ando čaćipe či haćaren ni okova cara so von gndin kaj haćaren." † **8,19** Akava sas e Isusešće majterne phral-aver čhave e Marijače thaj e Josifešće save sas bijande posle o Isus. Pošto e Isusesko dad si o Del, a lengo dad sas o Josif, von sas lešće opaš phral samo prekal e dej.

²⁴ Aviline ko Isus, džungadine les thaj čhutine muj: "Sikavneja, sikavneja, tasadosa!"

Vo džungadilo, thaj zapovedisarda e bavlajaće thaj e talasendje thaj e talasurja smirosajle thaj nastanisarda tišina. ²⁵ A o Isus phendas lende: "Kaj tumaro pacipe?"

A von ande dar thaj ando čudo phučenas jek avres: "Ko si akava te zapovedil e paješće thaj e bavlajaće, a von te pokorisarenpe lešće?"

O Isus tradel andar o manuš e bilačhe duhonen

(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20)

²⁶ Askal o Isus thaj lešće učenikurja otplovisardine pe obala ke gerasinsko krajo, savo si pe koja rig katar o Galilejako jezero. ²⁷ Dok o Isus inklijelas pe obala, avilo angle leste o manuš ande savo sas e bilačhe duhurja. Već dugo či indarelas e drze pe peste, niti trailas ando čher nego trailas ande limorja. ²⁸ Kana o manuš dikhla e Isuse, čhudape pe koča angle leste thaj ande sasto glaso čhuta muj: "So kames mandar, Isuse, majbare Devlešće čhaveja? Moliv tut na mučisar man!" ²⁹ (Kaj o Isus zapovedisardas e bilačhe duhošće te inklijel andar godova manuš. Kaj već lungo vrjama o bilačho duho inčarelas les ande piri vlast, Čak vi kana phandenас les ande lancurja thaj ande okurja, o manuš trgolas e lancurja thaj o beng indarelas les ande pustinja.)

³⁰ O Isus pe godova phučla les: "Sar bučhos?" Vo phendas: "Majbut džene sam katar jek,"[‡] kaj ande leste dine e but bilačhe duhurja. ³¹ Thaj zamolisardine e Isuse te na naredil lende te džantar ando bezdan.[§]

³² A okote ande gora sas bari gomila bale save čarjonas. Askal e duhurja zamolisardine e Isuse te mučel len te den ande bale. Thaj vo mukla len. ³³ Askal e bilačhe duhurja inklijistine andar o manuš thaj dine ande bale. Thaj e bale pojurisardine niz o brego ando jezero thaj tasadile.

³⁴ A kana dikhline okola manuša kaj lenas sama pe bale so sas, našline thaj phendine pe gava thaj pe okoline thana so dikhline. ³⁵ A o them inklijisto te dičhel so sas. Avile dži ko Isus thaj dikhline e manuše andar savo inklijistine e bilačhe duhurja sar bešel džike Isusešće pungre, furjardo ande drze thaj saste gođasa e dar askal dijas pe lende. ³⁶ A okola kaj lenas sama pe bale phendine averende, sar o Isus oslobodisardas e manuše ande savo sas e bilačhe duhurja. ³⁷ Askal e Isuse zamolisarda sa o them andar e gerasinsko krajo te džaltar lendar kaj lijalen e bari dar. O Isus dija ando čamco thaj teljarda palpale ande Galileja.

³⁸ A o manuš andar savo o Isus tradas e bilačhe duhonen, zamolisarda e Isuse te šaj ačhel lesa, ali o Isus phendas lešće: ³⁹ "Bolde tut čhere thaj phen sa so čerda tuće o Del." Vo đelotar thaj razglasisarda pe sasto gav so čerda lešće o Isus.

O Isus sastarel e manušnja thaj vazdel e mule čhora

(Mt 9,18-26; Mk 5,22-43)

⁴⁰ A kana o Isus boldape palpale pe koja rig e jezerošći, maladale o them kaj željno ažućarenas les. ⁴¹ Thaj dik, avilo o manuš kasko alav sas Jair, savo sas jek katar e vode ande sinagoga. Thaj pelo pe pire koča angle

[‡] **8,30** Legija Doslovno značil "zurale but." Legija si rimske vojne postrojbe savi dinolas varekaj katar šov milje vojnikurja. Gači sas bilačhe duhurja ande leste. [§] **8,31** bezdan savo si e tamnica pale benga.

Isusešće pungre thaj zamolisarda les te del ande lesko čher ⁴² kaj sas po meripe lešći jedino čhej savja sas varekaj katar dešuduj brš.

Dok o Isus džalas ande Jairesko čher oko leste čicidelaspe sa o them katar sa e riga. ⁴³ A maškar o them sas jek manušnji savi sas nasvali katar o godova kaj dešuduj brš thavdelas o rat latar. Sa so sasla dija pe doktorja thaj khonik naštik te sastarelas lat. ⁴⁴ Nakhli palal leste thaj astardape e čoškostar katar e Isusešći haljina, thaj o rat odma ačhilo latar.

⁴⁵ A o Isus phendas: "Ko astardape pale mungri haljina?"

Savora počnisardine te braninpe, a o Petar phendas: "Sikavneja, o but o them čicidel tut thaj spidelpe, a tu phučes ko astardape pale mande."

⁴⁶ A o Isus phendas: "Vareko astardape pale mande. Haćardem sar e sila inklijisti andar mande thaj vareko sastilo." ⁴⁷ Kana e manušnji dikhla kaj či ačhili neprimetno, izdralas e daratar thaj peli pe koča angle leste thaj angle sasto them phendas sostar astardape pale leste thaj sar odma sastili. ⁴⁸ A vo phendas lače: "Čejo, čiro pačipe sastardatu. Dža ando miro!"

⁴⁹ Dok o Isus još čerelas svato e manušnjasa, avilo vareko andar e Jairesko čher ko Jair savo sas vođa ande sinagoga thaj phendas: "Ćiri čhej muli. Na mučisar majbut e sikavne."

⁵⁰ Ašunda godova o Isus thaj phendas: "Na dara! Samo paća thaj voj traila!"

⁵¹ Kana o Isus areslo ando čher, či muklas khonikašće te den andre lesa osim o Petre, o Jovane, o Jakov thaj e čhorako dade thaj lače dej.

⁵² A savora save sas ando čher rovenas thaj žalinas pale črori. A o Isus phendas lendje: "Na roven! Či muli, nego samo sovel!"*

⁵³ A von asanas lestar kaj džangline kaj muli. ⁵⁴ O Isus astarda lat palo vas thaj čhuta muj: "Čhorije, ušti!" ⁵⁵ Thaj lako duho boldape ande late thaj voj odma uštili, a vo naredisardas te denla te hal. ⁵⁶ A lako dad thaj laći dej čudisajle, a vo zapovedisarda lendje te na phenen khonikašće so sas.

9

O Isus bičhalel e dešuduj apostolen (Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)

¹ O Isus akhardas e dešuduj apostolen thaj dijalen moć thaj vlast pe sa e bilače duhurje thaj te sastaren e nasvalimata. ² Bičhalda len te navestin e Devlesko carstvo thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj phendas lendje: "Na te avel tumen tumenca po drom ni rovlji, ni trasta ni so hana, ni love thaj na te avel tumen tumenca po duj haljine! ⁴ Kana den ande varesko gav, ačhen ande jek čher thaj na načhen andar o čher ando čher dok či džan ande aver gav.* ⁵ Ande savo gav či primin tumen, inklijen andar godova

* ^{8,52} O Isus džanglas kaj si e črori muli. Phendas kaj sovel kaj džanglas kaj uskoro uskrsnila lat katar e mule. O Isus isto upotrebisardas o alav "sovel" sar čerdasas svato pale Lazaresko smrto (Jov 11,11-14), aver osobače savja uskrsnisardas katar e mule. * ^{9,4} Trubul te aven zadovoljne e habeja thaj e čhereja ande savo o domaćino nudil lendje; Či troman te roden majlačho smeštaj. Ali naravno šaj posetišaren aver čhera te kote propovedisaren e Bahtali Nevimata.

gav thaj činon o praho katar tumare pungre.[†] Godova avela znako kaj mukline les lešće sudošće.”

⁶ Thaj e učenikurja teljardine majdur: obilarzinis e gava, navestinas e Bahtali nevimata thaj sastarenas e nasvalen.

O Irod si zbumime

(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

⁷ Kana ašunda o vladiri o Irod so dogodisajlo, sas zbumime, kaj varesave phenenas kaj o Jovano savo bolelas uštalo andar e mule. ⁸ Aver phenenas pojavisajlo pe phuv o Ilija, a aver palem phendine: “Uštalo andar e mule varesavo proroko andar e purani vrjama.”

⁹ A o Irod phendas: “Me čhindem e Jovanosko šoro. Ko si askal akava pale kaste gaći ašunav?” Thaj rodelas prilika te dičhel e Isuse.

O Isus pravarel e but theme

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ Kana e apostolurja boldinepe katar e okolne krajurja, phendine e Isusešće sa so čerdine. Askal o Isus inđarda len pesa te avel lenca korkoro, paše pašo gav savo akhardol Vitsaida. ¹¹ Ali kana godova ašunda o them, teljarda pale leste. Vo primisarda len thaj phenelas lende pale Devlesko carstvo thaj sastardas savoren ko trubuja sastipe. ¹² Kana avilo majpaše o krajo e desesko kasno mismere avile ko Isus majpaše e dešuduj učenikurja thaj phendine e Isusešće: “Akava si pusto krajo, a već si kasno. Muk e theme te džal pe okolne gava thaj e thana te činen pešće vareso te han! kaj sam akate ando samotno krajo?”

¹³ A o Isus phendas lende: “Tumen den len te han!”

A von phendine, “Najamen majbut katar pandž mangre thaj duj mačhe, osim te džas te činas hamasko pale sa o them.” ¹⁴ A sas varekaj katar pandž milje muškarcurja (či đinavenas pe e manušnja thaj e čhavra).

O Isus phendas pe učenikonende: “Phenen lende te bešen ande skupine po pandžvardeš džene.” ¹⁵ Thaj savora bešline. ¹⁶ A o Isus lijas e pandž mangre thaj e duj mačhe, dikhlas prema o nebo, blagoslovisarda len thaj phagla o mangro pa dija pire učenikonende te podelin e themešće. ¹⁷ Savora haline thaj čaljile. Thaj katar okova so ačhilo e themešće čidine dešuduj pererde korpe kotora mangre thaj mačhe.

O Petar haćarda kaj o Isus si o Hristo

(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ Jekhvar dok o Isus crdape po korkoro than te molilpe, lesa sas samo lešće dešuduj učenikurja. Pale godova phučla len: “So phenel o them, ko sem me?”

¹⁹ Von phendine: “Varesave phenen kaj san o Jovano savo bolelas, aver kaj san o proroko Ilija, a trite palem kaj uštalo andar e mule varesavo katar aver purane prorokurja.”

²⁰ A vo phučla len: “A tumen, so tumen phenen, ko sem me?”

A o Petar phendas: “Hristo Pomazaniko e Devlesko!”

O Isus phenel pale piro smrto

(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

[†] 9,5 činon o praho katar tumare pungre sas o izraz savo zurale odbinas ande godoja kultura. Godolesa sikavemas kaj čikamen te ni o praho andar godova gav ačhel lenca.

21 A o Isus zapovedisardas lendē te na phenen khonikašće kaj si vo o Mesija. **22** Thaj phendas: "Me, o Čhavo e Manušesko, trubul but te trpisarav. E starešine, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar odbacina man. Mudarena man, a me o trito đes uštava andar e mule."

*So o manuš trubul te čerel te avel e Isusesko učeniko
(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)*

23 Pale godova o Isus phendas savorende: "Ako vareko kamel te avel mungro sledbeniko, neka odreknilpe korkoro pestar, nek svako đes lel piro trušul‡ thaj nek džal pale mande. **24** Kaj svako ko kamel te spasil piro trajo, hasarel les; a ko hasarel piro trajo zbog mande, godova spasila les. **25** Savi korist si e manušes, ako zadobil sa o them, a korkoro pes hasarel ili pešće naudil?" **26** Ko ladžal mandar thaj mungre alavendar, lestar vi me, o Čhavo e Manušesko, ladžava kana avava ande slava mungrı thaj e slava mungre Dadešći thaj e svete andželendi. **27** "Čačeš phenav tumendē: 'Varesave save si akate tumendar či merena dok či dičhena e Devlesko carstvo.' "

*O Del phenel e trin učenikonende kaj si o Isus pomazaniko
(Mt 17,1-13; Mk 9,2-13)*

28 A kana nakhla varekaj katar ohto đes katar godola alava o Isus lijas pesa e Petre, e Jovano thaj e Jakove ande gora te molinpe. **29** Dok molilaspes, lesko muj promenisajlo, a e drze pe leste postanisardine parne thaj sjajne. **30** Ande godova pojavisajle duj manuša thaj čerenas svato e Isuseja. Sas godova o Mojsija thaj o Ilija. **31** Pojavisajle ande slava thaj čerenas lesa svato pale lesko smrto savo trubuja te podnesil ando Jerusalim te pherdol o Lil.

32 E Petre thaj lešće drugaren lija e lindri. Kana džungadile, dikhline lešći slava thaj duj manušen save ačhenas lesa. **33** Thaj dok godola duj džene džanastar lestar, o Petar phendas e Isusešće: "Sikavneja, lačhe kaj sam kate. Te čeras trin senice: jek pale tute, jek palo Mojsije thaj jek palo Ilija." Či džanelas so phenel. **34** Dok vo još čerelas svato, pojavisajlo o oblako thaj zasinisarda len. Kana o oblako učharda len, lija len e bari dar.

35 Askal andar o oblako ašunilo o glaso savo phendas: "Akava si mungro Čhavo saves odabirisardem! Leste čhon kan." **36** Baš kana ašundilo o glaso, o Isus ačhilo korkoro. E učenikurja ačhenas thaj askal još khonikašće khanći či phendine pale okova so dikhline.

*O Isus sastarel e čhave jedinco ande save sas o bilačho duho
(Mt 17,14-19; Mk 9,14-29)*

37 A kana thejara o đes o Isus thaj lešće učenikurja fuljistine katar e gora, avilo angle leste o but o them. **38** Askal varesosko manuš savo sas maškar o them čhuta muj: "Sikavneja, moliv tut dik mungre čhave, kaj si mande jedinco. **39** Inčarel les o bilačho duho. Andar jekhvar počnil te čhol

‡ **9,23** O zločinco savo već sas osudime te merel gajda te razapnles, indjarelas e oprano deo e gredako katar o trušul džiko than kaj avela mudardo: 1. Akale govoresa, o Isus kamlas te phenel te ako kamas te avas lešće učenikurja, moraš korkoro amen te smatris mulen prema amare vlastite želje thaj amare voljače, thaj moraš te avas spremne potpuno poslušne e Isusešće. 2. Trubul te svako đes avas spremne te trpisaras thaj vi te meras ako trubul zbog o Isus kaj sam lešće učenikurja. 3. Moguće si liduj opcije.

muj; čhudel pes thaj e spuma del lešće po muj. Gata nikada či mućel les thaj uništيل les.⁴⁰ Molisardem cire učenikonen te traden e bilačhe duho andar leste avri ali von naštik tradine les.”

⁴¹ A o Isus phendas lende: “O bilačhe thaj bi paáako manušalen!§ Kozom semasa tumenca, a tuman či paćan. Phučaman kozom još trpiva tumen! An akaring cire čhave!”⁴² Dok o čhavro avelas paše, o bilačho duho harada les pe phuv thaj čhinosarda les. A o Isus zapretisarda e bilačhe duhošće thaj odma sastarda e čhave thaj dijale lešće dadešće.⁴³ Savora divisajle okolešće so o Isus čerdas.

Thaj dok savora čudinas pe okolešće so čerelas o Isus, o Isus phendas pire učenikonende: ⁴⁴ “Lačhe zapamtisaren so phenav tumendē: Me, o Čhavo e Manušesko, avava dino ande vas e manušende.”⁴⁵ Ali e učenikurja či haćardine so motholas, kaj nas lende dino te haćaren, o značenje sas lendar garado, a daranas te phučen les te objasnil lende.

Ko si majbaro ande Devlesko carstvo?

(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)

⁴⁶ E učenikurja počnisardine te raspravinpe ko maškar lende šaj avilosas majbaro.⁴⁷ O Isus džangla so si ande lende ile thaj lija e cikne čhavre, čhutale paše peste⁴⁸ thaj phendas lende: “Ko god primil akale cikne čhavre zbog mande, man primil. A ko man primil, primil e Devles savo bičhalda man. O Del smatril kaj si majvažno okova savo si maj ponizno maškar tumende!”

Ko naj protiv tumende tumenca si

(Mk 9,38-40)

⁴⁹ Askal o Jovano phenda e Isusešće: “Sikavneja, dikhlam ječe manuše sar ande čiro alav tradel e bilačhe duhonen. Amen phendam lešće te na čerel godova, kaj či džal pale tute.”

⁵⁰ A o Isus phendas lešće: “Na branin lešće! Kaj ko naj protiv tumende, pale tumende si!”

O Isus po drom palo Jerusalim kroz e Samarija

⁵¹ Kana avili majpaše e vrjama te o Isus boldelpe ando nebo, vo zurale odlučisarda te džan ando Jerusalimo.⁵² Thaj bičhalda e glasnikonen angle peste. Von đele thaj dine ande varesosko samarijsko gav te pripremin lešće than kaj raćarela.⁵³ No okote o them či kamlas te primin les kaj sas po drom palo Jerusalim.*⁵⁴ Kana godova dikhline lešće učenikurja o Jakov thaj o Jovano, phučline les: “Gospode! Kames te amen phenas te fuljel o organj andar o nebo thaj uništيل len?”†⁵⁵ A o Isus boldape lende thaj phendas lende kaj či gndin lačhe.‡⁵⁶ Thaj đeletar ande aver gav.

O Isus kamel te mukas sa thaj te teljaras pale leste

(Mt 8,19-22)

⁵⁷ Dok džanas dromesa, varesosko manuš phendas e Isusešće: “Džava pale tute kaj god tu te džas.”

§ 9,41 manušalen Ando original ramol: “naraštajona” * 9,53 E Samarijancurja thaj e židovurja mrzanas pes maškar pende. Zato e Samarijancurja čikamline te pomožisaren e Isuse pe lesko drom ando Jerusalim, e židovengo glavno gav. † 9,54 O Jakovo thaj o Jovano preložisardine akaja metoda osude kaj džangline kaj e prorokurja save sas sago o Ilijia osudinas e theme save odbacisardine e Devles (2. Car 1,10-12). ‡ 9,55 phendas lende kaj či gndin lačhe Ando original ramol: “kaj ukorisardalen”

58 A o Isus phendas lešće: "E lisicen si lendje jazbine, thaj e čirikljen lendje gnezdurja, a man e Čhave e Manušešće naj kaj mungro šoro te čav."§

59 Varesave avrešće phenda o Isus: "Teljar pale mande!"

A vo phendas lešće: "Gospode, muk man majsigo te džav te prahov mungre dade."*

60 O Isus phendas lešće: "Muk e mulen te prahon pire mulen,"† a tu dža thaj navestisar e Devlesko carstvo."

61 Još vareko phendas: "Me džava pale tute Gospode, ali muk man te džav prvo te jartoman katar munri familija."

62 A o Isus phendas lešće: "Ni jek savo lel o plugo ande pire vas te oril thaj askal dičhel palpale,"‡ naj dostoyno pale Devlesko carstvo."§

10

E učenikurja buljaren o carstvo e Devlesko

(Mt 11,21-27; 13,16-17)

1 Pale godova o Gospod odredisardas aver eftavardeš thaj duj učenikonen thaj bičhalda len po dujen angle peste ande svako gav thaj ande svako than kaj kamlas te džal. **2** Majsigo so bičhalda len phendas lendje: "E žetva si bari, a radnikurja si cara. Molisaren e Gospodare katar e žetva te bičhalel e radnikonen ande piri žetva."* **3** Džan! Ake, bičhalav tumen sago e bakhroren maškar e ruva. **4** Na inđaren tumenca ni love, ni trasta, ni so podina. Dromesa na te hasaren tumari vrjama gajda kaj pozdravina e theme thaj čerena svato lenca.

5 Ande savo god čher den, prvo phenen: 'Miro akale čherešće!' **6** Te avilo okote vareko dostoyno palo tumaro miro, tumaro miro ačhela pe leste. A ako naj khonik dostoyno tumaro miro boldela pes tumende. **7** Kana aven ande varesosko čher, na načhen andar o čher ande aver čher, ačhen pe jek than han traj pijen sa so inkalen angle tumende.† Kaj o radniko zaslужil piri poćin."

8 Kana den ande savo gav thaj primin tumen, han so ponudin tumen.

9 Sastaren e nasvalen save si ande godova gav thaj phenen lendje: Akaleja

§ 9,58 O Isus odgovoril e izlikava te poučil e manuše sar te avel lesko učeniko. O Isus podrazumil te ako godova manuš sledisardasas e Isuse, ni godole manuše či avilosas čher. * **9,59** Naj jasno dali o dad godole manušesko mulo thaj vo odma prahola les, ili o manuš kamlas te ačhel jek lungo vrjama dok lesko dad či merel pa te šaj askal te praholes. Poanta si godova kaj godova manuš kamel prvo te čerel vareso majsigo nego so teljarel te sledil e Isus. † **9,60** O Isus či gndil doslovno kaj e mule prahona aver mulen. Moguće značenje pale "mule": 1. godova si metafora pale okola save uskoro merena, ili 2. godova si metafora pale okola save či sledin e Isuse thaj si duhovno mule. Poanta si pale godova kaj o učeniku či tromal te dopustil khančešće te zadržil les katar godova te sledil e Isuse. ‡ **9,62** Khonikal ko dičhel palpale dok oril naštik vodil o plugo kaj trubul te džal anglal. Godoja osoba trubul te usrodočilpes te dičhel angle peste te šaj lačhe te oril. § **9,62** Svako manuš savo postanisardas e Isusesko učeniku thaj askal kamel te boldel pes palpale ande piro purano traj, naj korisno sago sluga ande Devlesko carstvo. * **10,2** O Isus podrazumil kaj si but them save si spremne te den ande Devlesko carstvo, ali kaj naj dosta učenikurja te sikaven thaj te pomožisaren e themešće. † **10,7** O Isus či phenelas kaj von trubul te ačhen ande godova čher sasto des, nego kaj trubun te račaren ando isto čher svako rjat dok si okote; aver alavencia, "Na te soven svako rjat ande aver čher".

pašilo tumende e Devlesko carstvo! **10** A kana den ande varesavo gav thaj či primin tumen, inklen pe lešće sokača thaj phenen: **11** Čak vi o praho andar tumaro gav, savo astardape pale amare pungre, khosas amendar sago o znako kaj o Del sudila tumende.[‡] Ali kava džanen: Pašilo tumende e Devlesko carstvo! **12** Phenav tumende: Ando đes e sudosko majloče avela e themešće andar e Sodoma[§] nego e themešće andar akava gav.

*O Isus upozoril e manušen andar e neposlušne gava
(Mt 11,20-24)*

13 Teško tumende manušalen andar o gav Horazin! Teško tumende manušalen andar o gav Vitsaida! Kaj te e čudurja save dogodisajle tumende dogodisajle sas ando rumome gava o Tiro thaj o Sidon, e manuša andar godola gava već dumut obratisajlesas thaj bešlinesas ande hrapavo thaj neudobne drze ando praho sago znako palo pokajanje.* **14** Ali e manušendje andar o gav Tiro thaj andar o Sidon po sudo avela majloče nego tumende. **15** Vi tumen manušalen andar o Kafarnaum! Zar dži ko nebo avena vazdine? Dži ko than kaj si e mule[†] haradona kaj si o tunjariko thaj e jag.

16 Pale godova phendas e učenikonendje: “Ko tumende čol kan, mande čol kan. Ko tumen odbacil man odbacil, a ko man odbacil, odbacil okoles savo bičhalda man.”

O Isus sikavel e učenikonen so si majvažno

17 Kana e eftavardeš thaj duj učenikurja boldine pes bahtale phendine: “Gospode, čak vi e bilačhe duhurja pokorinpes angle amende ande čiro alav!”[‡]

18 A o Isus phendas lendje: “Dikhlem e bendendje poglavica sar perel sar e munja andar o nebo.[§] **19** Ake dijem tumen vlast te uštaven pe sapa thaj pe škorpijonurja* thaj pe sa e sila e dušmaješći[†] thaj khanči či naškodila tumende. **20** Ali na raduin tumen kaj e bilačhe duhurja pokorinpe tumende, Ali raduin tumen zbog godova kaj si tumare alava ramome ande Devlešči knjiga ando nebo.”[‡]

*O Isus objavisarel kaj o Dad sa predaisardas lešće ande vas
(Mt 11,25-27; 13,16-17)*

21 Ande godova časo o Isus pherdo bah ando Sveto Duho phendas: “Slaviv tut, Dade, tut savo san Gospodari e nebosko thaj e phuvjako, kaj

[‡] **10,11** Akava si simbolično radnja savjava sikaven kaj odbacin e manušen godole gavešće; aver alavenco: “Baš sago kaj tumen odbacisardine amen, o Del ande potpuno odbacil tumen.” § **10,12**

O Del uništisarda e ognjeno sumporosa e manušen andar o gav e Sodoma kaj sas zurale bilačhe (dik 1. Mojs 19,24-28).

* **10,13** Ande godoja kultura o them lelas pe peste e drze save čerdinesas katar o kostret, savo si hrapavo thaj nas udobno, thaj bešlinesas ando praho, gajda sikadnessas kaj si lende žao kaj grešisardine protiv o Del. † **10,15** than kaj si e mule Ando original ramol: “Had” (dik ando rečniko). ‡ **10,17** Akate o “alav” odnosilpe pe Isusešći moć thaj lesko autoritetu.

§ **10,18** O Isus koristisarel e usporedba te usporedil sar o Del pobedila e bende dok leše 72 učenikurja propovedinas ande gava. Odnosno, o beng pelo sar kana andar o nebo e munja pečel tele pe phuv.

* **10,19** Verovatno e sapa thaj e škorpijonurja sas metafora pale bilačhe duhurja.

† **10,19** Dušmano si o beng. ‡ **10,20** O Del ramosardas lendje alava po popiso e građanengo ando nebo, thaj godova značil kaj silen večno trajo.

garadan čiro čačipe katar okola save smatrin pes mudre thaj umne, a objavisardan e ciknende.[§] Ej Dade! Gajda tuće svđosajlo.

²² Mungro Dad sa dija man* thaj khonik či džanel ko si o Čhavo, nego samo o Dad; niti ko si o Dad osim o Čhavo thaj okova kašće o Čhavo godova kamel te objavisarel."

²³ Askal boldape ke učenikurja kana sas korkoro lenca thaj phendas lendje: "Blago e manušendje save dičhen okova so tumare jakha dičhen!"

²⁴ Phenav tumendje: But prorokurja thaj e carurja kamline te dičhen man thaj te ašunen man, ali či dikhline man thaj či ašundine man!"

O Isus sikavel sar te zadowis večno trajo

(Mt 22,34-40; Mk 12,28-31)

²⁵ Jekhvar uštilo jek sikavno e Mojsiješće zakonestar te probil e Isuse thaj phučlas: "Sikavneja, so trubul te cérap te dobiv večno trajo?"

²⁶ A vo phendas lešće: "So ramol ando Mojsijesko zakono? So okote čitosardan?"

²⁷ Askal o manuš phendas "Čumide e Gospode Devle čire saste ileja, čire saste dušava, čire saste snagasa čire saste gođasa, thaj volisar čire pašutne sago kaj volis korkoro tut!"

²⁸ Pe godova phendas lešće o Isus: "Lačhe phendant. Godova čer thaj avela tut večno trajo."

²⁹ Ali vo lija te sikavelpe pravedno, thaj phučla e Isuse: "A ko si mungro pašutno?"[†]

³⁰ A o Isus phendas: "Varesosko manuš fuljelas andar o Jerusalim ando gav savo akhardolas Jerihon. Thaj astardine les e razbojnikurja. Von čhudine lestar e drze, mardineles thaj deletar. O manuš ačhilo te pašljol opaš mulo.

³¹ Slučajno godole dromesa načhelas varesosko židovsko rašaj, dikhiale thaj nakhlo gajda kaj zaobidisarda les. ³² A gajda vi o levito e rašajesko pomoćniko: nakhlo kotar, dikhale thaj nakhlo paše leste.

³³ Varesosko putniko Samarijanco[‡] areslo dži leste, dikhla les, thaj sažalisajlo pe leste. ³⁴ Avilo dži leste thaj thoda e rane lešće e uljesa thaj e molasa[§] thaj paćarda len. Thaj čhutale pe piro magarco, indjardale ande gostijonica thaj pobrinisajlo pale leste. ³⁵ Thejara o đes inkalda duj rupune lovora,* dija len e gostijoničarešće thaj phendas: 'Le sama pe leste. Ako so majbut potrošil, poćinava tuće kana boldava man.' "

³⁶ Askal o Isus phučla les: "So phenes, savo katar akala ponašisajlo sago pašutno prema okova saves astardine e razbojnikurja?"

³⁷ A vo phendas: "Okova savo pomognisarda lešće."

Pe godova o Isus phenda lešće: "Dža thaj vi tu čer gajda!"

[§] **10,21** Akava odnosilpes pale okola saven možda naj but škole, ali si spremne te prihvatisaren e Isusesko sikaipe pe isto načino sago e cikne čhavra spremno čhon kan ke okola save paćan.

* **10,22** Akava stiho kana phenel kaj o dad dijales "sa značil vlast, sila, autoriteto ..." [†] **10,29** Akava manuš kamlas te džanel kas vo trubul te volil, aver alavenga: "Kas trubujasas te smatril kaj si lesko pašutno thaj te volil les sago korkoro pes?" [‡] **10,33** E samaritancurja sa strancurja saven mrzanas e židovurja. [§] **10,34** Ande godoja vrjama e mol koristilas pes te šilavl pe e rane sago ađes e račija, a o ulje verovatno koristilas pes te sprečil e dezifikacija. * **10,35** Ande godoja vrjama duj rupune lovora sas duj dnevnicke.

Maj važno si te ašunas e Isusesko alav

³⁸ Dok o Isus thaj lešće učenikurja gajda putuinas majdur prema o Jerusalim, dine ande varesosko gav. Okote sas varesavi manušnji savi akhardolas Marta, primisarda len ande piro čher. ³⁹ A sas lat phen savi akhardolas Marija. Voj bešelas dži ke Gospodešće pungre thaj ašunelas o alav lesko. ⁴⁰ A e Marta sas but zauzmime godolesa kaj poslužilas. Voj avili leste thaj phendas: "Gospode! Zar či maris kaj mungri phen mukla man korkoro te posluživ? Phen lače te pomožil man."

⁴¹ A o Gospod phendas lače: "Marta, Marta! Na ha holji thaj uz nemiritu pale but godova, ⁴² a samo jek si važno. E Marija godova svatisardas thaj godova či lava latar."

11

O učeniko phučel e Isuse te sikavel len sar te molin pes (Mt 6,9-13; 7,7-11)

¹ Kana o Isus jekhvar završissardas e molitvava, nakhlo leste jek katar e učenikurja thaj phendas lešće: "Gospode, sikav men te molimen sago kaj o Jovano savo bolelas sikada pire učenikonen."

² O Isus phendas lendē: "Kana molin tumen, phenen:

'Dade amareja ando nebo! Neka svetilpe ciro alav*!

Te avel o carstvo ciro†!

³ Mangro amaro deamen svako đes!

⁴ Thaj jartosar amende e bezeħha amare,

sago kaj amen jartosaras svakonešće ko sagrešisarel protiv amende‡
thaj na de te peras ande kušnja! "

⁵ Thaj o Isus phendas lendē: "Zamislin te džan ke tumaro drugari ande opaš e rjat thaj phenen lešće: 'Drugarina, deman udžile trin mangre. ⁶ Kaj avilo mungro drugari dromestar, a naj man so te čav angle leste te hal!'

⁷ A okova andral phenel lešće: 'Na dosadisar mande! O vudar si već phandado, a e čavrora si manca ando kreveto thaj soven. Naštik uštav te dav tut.' ⁸ Phenav tumendē: Ako či ni uštel te deles kaj si lesko drugari, uštela te del les zbog godova kaj lešće drugare naj ladžavo te avel uporno.§

⁹ Isto gajda phenav tumendē: Manden thaj delape tumendē! Roden thaj araćena! Maren po vudar thaj putrelape tumendē! ¹⁰ Kaj ko god mandel, primil. Ko rodel, araćel. Ko marel po vudar, putrelpe lešće.

¹¹ Savo dad maškar tumende kana o čavro lesko mandel lestar mačho, del les umesto mačho sap? ¹² Ili kana mandel angro, zar dela les škorpijono? ¹³ Ako tumen, vi ako sen bilačhe, džanen te den lačhe darurja tumare čavrendē, kozom majbut tumaro nebesko Dad dela Svetu Duho okolen save manden lestar!"

* ^{11,2} Akava teksto phenel te e Devlesko alav uzvisilpes. Kaj e Devlesko alav si uzvisime † ^{11,2} Akava značil te buljol thaj te barjol e Devlešći vladavina pe phuv ‡ ^{11,4} Akava teksto phenel te jartol sago kaj o Del jartosarel amende e bezeħha amare ili te jartosaras sago vo kaj jartosarel

§ ^{11,8} O Isus mothol akaja paramiči sar sikadasas kroz e slike sar o drugari či odbisardasas te pomožil tumende ako situmen bari potreba thaj zamolin les majbut drom palo pomoć. Pe isto način o Del či dobila te del tumen okova so si tumende potrebno ako uporno phučen les. Ako čak vi o drugari savo či volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustajno molis les, kozom majbut o Del, savo si lačho dad thaj savo volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustajno molis les.

*E Isusešči sila avel katar o Del
(Mt 12,22-30; Mk 3,22-27)*

¹⁴ Jekhvar o Isus trada e bilačhe duho andar o manuš savo sas nemo. Kana inklijsto o bilačho duho, o nemo manuš počnisardas te čerel svato. Thaj o but o them divisajlo. ¹⁵ A varesave lendar phendine: "Vo tradel e bilačhe duhonen e Veelzevuleše silava,* savo si e bendđengo knezo." ¹⁶ A aver iskušisardine e Isuses gajda kaj rodenas lestar varesosko znako andar o nebo kaj o Del bičhalda les.[†]

¹⁷ Ali o Isus džangla lendje gndimata thaj phendas lendje: "Ako e manuša andar isto carstvo borin pes maškar peste von uniština piro carstvo. Vi ako e familijače članurja borinpes maškar pende, uniština piri familija. ¹⁸ Ako si o beng [‡] ande peste podelite, sar ačhela lesko carstvo? A tumen phenen kaj me e Veelzevuleše silava tradav e bilačhe duhonen andar e manuša. ¹⁹ Ako me e Veelzevuleše silava tradav e bilačhe duhonen andar e manuša, kašće silava askal tumare učenikurja traden len[§]? Gajda von korkoro dokažina kaj najsen ando pravo. ²⁰ Ali ako me e Devlešće silava* tradav e bilačhe duhonen, čačes avilo tumende e Devlesko carstvo."

O Isus si majzuralo katar o Beng

²¹ O Isus još phendas: "Džikaj god o zuralo manuš, lačhe naoružime, aráčhel piro čher, lesko barvalipe si sigurno. ²² Ali te avel o majzuralo lestar, svladila les thaj otmil lešće sa lesko oružije ande savo uzdilaspe, a o pleno razdelila."[†]

²³ Zato ko naj manca protiv mande si. Thaj ko manca či čidel, rspil.[‡]

*Ako o manuš či ačhel e Devlesa o bilačho duho boldel pes ande leste
(Mt 12,43-45)*

²⁴ Askal o Isus phendas: "Kana o bilačho duho inklijel andar o manuš, lutil pe puste thana[§] thaj rodel pešće than kaj šaj te odmoril pes. A kana či aračhel o than, phenel: 'Boldava man ande mungro čher, ando manuš andar savo inklijistem.' ²⁵ Thaj kana areslo o bilačho duho arakhlas e manuše savo si sago o čučo čher, šlado thaj lačhardo. ²⁶ Askal džal thaj lel pesa efta aver duhurja, majgore lestar thaj del andre thaj okote nastanilpe. Po krajo godole manušešće avela majgore nego kaj sas lešće po početko."

Blagoslovime si okova savo si paćivalo e Devlešće

²⁷ Dok o Isus godova phenelas, varesošći manušnji kaj sas maškar o but o them čhutas muj: "Blagoslovime o di cire dejako savo inđardatu thaj e čuča save pilan!"

* **11,15** e Veelzevuleše Veelzevul si aver alav palo Sotona ili beng. Varekana ramolpes vi "Vaal-Zevuv". Akava alav doslovno značil "gospodari e mačhengo", so značil "vladari pe demonurja". Akava si alav povezime e hohamne devlesa "Vaal-Zevuva" andar o Ekron (dik 2. Car 1,2, 3, 6). [†] **11,16** Gajda kamline te o Isus dokažil kaj si lesko autoriteti katar o Del. [‡] **11,18** o beng Ando original ramol: "Sotona". Ako o Sotona thaj e članurja lešće carstvošće borin pes maškar pende lengo carstvo propadnila. § **11,19** Čak vi e farisejende učeniko isto tradenjas e bilačhe duhonen. * **11,20** Ando original ramol: "e Devlešće najes". Dik 2. Mojs 8,19. [†] **11,22** Akava phenel palo Isus savo pobedil e bendes (Satanes) thaj lešće demone sago kaj si o Isus maj zuralo manuš savo lel savo len so pripadil e zurale manušešće. [‡] **11,23** či čidel, rspil o Isus phenel kana čidjen pes e učenikurja save sledin les: "Kogot či navodil e themes te even thaj sledin man, navodil len te džan majdur mandar." § **11,24** puste thana Ando original ramol: "bi paješće than" savo phenel pale "opustošime thana" kaj lutin e bilačhe duhurja.

28 O Isus phendas: "Još majblagoslovime si okova savo ašunel o alav e Devlesko thaj ačhel paćivalo!"

O Isus si majbaro katar o Solomon thaj katar o Jona a o them či ašunel les

(Mt 12,38-42; Mk 8,12)

29 Sar o them sa majbut čidelaspe o Isus počnisarda te mothol lendje: "Tumen manušalen save train andre akaja vrjama sen bilačhe manuša. Tumen roden znako.* Ali aver znako či delape tumende osim e čudurja save o Del čerdas palo Jona.[†] **30** Kaj okova so sas e Jonasa sas znako e manušendje save trainas ando gav savo akhardolas Niniva,[‡] a ande savo o Del bičhalda les. Gajda okova so manca dogodilape avela znako kaj man, e Čhave e Manušešće, o Del bičhaldas akale themešće.[§]

31 Po đes kana avela e Devlesko sudo, e carica savi dumut vladilas e južno phujava, savi akhardolas Saba,* uštela thaj osudila e manušen save si ađes džude. Kaj dadural avili te ašunel e care Solomone savo sas zurale mudro, a akate si vareko majbaro vi katar o Solomon, a tumen či kamen te čhon kan leste! **32** E manuša save majsigo trainas ando gav savo akhardolas Niniva, uštena po đes kana avela e Devlesko sudo thaj osudina e manušen save akana train. Kaj von pokaisajle kana o Jona propovedilas, a ake, akate si vareko majbaro katar o Jona a tumen još či pokaisajle!"

E Isusesko sikavipe si svetlost e manušendje

(Mt 6,22-23)

33 O Isus majdur sikavelas: "Khonik či del jag o stenko te čhol les po garado than, niti tale korpa, nego po čirako te okola kaj den andre dičhen o svetlo.[†] **34** Ćiri jak si stenko čire telošće. Kana si čiri jak sasti, sasto čiro telo si ando svetlost. Ali, ako si čiri jak nasvali, čiro telo si ande tama.[‡]

35 Zato le sama te okova so gndis kaj si ande tute svetlost naj li tama.

36 Ako si sasto čiro telo osvetlime thaj ni cara tama naj ande tute, askal sasto aveja prosvetlime, sago kana o stenko pire svetlosa osvetlil tut." §

* **11,29** Aver alavencia: "Kamen mandar te čerav čudo sago dokazo kaj avilem katar o Del."

† **11,29** O Jona sas proroko ando Purano savezo (dik Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin des inklijisto džudo andar o di e bare mačhesko, sago kaj o Isus nakon trin des inklijela andar o limori. ‡ **11,30**

E manuša savende o Jona propovedilas sas zurale bilačhe. Trainas ando gav savo bučolas Niniva, savo sas glavno gav ande Asirija, thaj sas bare dušmaja e Izraelconende (dik Jona 3). § **11,30** Ando original ramol: "Kaj sago kaj sas o Jona znako e Ninivljanende, gjadja o Čavo e Manušeško avava znako akale naraštajošć." * **11,31** E carica katar e Saba (ande ades akhardo Jemen) putuilas prekal 1500 kilometrija te ašunel e Solomonešći mudrost. Trailas 1.000 brš majsigo katar o Hristo (dik 1. Car 10,1-13; 2. Dnev 9,1-12). † **11,33** Retkurja 33-36 si metafora savjava o Isus phenel pale piro sikaipe sago palo "svetlo" pale savo kamel te lešće učenikurja čhon kan thaj delin averenca. Vo phenel pale manuša save či džanen ili či prihvatisaren lesko sikaipe sago kaj si ando "tunjariko". ‡ **11,34** Ando original ramol: "Stoga, ako si čiri jak sasti, sasto čiro telo avela osvetlime e svetlosa. No ako čiri jak naj sasti, sasto aveja ande tama." O grčki pridjev akate si prevedime palo "sasto" ujedno značil potpuno odanost e Devlešće thaj naj opteretime e brigencu palo matrijalno. Aver alavencia: "E jak si sago e svetiljka e telošće. Te či previše vodin briga pale matrijalno, jasno dičhena ando trajo, ali ako previše vodin briga pale lende tumaro vido avela zasenime thaj e tama pherela tumaro trajo." § **11,36** O Isus phenel isto čaćipe sago usporedba. Vo phenel pale manuša save si pherde čaćipe sago kaj si von svetiljka savi zurale sijal.

*O Isus opomenil e vođen save si pobožne samo avrjal
(Mt 23,1-36)*

³⁷ Kana o Isus dija gata o svato, avilo leste varesavo farisejo thaj akharda les ande piro čher te hal. Vo dija andre thaj lijas than pale sinija. ³⁸ Kana godova dikhlas o farisejo, začudisajlo kaj o Isus bešlo pale sinija majsigo nego so thodas pire vas sago kaj trubujas prema e židovengo običaj.* ³⁹ A o Gospod phendas lešće: "Tumen e fariseja gadići trudin tumen te thoven tumaro tahaj thaj o čaro avrjal, a andral sen pherde pohlepe thaj e bilačipe. ⁴⁰ Bi gođavalen! Naj li o Del okova kaj stvorisardas e manušes thaj pindžarel les andral sago vi avrjal?† ⁴¹ Zato den okova so si andral, andar e tahtaja thaj andar e čare so handžvale inčaren samo pale tumende, okolendje savende si majpotrebno sago milostinja thaj saste avena čiste andral thaj vi avrjal.

⁴² Ali teško tumende, farisejalen! Kaj den deš posto katar sa e začinurja thaj katar o povrće,‡ a či marin pale pravda e manušendji thaj pale ljubav e Devlešći so si majvažno. Trubun te den deš posto, ali či troman te zanemarin majvažne stvarja andar o zakono.

⁴³ Jao tumende farisejalen! Kaj volin te bešen pe prve thana ande sinagoge thaj te e manuša pozdravin tumen pe javne thana. ⁴⁴ Teško tumende farisejalen kaj sen sago e limorja, save naj obeležime, pe save e manuša phirena a či džanen kaj si okote o limori thaj postain duhovno melale!"§

⁴⁵ Askal varesosko katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar phendas e Isusešće: "Sikavneja, dok gajda phenes, vi amen vređos."

⁴⁶ A o Isus phendas: "Jao vi tumende, sikavnalen e Mojsiješće zakonestar! Kaj čhon pe manuša o pharipe gajda kaj den len pravilo save naštik te inđaren, a tumen korkoro ni e najesa či mrdnon te pomognin lende te inđaren godova pharipe. ⁴⁷ Teško tumende, kaj vazden e prorokonende spomenikurja, a tumare pradada mudardine len. ⁴⁸ Godelesa kaj či train so e prorokurja sikavenas sve dočin kaj odobrin okova so čerdine tumare pradada: von mudardine len, a tumen spomenikurja vazden lende!* ⁴⁹ Zato vi o Del mudro phendas: 'Bičhalava lende e prorokon thaj e apostolen. Varesaven lendar mudarena a varesaven progonina.'

⁵⁰ Zato tumaro naraštaj smatrilape došalo palo rat kaj sas čhordo e prorokoneng katar o postanko e themesko, ⁵¹ katar o rat e prvo prorokosko džiko rat e poslednjo prorokosko, e Aveljesko dži ko rat e Zaharijasko,† savo sas mudardo maškar o žrtveniku thaj o svetište. Ej

* **11,38** E Jevreja sas pravilo te e manuša thoven pire vas di ke khuvja te aven obredno čiste anglo Del. † **11,40** O Isus koristil te phučel akava te ukoril e farisejen kaj či haćaren kaj si okova so si ande lende ile zurale važno. ‡ **11,42** e začinurja thaj katar o povrće Ando original ramol:

"E nana thaj katar e ruta thaj katar svako vrstako povrće." § **11,44** Kana e Židovurja phirenas prekal e limorja, postanisardinesas obredno nečiste ili aver alavenga či aviline sas majbut svete. Akala limorja save nas označime prouzročinas te von godova slučajno postanin. * **11,48** O Isus koril e farisejen thaj e sikavnene e Mojsiješće zakonestar. Von džanen palo mudaripe e prorokonen, ali či osudin pire pradada godova kaj mudarenas len. Aver alavenga: "Gajda kaj umesto te osudin len, tumen potvrdisaren thaj slažintumen llena". † **11,51** O Avelj sas prvo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (1. Mojs 4,1-16), a o Zaharija sas zadnjo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (2. Dnev 24,20-22).

phenav tumende, kaj rodelape o računo katar akaja generacija tumaro naraštaj avela odgovorno pale godova rat savo sas čhordo!‡

⁵² Jao tumende, sikavnalen e Mojsiješće zakonestar! Kaj line e čija katar o džanglipe pale Devlesko carstvo thaj garadine katar e manuša. § Korkoro či den andre ando carstvo, a či mučen te den andre okola kaj kamen te den.”

⁵³ Kana o Isus inklijsto oktar, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e fariseja počnisardine zurale te holjavon pe leste thaj navalisardine pe leste te phučen les but vareso. ⁵⁴ Von dičhenas te astaren les ande varesavo pogrešno alav sar optužisardinesas les.

12

O Isus sikavel pire učenikonen te na aven dvolične (Mt 10,26-27)

¹ Askal čida pes majbut milje manuša, gajda kaj jek avrešće uštavenas e pungre. Ali o Isus prvo phendas pire učenikonenđe: “Len tumen sama kaj o farisejsko licemerje buljol sago o kvasco savo šukljarel sasto humer. ² Kaj avel e vrjama kana sa so si garado avela arakhado thaj sa so si tajno ašundola angle savorende.* ³ Zato, sa so phendine ande tama ašundola po svetlo thaj sa so phendine varekašće po kan ande sobe katar e krovurja propovedilape.”

Na daran kaj sen dragoceno e Devlešće (Mt 10,28-33; 12,31-32; Mk 3,28-29)

⁴ O Isus nastavisardas: “Phenav tumende mungre drugarendē na daran katar okola save šaj te mudaren samo o telo, a pale godova naštik čeren tumende khanči. ⁵ Ali phenava tumende kastar trubun te daran: daran katar o Del savo, šaj lel o trajo thaj askal čhudel les ando pakao. Lestar daran!

⁶ Pa či li bičinenpe pandž čiriklja pale samo duj lovora? Pa palem ni ječe lendar o Del či bistrel. ⁷ A tumende si svako bal po šoro đinado.† Zato na daran! Kaj sen e Devlešće majvredne nego but e čiriklja!”

Trubul te priznaisaras e Isuses anglo them (Mt 10,32-33; 12,32; 10,19-20)

⁸ Ko akate pe phuv anglo them priznajil kaj pripadil mande, pale leste me o Čavo e Manušesko phenava, angle anđelurja e Devlešće kaj pripadil mande. ⁹ Ali okova savo odreknilpe mandar angle manuša akate pe phuv, gajda vi me odreknivaman lestar angle anđelurja e Devlešće. ¹⁰ Ali phenav

‡ **11,51** Jedine prorokurja saven poštuin si e mule prorokurja! Baš sago lendē pradada či čhonas kan ke prorokurja ando purano Zaveto, gajda vi akala fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či čhon kan ko Isus thaj čikamen te čhon kan ke apostolurja saven o Isus bičhalel. E Devlesko strpljenje okončila pes thaj vo konačno sudila e Izraelošće pa le sa e brša save odbacisardine lešći poruka. § **11,52** O Isus phenel pale Devlesko čačipe sago kaj si ando čher ande savo e učenikurja čikamen te den andre, ali či mučen ni averende te avelen e čija te den andre. Akava značil kaj e sikavne či pindžaren čačes e Devles, ali sprečin vi averende te pindžaren les. * **12,2** Aver alavencu: “Na aven sago kaj si von, kaj anglo Del avela sa putardo so akana e manuša garaven. E manuša po krajo džanena sa so ko garadas.” † **12,7** Šaj te pouzidmen ando Del. Kaj vo džanel majbut nego so amen džanas. Či džanas ni kozom bal po šoro siamen, ali o Del džanel još vi majbut katar godova.

tumende ko mothol vareso protiv o Čhavo e Manušesko, jartolape lešće. Ali okolešće ko hulil po Svetu Duho,[‡] či jartolape lešće.

¹¹ A kana anena tumen po sudo thaj ande sinagoge, angle poglavavarja thaj angle vlast, na vodin briga so phenena te branin tumen! ¹² Kaj o Svetu Duho ande godova časo sikavela tumen so te phenen.”

O Isus sikavel te či avas pohlepne

¹³ Vareko maškar o them phendas lešće: “Sikavneja, phen mungre phralešće te podelil manca so muklas amende amaro dad.”

¹⁴ Pe godova o Isus phendas lešće: “Manuša, ko čhuta man te avav tumaro sudco ili deliv maškar tumende?” ¹⁵ Askal phendas savorende: “Len tumen majdur katar svako pohlepa, kaj o čačo trajo či avel katar okova so situmen.”

¹⁶ Askal o Isus phendas lende akaja usporedba: “Varesave barvale manušešće but bijanda e phuv ¹⁷ thaj ačhilo te gndil ande peste: ‘So te čerav? Kaj najman kaj te čhav sa akava so bijanda mande e phuv.’ ¹⁸ Thaj phendas: ‘Ake so čerava! Haravava mungre žitnice thaj vazdava majbare thaj okote čhava sa mungro điv thaj mungro lačhipe. ¹⁹ Askal phenava korkoro mande ake situ ande zalihe but lačhipe pale but e brš kaj aven. Dušo mungrije, akana odmoritu, ha, pi thaj veselitu!’

²⁰ Ali o Del phendas lešće: ‘Bigođavereja! Već arjat mereja!§ A sa so čidan, kasko avela?’

²¹ Gajda avela okoleja kaj čidel pešće barvalipe, a či čidel barvalipe savo si vredno ande Devlešće jakha.”

O Del del okolende save pačan okova so si lende potrebno

(Mt 6,25-34)

²² Askal o Isus phendas pire učenikonende: “Zato phenav tumende, na daran pale tumaro trajo so hana, ni palo telo so lena pe tumende. ²³ Kaj o trajo si maj vredno katar o habe, a o telo katar e drze.* ²⁴ Dičhen pe gavranurja!† Niti sadin niti čiden, naj len spremište ni žitnice, thaj tumaro Dad nebesko pravarelen. Kozom sen tumen majvredne nego e čiriklja! ²⁵ A ko tumendar šaj e briganca te lundarel piro trajo samo pale jek đes? ²⁶ Dakle, ako tumen naštik čeren ni okova so si majcara, sostar askal stalno han holji pale sa aver?

²⁷ Lače dičhen e divlje luluđa sar barjon! Či trudinpe niti suven pešće drze. A phenav tumende kaj ni o caro Solomon ande sa piro barvalipe či indarelas pe peste gajda šukar drze sago akala divlje luluđa. ²⁸ Ako o Del gajda šukar furjarel e poljsko čar, savi ađes si, a već thejara čhudelpe ando bov te phabol, kozom majbut šukar furjarela tumen. Tumen cara pačivalen! ²⁹ Zato vi tumen na samo gndisaren pe godova dali situmen dosta te han thaj te pijen. Na uznemirin tumen zbog godova! ³⁰ Sa godova roden e manuša save či pindžaren e Devles. Tumaro nebesko Dad džanel

‡ **12,10** hulil po Svetu Duho Ili “vredol e Svetu Duho”. Sago primer, dik ando Mt 12,31-32; Lk 11,15. § **12,20** Ando original ramol: “Već arjat čiri duša mandelpe tutar” a duša odnosilpes pe manušesko trajo. Aver alavenga: “Arjat merjal!” * **12,23** Budući kaj o Del dijatumen tumaro trajo thaj vi tumaro telo, sigurno šaj pačan lešće kaj dela tumen vi okova so si tumende potrebno palo trajo. † **12,24** Okola save čhonas kan ko Isus smatrinas kaj si e gavranurja beskorisne pošto e Židovurja naštik hanas akaja vrsta čirikljen.

kaj sa godova trubul tumen. ³¹ Nego roden e Devlesko carstvo,[‡] a godova sa nadodaila pe tumende!

³² Na dara mungro cikno stado![§] Kaj si e volja tumare Dadešći te del tumen o Carstvo.

³³ Bićinen okova so situmen thaj e love den e čorenđe! Gajda čidena tumende trjaste save či phurjon thaj barvalipe savo či propadnila, večno blago savo si ando nebo kaj o čor či avel thaj kaj o moljco či halales. ³⁴ Zato, kaj si čiro barvalipe, okote avela vi čiro ilo."

*O Isus mothol pale godova kaj palem boldela pes pe phuv
(Mt 24,45-51)*

³⁵ O Isus phendas lende vi akava: "Aven spremne te služin^{*} thaj tumare stenkurja neka phabon. ³⁶ Aven sago okola kaj ažućaren pire gospodare kana boldel pes andar e svaturja te odma putren lešće čim aresel thaj marel po vudar, ³⁷ Blago o kole slugonende saven o gospodari, kana avela, aračhel džungade! Čačes phenav tumende, kaj korkoro o gospodari čhola len pale sinija te bešen thaj čhola pe peste o keceljko, te poslužil len. ³⁸ O gospodari šaj te boldel pes ande opaš e rjat ili ande zora a blago e slugendje saven o gospodari arachela kaj si još džungade thaj ažućaren les.

³⁹ Ali akava džanen: te o domaćino džanglasas ande savo časo avela o čor, či muklasas te o čor provalil ande lesko čher. ⁴⁰ Vi tumen aven spremne, kaj me, o Čavo e Manušesko, avava ando časo kana či očekuin man."

Okola save paćan trubun te čeren e Devlešći volja

⁴¹ Pe godova o Petar phendas: "Gospode, phenes li godoja usporedba samo pale amende ili vi pale savorende?"

⁴² A o Gospod Isus phendas: "Ko si okova verno thaj razumno upravniko saves o gospodari čhola te vladil pe lešće sluge thaj te del len habe ande pravo vrjama? ⁴³ Blago godole slugašće saves lesko gospodari, kana avela, aračhel kaj čerel gajda.. ⁴⁴ Čačes, phenav tumende, o gospodari čhola godole slugone te upravljil lešće saste barvalipeja. ⁴⁵ Ali ako godova sluga phenel ande piro ilo: 'Mungro gospodari či avela gajda sigo' thaj ačhel te marel e slugonen thaj e sluškinjen, te hal, te pijel thaj te matol, ⁴⁶ avela lesko gospodari ande godova des kana vo či očekul thaj ando časo kana vo či ni džanel, thaj strogo kaznila les thaj odredila lesko than maškar okola save či paćan,

⁴⁷ O sluga savo pindžarel e volja pire gospodarišći, a khanći či čerdas te pripremil pes pale vrjama kana boldelape lesko gospodari, avela strogo kaznime. ⁴⁸ A okova sluga kaj či džanglas e gospodarešći volja, a čerda

[‡] **12,31** roden o carstvo e Devlesko Akava značil "usredotočin tumen pe lesko carstvo" ili "zurales čeznin pale lesko carstvo". [§] **12,32** cikno stado O Isus pire učenikonen akharel stado. Stado si grupa ili čopori bakhre ili buznja pale save e čobanurja vodin e briga. Sago kaj e čobanurja vodil e briga pale pire bakhre, gajda o Del vodil briga pale e Isusešće učenikurja. Aver alavenga, "Na vodin briga. Vi ako najtumen but džene thaj sen slabe, sago o cikno stado bakhrrora, tumare nebešće Dadešći svidosajlo te mućel tumen te train ande lesko carstvo."

* **12,35** Ando original ramol: "Neka tumare lundže drze aven zategnime pale tumari haravlji." E manuša iñdarenas pe peste lundže haljine. Thaj phandenas pes len e haravljena te e haljine či smeton lende dok čerenas bući. Aver alavenga: "phanden tumare haljine e haravljena gajda te aven spremne te služin", ili "aven lačharde thaj spremne te služin."

vareso so zaslužil kazna, cara avela mardo. A katar okola kašće but dijas lendar majbut vi rodelia. Okolestar kašće si but poverime lestar but vi rodelape."

*Zbog o pačipe ando Isus avela razdor
(Mt 10,34–36)*

⁴⁹ Askal o Isus phendas: "Me avilem te čhudav jag e sudošći pe phuv! Sar volisardemas te već počnisardas te phabol! ⁵⁰ Ali majsigo trubul te pretrpriv e muke thaj o smrto, zurales si mande pharo dok godova či avel gata![†] ⁵¹ Gndisaren kaj me avilem te anav miro pe phuv maškar o them? Nisar. Avilem te anav razdor. ⁵² Kaj katar akana e familija rspilape: trin džene avena pe mungri rig, a aver duj protiv ili duj pe mungri rig a trin protiv mande. ⁵³ Boldelape o dad protiv o čhavo, thaj o čhavo protiv o dad, e dej protiv e čhej, thaj e čhej protiv e dej, e sokra protiv e bori thaj e bori protiv e sokra."

*O Isus sikavel kaj trubun te pindžaren lešće znakurja
(Mt 16,2–3; 5,25–26)*

⁵⁴ A e bute themešće o Isus phendas: "Kana dičhen kaj o kalo oblako avel katar o zapad, odma phenen: 'Dela o bršnd!' Thaj gajda si. ⁵⁵ Kana dičhen kaj phurdel e balval katar e pustinja po jugo, phenen: 'Avela tati vrjama', thaj gajda avela. ⁵⁶ Licemerja![‡] Džanen te prosudisaren o izgled e nebosko thaj e phuvjako. Sar askal či pindžaren mungre znakurja save trubuinesas te pindžaren![§]

⁵⁷ Tumen korkoro trubuinesas te pindžaren so si ispravno! ⁵⁸ Sago vi ako vareko prl tumen zbog o dugo savo či počindine thaj kamel te indarel tumen po sudo, još dromesa den sa tumendar te e nagodbasa rešin tumen lestar, te či inkalel tumen anglo sudo. O sudco dela tumen ko stražari, a o stražari čhudela tumen ande tamnica. ⁵⁹ Phenav tuće: či inkljeja kotar dok či poćines sa so san udžile džiko poslednjo lovoro.' "^{*}

13

O Isus sikavel kaj trubul te pokaimen pale amare bezeha

¹ Askal aviline varesave manuša thaj phendine e Isusešće kaj o Pilato savo sas rimske upravniko dijas naredba te mudaren pes varesave manuša andar e Galileja. Thaj sas mudarde ando jerusalimsko Hramo dok anenas e žrtve. ² O Isus phendas lende: "Dali si godova dokaz kaj godola Galilejcurja save nasradisardine sas majbut bezeħale katar aver Galilejcurja? ³ Nisar! Phenav tumende: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratintumen ko Del! ⁴ Ili gndin kaj okola dešuohto, pe save haradili e Siloamsko kula thaj mudarda len sas majbut bezeħale katar sa e

[†] **12,50** Ando original ramol: "E boldimasa trubul te bola man." Akate o boldipe značil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sago kaj o paj učharel e manušes kana bolel pes, gajda e patnja učharelia e Isuse. [‡] **12,56** Licemerja Godola manuša sas dovoljno goðaver te pindžaren e znakurja kaj avel o bršnd ili e tati vrjama. Ali odbisardine te priznain kaj si e Isusešće čudurja znakurja save sikaven kaj si vo okova saves o Del bičhaldas te spasil e themes. [§] **12,56** Aver alavencia: "Dakle, sigurno trubuinesas te haćaren so značil okova so o Del čerdas kroz mande akala desa!" ^{*} **12,59** O Isus e themešće phendas akaja prispodoba te upozoril len kaj morať te pomirinpes e Devlesa majsigo nego so avel e vrjama te osudilen.

manuša save trainas ando Jerusalim? ⁵ Nisar! Phenav tumende: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratin tumen ko Del.”

O Isus kroz e usporedba sikavel kaj si amen još cara vrjama te pokaine

⁶ Askal o Isus phendas lende akaja usporedba: “Varesave manuše sas zasadime smokva ande lesko vinograd, pa kana avilo te rodel pe late plodo, ali či arakhla les. ⁷ Zato phendas e vinogradareše: ‘Ake, već trin brš avav thaj rodav plodo pe akaja smokva thaj či arakhav les. Čin lat. Sostar te cрпil e phuv?’

⁸ A o vinogradari phendas lešće: ‘Gospodarina, mukla još akava brš, a me hanavava oko late thaj čhava oko late o štalsko gunoj. ⁹ Možda ipak pe okova brš bijanel. A ako či bijanel askal čhineja lat.’”

O Isus sastarel ando savato

¹⁰ Jek savato dok o Isus sikavelas ande jek sinagoga. ¹¹ Okote sas varesavi manušnji savi dešuohto brš sas grbavo thaj naštik uspravilaspe. Ande late sas o bilačho duho savo čerelas te avel nasvali. ¹² Kana o Isus dikhlama, akhardala peste thaj phendas: “Manušnije, oslobođime san katar čiro nasvalipe!” ¹³ Thaj čhuta pire vas pe late, a voj odma uspravisajli thaj počnisarda te slavil e Devle.

¹⁴ A okova savo sas vođa ande sinagoga holjavlo kaj o Isus sastardas ando savato, thaj phendas e themešće: “Šov si des ando kurko kana trubul te čerelpe bući! Ande godola desa aven thaj saston, a na ande savatosko des!”

¹⁵ O Gospod askal phendas lešće: “Licemerja! Vi tumen čeren bući savatone. Zar či svako tumendar savatone odrešil pire guruve ili magarco katar e jasle thaj inđarel les po paj te napolil les? ¹⁶ Naj li vi voj čhej andar e Avraamesko plemeno, savia o Sotona phangla već dešuohto brš, či li trubujas vi lat o Del te odrešil katar godova nasvalipe savo si lače okurja ande savatosko des?” ¹⁷ Pe godova sa lešće protivnikurja ladžajle, a sa aver raduisajle e šukar delendje save o Isus čerdas.

E Devlesko carstvo barjol sago e gorušicako zrno thaj buljol sago o kvasco

(Mt 13,31–33; Mk 4,30–32)

¹⁸ Pale godova o Isus phendas: “Sova si slično e Devlesko carstvo? Sova te usporedisarav les? ¹⁹ Slično si e gorušicaće zrnosa savo si zurale cikno, kana o manuš lel les thaj čhudeles ande piri bar. Barjol thaj čerdol ando kaš thaj e čiriklja čiden pes thaj čeren gnezdurja ande lešće ranja.”

²⁰ Thaj palem phučla len: “Sova te usporediv e Devlesko carstvo? ²¹ Vo si sago sago o kvasco savo lel e manušnji thaj šukljarel les ando but aro, dok sa či vazdel pes. * aro dok sa či šukljol.”

O Isus sikavel kaj si phare te den ande Devlesko carstvo

²² Gajda o Isus načhelas kroz e gava thaj e varošice, sikavelas thaj putuilas ando Jerusalim. ²³ Askal vareko phendas lešće: “Gospode, dali si cara okola kaj spasinpe?”

A o Isus phendas lende: ²⁴ “O vudar e nebosko si usko. Trudin tumen te den andre kroz leste, kaj phenav tumende, but rodena te den kroz leste, ali naštik dena. ²⁵ Kana o gospodari e čheresko zaključil o vudar avela

* ^{13,21} Ando original ramol “trin mere” save si varekaj katar 40 kile.

prekasno. Askal ačhena avri marena po vudar thaj phenena: 'Gospode, putar amende!' Vo phenela tumenđe: 'Či džanav ko sen, ni katar sen.'

²⁶ Askal počnina te phenen: 'Pa amen tusa halam thaj pilam, a tu sikavejas pe amare sokača!'

²⁷ A vo phenela tumenđe: 'Či džanav ko sen.[†] Džantar mandar savora save nepravda čeren!'

²⁸ okote avela o roipe thaj o škripipe e dandenca kaj avena gajda holjarike kana dičhena e Avraame, e Isako, e Jakove thaj sa e prorokonen ande Devlesko carstvo, a tumen avena čhudine avri. ²⁹ Askal avela o but o them katar o istok thaj katar o zapad, katar o severo thaj katar o jugo thaj bešena pale sinija ande Devlesko carstvo.[‡] ³⁰ Thaj dik, okola save si akana prve askal avena pe poslednjo than, a okolen save akate smatrin kaj si poslednje avena majbare."[§]

E Isusešće si phare palo Jerusalim (Mt 23,37-39)

³¹ Ande godova časo aviline varesave fariseja thaj phendine e Isusešće: "Inklji thaj džatar akatar, kaj o caro Irod kamel te mudarel tut."

³² A o Isus phendas lende: "Džan thaj phenen godole lisicače: * 'Ake, tradav e bilačhe duhonen thaj sastarav ađes thaj thejara, thaj trito đes avava gata.' ³³ Ali ađes, thejara thaj overthara moraš te nastaviv o drom, kaj valda e prorokurja naštik aven mudarde avrjal o Jerusalim.

³⁴ Jerusalime, Jerusalime, savo mudares e prorokonen thaj čhudes e bara dži ko smrto pe okola save si e Devlestar bičhalde tuće! Kozom drom lijem te čidav čire čhavren, sago e kvočka savi čidel pire pujen tale pešće phaka, ali tumen či kamline! ³⁵ Ake akana, tumaro čher avela pusto![†] Thaj phenav tumende, či dičhena man dok či avel o časo kana phenena: 'Blagoslovime o kova savo avel ando alav e Gospodesko!'[‡]

14

O Isus palem sastarel ando savato

¹ Jek savato avilo o Isus ando čher ke jek vođa e farisejengo te hal lesa. Okola save sas okote lačhe lenas sama pe leste so čerela. ² Kaj pojavisajlo anglo Isus varesavo manuš savo sas nasvalo gajda kaj sas les paj thaj šuljolas lestar. ³ Pe godova o Isus phučla e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e farisejen: "Dali si muklino prema e Mojsijesko zakono te savatone sastarelpes o manuš ili naj?" ⁴ A von khanči či phendine. Askal o Isus čhuta pire vas po nasvalo manuš, sastardale thaj phendas leše kaj šaj džaltar. ⁵ A o Isus phendas: "Ko tumendar savatone či čerel bući? Ako

[†] 13,27 či džanav ko sen Aver alavena: "Najsen mungre drugarja niti mungrí familija thaj najsen akharde pe mungrí gozba." [‡] 13,29 But e židovurja save prepostavin kaj si deo e Devlešće carstvosko či avena ande leste. A but okola save naj židovurja andar sa e krajurja e themešće avena uključime ande Devlesko carstvo

[§] 13,30 Ando original ramol: "Okola save si prve avena palune, a e palune avena prve." Te aves "prvo" prestavil važnost ili čast. Aver alavena:

"Avela majvažno ... avela majcara važno", ili: "O Del počastila ... o Del ladžarela". ^{*} 13,32 lisicače: Sago e lisice, o Irod sas lukavo thaj štetočina, ali vi kukavica thaj beznačajno. [†] 13,35 O Jerusalimsko them odbacisardas e Isuse sago e Mesija. O Del akana odbacil len thaj majbut či štitila len. Maj posle e rimske vojske uništisardas o Jerusalim (70 brš palo Hristo.) [‡] 13,35 O Isus palem boldela pes pe phuv. Askal o them andar o Jerusalim pindžarena kaj si vo o Mesija.

varekašće tumendar o čavro ili o guruv perel ande haing, zar či odma inkalena les?" ⁶ Pe godova naslen so te phenen.

O Isus sikavel te avas ponizne

⁷ Kana o Isus dikhlas sar okola kaj si akharde pe gozba len pešće prve thana te bešen, phendas lende e usporediba: ⁸ "Kana vareko akharel tut pe svaturja, na beš po prvo than kaj so ako si akhardo vareko ko si majvažno tutar? ⁹ Te či o domaćino savo akhargas tut thaj vi les phenela tuče: 'Ušti thaj de o than okole manušešće.' Askal ladžavoja, ušteja thaj bešea po paluno than."

¹⁰ Nego kana vareko akharel tut dža thaj beš pe paluno than, thaj kana avela okova kaj akharda tut, phenel tuče: 'Drugarina pripremisardem tuče majlačho than!' Askal aveja počastime angle sa save si akharde. ¹¹ Kaj, svako ko korkoro pes uzvisil, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime."

¹² A askal o Isus bolda pes ko domaćino thaj phendas lešće: "Kana čeres habe ili večera, na akhar čire drugaren, ni čire phralen, ni čire familija, ni čire barvale komšijen, te či vi von možda tut akhardinesas thaj pe akava način boldinessas tuče. ¹³ Nego kana čeres gozba akhar e čoren, sakaten, banden, thaj koren. ¹⁴ Kaj len naj sova te bolden tuče. Gajda aveja blagoslovime kaj o Del pale godova nagradila tut kana vo vaskrsnila e pravedne manušen andar e mule."

O Isus phenel pale bari gozba ande Devlesko carstvo (Mt 22,1-14)

¹⁵ Kana godova ašunda jek katar e manuša pale sinija, phendas e Isusešće: "Blago okolešće savo hala ande Devlesko carstvo!"

¹⁶ A o Isus phendas lešće: "Varesosko manuš čerda bari večera thaj akhargas e but e themes. ¹⁷ Kana e večera sas gata, bičhaldas e sluga te phenel e gostonenđe: 'Sa si gata. Aven!' ¹⁸ A von jek pale avreste phendine kaj naštik te aven. O prvo phendas lešće: 'Ćindem njiva thaj trubul te džav te dikhavla. Moliv tut, jartosar man ke godova manuš.'

¹⁹ Aver phendas: 'Ćindem deš guruva, thaj trubul te džav te isprobiv len dali si lačhe. Moliv tut, jartosar man ke godova manuš.' ²⁰ O trito phendas: 'Upravo ženisajlem thaj zato naštik te avav.*'

²¹ O sluga boldape thaj javisarda godole domaćinešće. Askal o domaćino holjajlo thaj phendas e slugašće: 'Inklji brzo pe sokača e gavešće thaj an akaring e čoren, sakaten, koren thaj e banden.' ²² Kana o sluga gajda čerdas, javisardas e Gospodarešće: 'Gospodarina, čerdo si so phendan thaj još si than.' ²³ O gospodari phendas e slugašće: 'Inklji pe droma avrjal o gav thaj trade len te aven te pherdol mungro čhere themesa. ²⁴ Kaj phenav tumende: Ni jek katar okola manuša save sas majsigo akharde či hana ni zalogajo katar e gozba savi čerdem.' "

* ^{14,20} Godola manuša save sas akharde pe gozba uvredisardine e caro. Pale gozba sas već dumut obavestime, a akana kana avili e vrjama te aven, von izmišljin hohamne thaj smešne razlogurja. Sostar vareko čindasas e njiva savi nikada či ni dikhlas ili čindasas e guroven save či pregledisardas, ili trubujasas sasti vrjama te ačhel čhere te avel pire romnjasa? Inčaren piro imetko thaj piri familija sago kaj si majvažno katar o gospodari. O Isus upozorisardas kaj e love, imanje, familija nikada či trubuinesas te aven maj važne katar o Del (dik o retko 25-33 tele).

*E manuša trubun te aven potpuno predaime e Isusešće
(Mt 10,37-38; 5,13; Mk 9,50)*

²⁵ E Isuseja putuilas o silno them. O Isus boldape thaj phendas lendē: ²⁶ "Ako vareko kamel te avel mungro učeniko, moraš te voli man majbut[†] nego pire dade, deja, romnja, čavren, phralen, phejen, pa majbut vi katar piro trajo. Inače naštik avel mungro učeniko! ²⁷ Ko či lel piro trušul thaj či džal pale mande thaj naj spremno te merel pale mande, naštik avel mungro učeniku![‡]

²⁸ Kaj khonik tumendar, kana kamel te sagradil e kula, či prvo bešel thaj proračunil e troškurja te dičhel dali sile sova te završil. ²⁹ Inače šaj dogodisajlo sas lešeće te uspil samo te chol o temelji thaj naj les dosta love te završil, a askal savora save godova dikhlinesas mardinesas muj lestar ³⁰ thaj phenena: 'Akava manuš počnisarda te gradil, a naštik završil!'

³¹ Ili savo caro teljardasando rato aver caronenca a te majsigo či bešel thaj gndil dali šaj pire deš milje vojnikonanca te svladil okoles savo avel pe leste pire biš milje vojnikonanca? ³² Ako procenil kaj naštik te svladil len, bičhalela pire manušen te roden miro dok si lende protivnikurja još dur po drom. ³³ Zato khonikal naštik postanil mungro učeniko savo či mućel sa so siles zbog mande."*

*E Isusešće učenikurja si korisne sago o lon
(Mt 5,13; Mk 9,50)*

³⁴ Askal o Isus još phendas lendē: "O lon si lačho. Ali ako o lon naj londo, sova askal londarelape? ³⁵ O bilondo lon naj lačho ni pale phuv, ni palo gnoište, nego samo te čhudel pes. Ašunen kana već situmen kan!"

15

*Prispodoba pale hasardi bakhri
(Mt 18,12-14)*

¹ Oko o Isus cídapes e but e carinikurja thaj e bare bezehale manuša te ašunen les sar sikavel. ² Zato e fariseja thaj sikavne e Mojsiješće zakonestar mrmljinjas: "Družilpe e bezehalenga thaj još čak vi hal lenca!"*

³ Pe godova o Isus phendas lendē akaja usporedba: ⁴ "Ko tumendar, ako si les šel bakhre thaj hasarel ječe či mućela okolen injavardeš thaj inja

[†] **14,26** Ando original ramol: "Ako vareko avel mande thaj či mrzal pire dades ... naštik avel mungro učeniko". Akate si "mrzal" preuveličime pale majcikni ljubav savi e manuša trubun te sikaven e manušenče osim e Isusešće. [‡] **14,27** Akaja metafora značil kaj moraš te pokorinpes e Devlešće thaj te aven spremne te patin pe bilo savo način te aviline sas e Isusešće učenikurja.

Sago kaj e manuša andar o Rimo često tradenās e manušen te indaren pire trušula maj sigo nego so sas čače razapnime sago znako kaj pokaisajle. O Isus či gndil kaj svako hrišćanino trubul te avel razapnime. E manuša andar o Rimo često tradenās e manušen te indaren pire vlastite trušula maj sigo nego so razapnisardine len sago o znako kaj pokorisajle ando Rimo. ^{*} **14,28** Aver alavencia:

"na teljaren pale mande dok či utvrđin kozom mola tumen". ^{*} **14,33** Lače si kana vareko želil te avel e Isusesko učeniko, ali ako vareko pokušil te sledil e Isuse a te či indarel piro trušul thaj odreknilpes katar sa so siles, postanil beskorisno sago okova savo kamlas te gradil a nas les love te završil ili sago o caro savo đelo ande bitka savi naštik pobedisards. ^{*} **15,2** thaj još čak vi hal lenca. E fariseja či hanas ande čhera e manušenče save či poštuiñas lende stroge zakonurja oko o thoipe e vastengo, deš posto thaj te halpes o odredime habe, kaj daranas kaj godova čerela e farisejen te aven nečiste thaj kaj zbog godova o Del či prihvatila len.

ande divljina,[†] thaj či ġelosas te rodel godole ječhe dok či aračhel les? ⁵ A kana aračhel les, pherdo bah čhol les pe dume ⁶ thaj boldel les ĉhere thaj čim aresel ĉhere akharel pire komšijen thaj pe drugaren thaj phenel lende: ‘Raduin tumen manca! Arakhlem mungre hasarde bakhres.’ ⁷ Phenav tumendē, gajda savora ando nebo avena majbahtale pale jek bezehalo manuš savo obratilpe e Devlešće nego pale injavardeš thaj inja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del.”[‡]

E usporedba pale manušnji savi hasardas e love

⁸ O Isus phendas lende: “Savi godoja manušnji, ako silat deš rupa[§] thaj jek hasarel, či del jag o stenko thaj lače šlavel o čher rodel dok či aračhel les? ⁹ A kana aračhel les, akharel pire komšinicen thaj pire drugaricen thaj phenel lende: ‘Raduin tumen manca! Arakhlem o rup savo hasardem.’ ¹⁰ Phenav tumendē, kaj gajda e Devlešće andelurja raduina pes pele jek bezehalo savo obratil pes.”

Prispodoba palo hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus nastavisarda te ċerel svato: “Varesave manuše sas duj čhaye. ¹² O majterno phenda pire dadešće: ‘Dade, deman akana mungro naslestvo savo pripadil mande.’ Thaj o dad podelisarda o barvalipe.

¹³ Kana nakhline varesave ġesa o majterno čhavo ċidas sa piro thaj otputuisarda ande dur e phuv thaj okote potrośisarda sa piro barvalipe pire bilačhe trajosa. ¹⁴ Kana potrośisarda sa, dija e bari bok ande godoja phuv, thaj nas les so te hal. ¹⁵ Askal ġelo thaj zaposlisajlo sago sluga ke jek manuš ande godoja phuv thaj čarjarelas lešće balen.* ¹⁶ O čhavo sas gajda bokhalo kaj rado halasas vi e ljske katar e maune save[†] hanas e bale, ali khonikal či delas len lešće.

¹⁷ Kana napokon avilo peste, phendas: Ke mungro dad e najamnikonen si habe gači kaj uvek vi ačhel, a me akate merav bokhatar! ¹⁸ Uštava, teljarava ke mungro dad thaj phenava lešće: ‘Dade, sagreśisardem protiv tute thaj protiv o Del ando nebo! ¹⁹ Najsem majbut dostoјno te akharama cire čhavesa. Primima sago ječhe katar cire najamnikurja.’

²⁰ Uštilo thaj teljarda ke piro dad. Dok sas još dur katar piro čher, lesko dad dikhla les dok sas još po drom thaj sažalisajlo pe leste thaj prastajas angle leste, dijales mrtiko thaj čumida les. ²¹ A o čhavo phendas lešće: ‘Dade, sagreśisardem protiv tute thaj protiv o Del! Najsem majbut dostoјno te akharama cire čhavesa.’

* **15,4** Godova sas verovatno o pašnjako pe savo e bakhre bezopasno čarjonas. Paše sas verovatno vi e aver čobanurja save aračhenas pire bakhre thaj šaj pomožin lende te len sama pe lende.
‡ **15,7** injavardeš thaj inja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del O Isus koristil o sarkazam sar phendasas kaj e fariseja naj ando pravo zato kaj gndin kaj von či trubun te pokain pes. Aver alavencia: “Injavardeš thaj inja manuša sago tumen, save gndin kaj si pravedne thaj kaj gndin kaj či trubun te pokain pes.” § **15,8** deš rupa Ando grčko originalno ramol: “deš drakmi”. Askal sas jek rup prosečno počin pale jek des. *

15,15 O židovsko zakono phendas kaj si e bale nečiste životinje. Prema akava zakono, e židovurja či tromaine te han balano. Dik 2. Mojs 11,7. Dakle, o židovsko them mrzalas e balen thaj e manušen save vodinas e briga pale bale.

* **15,16** e ljske katar e maune Kava sas e ljske maunurja save barjon pe rogačengo kaš.

22 A o dad phenda e slugenđe: 'Brzo inkalen e majšukar haljina thaj den pe leste! Čhon lešće e angrušči[‡] po naj thaj e sandale pe lešće pungre!§

23 Anen e majthule guruve thaj denle čhurjasa, pa te pogostime thaj te veselime. **24** Kaj, akava mungro čhavo sas mulo thaj akana bolda pes ando trajo, hasardo sas thaj akana arakhadilo! Thaj počnisardine te veselinpe.

25 Pale godoja vrjama lesko majpurano čhavo čerelas bući ande njive. A kana boldape thaj sas već paše, andar o čher ašundolas e muzika thaj o čhelipe. **26** Pa akhardas ječe slugo te phučel so si godova. **27** A o sluga phendas: 'Bolda pes čiro phral thaj čiro dad dija čhurjasa e thule guruve te proslavil kaj lesko čhavo bolda pes džudo thaj sasto.'

28 O maj purano phral holjajlo thaj či kamla te del andre. Askal o dad inkljisto thaj počnisarda te molil les te del andre. **29** A vo phendas pire dadešće: 'Me ake gači brš služiv sago robo tuće thaj nikada či obisardem te čerav so phendan mande, a tu nikada ni jarco či dijan man te proveselima mungre drugarenca. **30** A kana avilo kava čiro čhavo savo e kurvenca haljarda sa čiro barvalipe, tu dijan lešće čhurjasa majthule guruve.'

31 Pe godova o dad lesko phendas lešće: 'Čhaveja, tu san uvek manca thaj sa mungro vi čiro si. **32** Ali trubul te radujimen thaj veselimen kaj akava čiro phral sas mulo thaj akana bolda pes ando trajo, hasardo thaj arakhadilo!' "

16

Koristin akale themesko barvalipe te steknin tumenđe barvalipe ando nebo

1 O Isus askal phenda pire učenikonendje e usporedba: "Sas varesavo barvalo manuš saves sas baro sluga saves e manuša prnas kaj rspil o barvalipe pire gospodaresko. **2** O barvalo manuš akharda pire bare sluga thaj phendas lešće: 'So godova ašunav pale tute? Sikav mande o računo kaj ramosardan sar vodijas e briga pale mungro barvalipe zato kaj majbut naštik aves mungro baro sluga!'

3 Pe godova o baro sluga phendas ande peste: 'So te čerav kana mungro gospodari či del više te čerav bući pale leste? Te džav te hanavav najman snaga. Te prosiv? Ladžavo si mande. **4** Džanav so čerava! Thaj kana gajda čerava e manuša lače primina man ande pire čhera,* kana majbut či avava e gospodaresko baro sluga.'

5 Askal akhardas ječe po ječe katar o kola save sas udžile lešće gospodarešće. Thaj phučlas e prvo manuše savo sas udžile: 'Kozom san udžile mungre gospodarešće?' **6** 'Šel bačve[†] maslinsko zetino', phendas o kova savo sas udžile. A o baro sluga phendas lešće: 'Le čiro računo beš thaj odma ramosar pandžvardeš.'

7 Pale godova phendas e averešće: 'A tu, kozom san tu udžile?' 'Šel mere[‡] div.' Phendas vi lešće: 'Le čiro računo thaj ramosar pe ohtovardeš.'

* 15,22 e angrušči E angrušči sas znako palo často thaj autoriteto. § 15,22 e sandale pe lešće pungre Kana vareko indarelas e sandale godova sikavelas kaj si godova manuš slobodno, a naj robo.

* 16,4 e manuša lače primina man ande pire čhera Nadisajlo kaj šaj trailas godole manušenca thaj kaj von vodina e briga pale leste. † 16,6 Šel bačve Ando original ramol: "Šel bata". Godova sas varekaj katar 3.000 litre. ‡ 16,7 Šel mere Ando original ramol: "Šel kôrova". Sas varekaj katar 20.000 kile.

⁸ Thaj o gospodari pohvalisarda e bilačhe bare slugas kaj sas snalažljivo. Kaj e manuša akale themešće[§] majsnažljivo postupin prema okola save si lendje slične, nego e manuša katar o svetlost.^{*} ⁹ A me phenav tumenđe, steknин tumenđe drugaren gajda kaj ispravno koristin akale themesko barvalipe thaj kana o barvalipe majbut či avela korisno o Del primila tumen ande većne stanurja ando nebo.[†]

¹⁰ Ako šaj pačas e manušešće ande cikne buća, askal šaj pačas lešće vi ande bare buća thaj ako naštik pačas e manušešće ande cikne buća askal naštik pačas lešće ni ande bare buća. ¹¹ Ako naj senas pačivale ande e themesko barvalipe, sar o Del poverila tumenđe duhovno barvalipe te upravin lesa? ¹² Thaj ako ande averesko barvalipe naj senas pačivale, sar o Del dela tumen tumaro?

¹³ Ni jek sluga naštik robuil duje gospodarenđe ande isto vrjama. Kaj ječe mrzala, a averes volila; ili jechešće avela pačivalo a avres prezirila. Naštik služin e Devlešće thaj e barvalipešće ande isto vrjama.”

¹⁴ Sa gadava ašundine e fariseja save sas poхlepne pale love thaj marenas muj katar o Isus. ¹⁵ A o Isus phendas lende: “Tumen čeren tumen kaj sen pravedne anglo them, ali džanel o Del tumare ile. Kaj so e manuša smatraren vredno, e Devlešće grjacolpe.”

E Devlesko zakon vazil zauvek

(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)

¹⁶ Askal o Isus phenda lende: “E Mojsijesko zakono thaj e knjige save ramosardine e purane prorokurja sikavenas pe sa dok či avilo o Jovano savo bolelas, a katar askal navestilaspe e bahtali nevimata palo carstvo e Devlesko. Thaj katar askal nagovorišaras savoren te den ande Devlesko carstvo. ¹⁷ Ali godova či značil kaj e Mojsijesko zakon majbut či vredil kaj majloče nestanila o nebo thaj e phuv, nego te propadnil jek tačkica andar o zakono.

¹⁸ Sago kaj ramol ando zakon: svako ko rastavilpe katar piri romnji thaj lel avrja, čerel preljub; thaj ko oženilpe e romnjasa savi si rastanime, preljub čerel.”

O čoro Lazar thaj o barvalo manuš savo či inćarelas o zakon

¹⁹ Askal o Isus nastavisarda: “Sas varesosko barvalo manuš, savo lelas pe peste majšukar thaj maj kuć drze, trailas svako des raikane thaj veselilaspe. ²⁰ A angle lesko vudar pašljolas varesavo čoro manuš savo sas sa ande čirurja. Lesko alav sas Lazar, ²¹ thaj čeznilas samo te čaljol e pruškenca save perenás katar e barvalešći sinija. Dok gajda pašljolas avenas e džučhela thaj čarnas e čirurja pe leste. ²² A kana mulo o čoro, e andelurja inđardinele ande Avramešće angalja.[‡] Pale godova mulo vi o

§ **16,8** e manuša akale themešće Akava odnosil pes pale okola save si sago o nepravedno upraviteljo save či pindžarel e Devles ili či maril pale leste. Aver alavenc: “E manuša akale themešće”. * **16,8** e manuša katar o svetlost “Svetlo” akate phenel palo Del ili palo pravedno ponašanje. Aver alavenc: “E Devlešće manuša”, ili “e manuša save train ando svetlo”. † **16,9** primila tumen ande većne stanurja ando nebo. Akava značil kaj o Del, savo si zadovoljno kaj koristin e love gajda te pomožin averende, ili Drugarja, savende pomožinas tumare lovenca, ažućarena tumen ando nebo. ‡ **16,22** ande Avramešće angalja Ando original ramol: “Po kolin e Avraamesko” ili “ande angalja e Avramešće”. Akava podrazumilpe o Avram thaj o Lazar pašljonas jek paše avreste sago kaj halaspe pe grčke gozbe. E bah ando nebo si često sikadi ando alav e Devlesko ande slike e gozbače.

barvalo manuš, thaj prahosardine les. ²³ A lešci duša đeli po than kaj si e mule, § thaj dok sas ande bare muke vazda pire jakha thaj dadural dikhlas e Lazare ande Avramešće angalja.

²⁴ Thaj čutas muj: ‘Dade Avraame, smiluitu mande thaj bičhal e Lazare te umočil piro naj ando paj thaj šudrjarel mungri čhib kaj zurales mučiman ande kava plameno.’

²⁵ Pe godova phendas o Avram: ‘Detut godi, čhaveja, kaj tu pale čiro trajo primisardan čiro lačhipe, a gajda vi o Lazar piro bilačhipe. Akana vo akate tešilpe, a tu mučistu. ²⁶ Osim godova, maškar amende thaj tumende si bari provalija thaj vi okola save kamlinesas naštik načhen oktar akaring, niti akatar okoring.’

²⁷ Pe godova o barvalo manuš phendas: ‘Moliv tut askal, dade, bičhal e Lazare ando čher mungre dadesko. ²⁸ Kaj siman pandž phral pa neka džal thaj upozoril len te na vi von aven akaring ande kava than e mukengo.’

²⁹ A o Avram phendas lešće: ‘Opomin len o Mojsija thaj e prorokurja ande prire zapisurja. Neka čiton thaj čhon kan lende.’

³⁰ A vo phendas: ‘O na, dade Avraame! Nego te avilo lende vareko andar e mule, obratinape.’

³¹ A vo phendas lešće: ‘Ako či ašunen e Mojsija thaj e prorokonen, či paćana sa vi te uštel thaj avel lendē vareko andar e mule.’”

17

O Isus sikavel e učenikon te aven poslušne e Devlešće (Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ O Isus phendas pire učenikonendje: “O iskušenje moraš te avel, ali teško e manušešće kroz savo avel o iskušenje. ² Kasave manušešće avilosas majlačhe te phanden lešće mlinsko bar oko e kor, thaj te čhuden les ando more, nego te crdel po bezech jeche katar akala manuša saven si cara paćipe. ³ Upozoriv tumen! Ako čiro phral savo si verniko pogrešil, ukori les thaj jartosar lešće ako pokailpe. ⁴ Pa ako vi efta drom po des sagrešil protiv tute thaj efta drom po des avel thaj phenel tuće: ‘Jartosar mande. Pogrešisardem!', jartosar lešće.”

⁵ E apostolurja phendine e Gospodešće: “Trubul amen majbut paćipe. Phen amende sar te dobis!”

⁶ O Gospod phendas lendje: “Te avel tumen paćipe gajda cikno sago kaj si e gorušicako zrno, phendinesas akale dudošće: ‘Inkaltu e korenosa thaj presaditut ando morel', thaj vo presadisajlosas.

⁷ Ko tumendar phenela pire slugašće savo oril ili lel sama pe stoka, kana boldela pes andar o polje thaj del ando čher: ‘Av brzo thaj beš pale sinija?’

⁸ Či umesto godova phenena lešće gajda: ‘Čer mande večera! Čhov e kecelja pe tute thaj služisar man dok hav thaj pijav, pale godova tu haja thaj pijeja?’ ⁹ E slugašće pale godova či zahvalilpe kaj vo samo čerel piri bući. ¹⁰ Gajda vi tumen: kana sen poslušne e Devlešće, phenen: ‘Sluge sam save či zaslužin pohvala! Ćerdam samo so samas udžile te čeras!’”

O Isus sastarel e deš manušen saven sas morčhako nasvalipe

§ ^{16,23} Ando original ramol: “Had”. Nazivi “Had” thaj “Šeol” koristilpe ande Biblijia ando odnos po smrto thaj po than kaj džan e manušende duše kana o manuš merel

¹¹ Gajda dok putuilas majdur prema o Jerusalim, o Isus načhelas maškar e Samarijači thaj e Galilejači regija. ¹² Kana delas ande varesosko gav, angle leste avile deš gubavcurja. Ačhilne cara majdur ¹³ thaj počnisardine te chon muj: "Isuse, Sikavneja, smiluisar tut amende!"

¹⁴ Kana o Isus dikhla len, phendas lende: "Džan thaj sikaven tumen e rašajende te dičhen tumen thaj phenen dali sen saste!" Thaj dok džanas dromesa sastile katar e guba.

¹⁵ Jek lendar dikhla kaj sastilo, boldape thaj slavisarda e Devle andar sasto glaso. ¹⁶ Čhudape pe koča angle Isusešće pungre thaj zahvalisarda lešeće. A sas godova varesavo manuš andar e Samarija.

¹⁷ O Isus phučla: "Či li sastile deš džene? Kaj si okola inja? ¹⁸ Dali nijek lendar či boldape te del slava e Devlešće osim akava tudinco?" ¹⁹ Askal phenda e manušešće savo sastilo: "Ušti thaj dža. Ćiro paćipe ande mande spasisarda tut!"

*O Isus phenel kaj avel e Devlesko carstvo ande vrjama kana či nadimen
(Mt 24,23-28, 37-41)*

²⁰ E fariseja phučline e Isuse: "Kana avela e Devlesko carstvo?"

A vo phenda lende: "E Devlesko carstvo či avela e znakonenca save e manuša šaj promatrin gajda te šaj dičhel pes. ²¹ Naštik phenelape: 'Aketalо akate!', ili: 'Eketalо okote!' Ake e Devlesko carstvo si maškar tumende!"

²² Pale godova phendas e učenikonendje: "Avela e vrjama kana kamena te dičhen jek katar e đesa kana me, o Čavo e Manušesko, vladiva sago o caro, ali či dičhena godova đes. ²³ Askal phenena tumende: 'Eketalо okote, aketalо akate!' Ali na džan thaj na prasten inča! ²⁴ Kaj sago e munja kaj sevil pe jek krajo e nebosko thaj rasvetil sa džike aver krajo, gajda avela vi manca, e Manušešće Čavessa, ando mungro đes. ²⁵ Ali majsigo trubuv but te pretrpiv thaj akava naraštaj trubula te odbacil man."

²⁶ "Thaj sago kaj sas ande Nojašći vrjama gajda avela vi ando đes kana avava me o Čavo e Manušesko. ²⁷ E manuša hanas, pijenas, ženinaspe thaj udainaspe dži ko des dok o Noje či dijas ando baro brodo, thaj avilo o potop thaj uništisardas sa so nas ando baro brodo.

²⁸ Askal avela sago kaj sas dumut kana trailas o Lot: Kana e manuša ando gav savo akhardolas Sodoma, hanas thaj pijenas, činenas thaj bićinenas, sadinas thaj gradinas, ²⁹ sa dži ke detharin kana o Lot inklijisto andar o gav Sodoma, a askal andar o nebo zaplijuštisarda e jag thaj o sumpor thaj uništisardas sa okolen save ačhilne ando gav. ³⁰ Isto gajda iznenada avela ando đes kana boldava man me o Čavo e Manušesko. ³¹ Gajda ande okova đes, ko avela po krovo, a lešće stvarja si ando čher, neka na fuljel te lel len. Thaj ko si ande njive, neka či boldel pes palpale te lel vareso pesa.* ³² Den tumen gođi sar muli e Lotošće romnji!† ³³ Kaj ko lela sama pe piro trajo te aračhe les, hasarela les; a ko hasarel piro trajo zadobila les palo večnost." ³⁴ Phenav tumende, ande koja rjat kana me boldava man avena duj džene ande jek kreveto. Jek lelape, aver mučelape. ³⁵ Duj

* ^{17,31} Lende krovurja sas ravne thaj e manuša šaj phirenas ili bešenas pe lende. † ^{17,32} Voj dikhlas palapeste palpale karingal e Sodoma thaj o Del kaznisardala zajedno e manušenca andar e Sodoma.

manušnja zajedno meljina o ďiv,. Jek lelape, a aver mućelape. ³⁶ ‡ Duj džene avena ando polje, jek avela lino a aver ačhela.

³⁷ Pe godova e učenikurja phucline les: "A kaj godova Gospode?"

A o Isus phenda lendē: "Avela očito sago vi akaja poslovica: 'kaj čiden pes e lešinarja okote kaj si o mulo telo.' "§

18

O Isus sikavel kaj ustrajno trubul te molimen

¹ Askal o Isus phenda e učenikonendē e usporedba te sikavel len sar uvek trubun te molinpe thaj sar nikada či trubun te odustanin. ² Thaj phendas: "Ande jek gav sas jek sudija savo či daralas e Devlestар a e themestar či ladžalas. ³ A ande godova gav sas vi jek udovica savi stalno avelas leste thaj molilas les: 'Deman pravda angle mungro protivnika.' ⁴ O sudija varesavi vrjama či marilas pale godova, ali napokon phenda: 'Vi ako či darav katar o Del thaj či mariv pale manuša, ⁵ ali dava pravda akale udovica, kaj, ako či dav lat pravda, dosadila mande dok či dobil piro pravo, kaj stalno dosadil man!'"

⁶ Askal phendas o Gospod Isus: "Dičhen sar ispravno postupisarda o nepravedno sudija. ⁷ Kaj o Del strpljivo čhola kan ke lendē molitve thaj pobrinila pe te dobin pravda okola save pripadin lešće thaj vapin lešće o deš thaj e rjat. ⁸ Phenav tumende kaj brzo dela len pravda. Ali kana me, o Čhavo e Manušesko, boldava man pe phuv, dali arakhava kasavo pačipe?"

O Del opravdil e poniznen

⁹ Askal o Isus phendas još akaja usporedba varesavende save sas uverime ande piri vlastito pravednost, a averen prezirisarenas: ¹⁰ "Duj manuša dele ando Hramo te molinpe. Jek sas farisejo a aver cariniko. ¹¹ O farisejo ačhelas thaj molilas pes pale peste: 'Devla, nais tuče kaj najsem sago aver manuša, grabežljivo, nepravedno, preljubnikurjo, ili sago akava cariniko. ¹² Me postiv duvar ando kurko; dav deš posto katar sa so siman.'

¹³ A o cariniko, ačhelas majdur, thaj či usudilaspē ni pe jakha te vazdel prema o nebo, nego pećelaspe ando koliin te sikavel piri tuga thaj phenelas: 'Devla av milostivo mande bezechalešeć!' ¹⁴ Phenav tumende: vo boldape čhere pravedno anglo Del, a na o fariseji! Kaj svako ko korkoro pes uzvisil, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime."

E Devlesko carstvo pripadil okolende save si ponizne sago čhavra

¹⁵ A e Isusešće anenas vi e cikne čhavren te čhol pire vas pe lende te blagoslovljen, a kana godova dikhline e učenikurja braninas lendē. ¹⁶ A o Isus akharda len thaj phendas: "Mućen e čhavren te even mande thaj na branin lende, kaj kasavende pripadil e Devlesko carstvo." ¹⁷ "Čačes,

‡ ^{17,36} Varesave grčke rukopisurja silen akava stiho: "Duj avena ande njiva. Jek lelape, a aver mućelapse." § ^{17,37} Kana e manuša dičhen e lešinaren sar čiden pes, džanen kaj si okote o mulo telo. Po isto način, savorenđe avela očito kaj avel e Devlesko sudio.

phenav tumendē, savo či primil e Devlesko carstvo sago cikno čhavro, či dela ande leste.”*

*Khanči či tromal te avel majbitno katar godova te služis e Devlešće
(Mt 19,1-30; Mk 10,17-31)*

¹⁸ Varesavo židovsko vođa phučlas e Isuse: “Lačhe sikavneja, so trubul te čerav te dobiv o večno traj?”

¹⁹ A o Isus phendas leše: “Sostar man akhares lačheja?† Khonikal naj lačho, nego li samo o jedino Del. ²⁰ A e zapovedi andar o Mojsijesko zakon džanes: ‘Na čer preljub’, ‘Na mudar’, ‘Na čor’, ‘Na svedočesar hohamne’, ‘Poštuisar cire dades thaj čire deja’.”

²¹ A vo phendas: “Sa gadava čerav katar mungro ternipe.”

²² Kana godova ašunda o Isus, phendas leše: “Još jek ačhilo tut: sa so si tut bićin thaj podelisar e čorende thaj avela tu barvalipe ando nebo. A askal av thaj dža pale mande.” ²³ Kana vo godova ašundas, ražalostisajlo kaj sas zurale barvalo thaj či kamlas te bićinel sa so sasle.

²⁴ O Isus dikhla pe leste thaj phendas: “Sar si phare e barvalešće te del ande Devlesko carstvo! ²⁵ Maj loče si e kamilaće te načhel kroz e suvjaće kan nego o barvalo te del ande Devlesko carstvo.”

²⁶ Okola save godova ašundine, phendine: “Pa ko askal šaj spasil pes?”‡

²⁷ A o Isus phendas: “So si nemoguće e manušenđe, moguće si e Devlešće.”

²⁸ Askal o Petar phendas: “Ake, amen muklam sa amaro thaj teljardam pale tute te sledis tut.”

²⁹ A o Isus phendas lende: “Čačes, phenav tumendē, naj godova savo muklasas piro čher, ili pire romnja, ili pire phralen, ili pire dade thaj pire deja, ili pire čhavren zbog e Devlesko carstvo, ³⁰ a te či već pe akava them primila majbut nego so muklas, a pe okova them si večno traj.”

*O Isus po trito drom spominjil piro smrto thaj o vaskrsenje
(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)*

³¹ O Isus čidas oko peste e dešduj apostolen thaj phendas lende: “Ake das ando Jerusalim, a okote dogodilape sa so e prorokurja ramosardine ando Svetu lil, pale mande e Manušešće Čhaveste. ³² Von predaina man ande vas e nevernikonende, save marena muj mandar, ladžarena man, vredona man, ³³ bićuina man thaj mudarena man, ali me o trito des uštava andar e mule.”

³⁴ A e učenikurja khanči katar godova so o Isus phendas či haćardine. O značenje godole alavengo sas lendar garado thaj naštik haćardine so o Isus phenelas lende.

* ^{18,17} O Del kamel katar e manuša te prihvatin lešći vlast pe lende ponizno thaj te potpuno pouzdinpe ande leste. Aver alavenga: “Ko god kamel te del ande Devlesko carstvo moraš te primil les ando pouzdanje thaj ponizno sago cikno čhavro.” † ^{18,19} lačheja O Isus phučel akava te dičhel dali e manuše si pravo razumevanje palo e Isusesko identitetu, odnosno, kaj si o Isus Del. Ako o manuš prihvativ les sago e Devles, vo askal prihvatile a Isusesko poziv te bićinel sa so siles thaj te teljarel pale leste. ‡ ^{18,26} e Jevreja gndisardine kaj o manuš postanisardas barvalo zato kaj o Del blagoslovisarda les zato kaj si godova manuš pravedno. Gndisardine kaj e čore manuša verovatno naj pravedne. Askal kana e manuša save čhonas kan ko Isus phendine kaj si nemoguće te o barvalo manuš del ande Devlesko carstvo, pretpostavinas kaj e čore manuša naštik nadin pes kaj o Del spasila len katar o sudu.

*O Isus sastarel e kore manuše
(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)*

³⁵ A kana o Isus avilo paše džiko gav o Jerihon, varesavo koro manuš bešelas po drom thaj prosilas. ³⁶ A kana o koro manuš ašunda kaj načhel okotar o but o them, phučlas so si godova. ³⁷ Phendine lešće: "Načhel o Isus andar o Nazaret." ³⁸ A vo pe godova čhutas muj: "Isuse e Davidešće Čhaveja,§ smiluisar tut mande!" ³⁹ A okola kaj džanas anglat o Isus ačhavenas e kore manuše te na čhol muj, ali vo još maj zurale čholas muj: "E Davidešće Čhaveja, smiluisar tut mande!"

⁴⁰ Kana o Isus ašunda les ačhilo thaj phendas te anen les leste. Kana e kore manuše andine majpaše o Isus phučla les: ⁴¹ "So kames te čerav tuće?" A vo phendas:

"Gospode, te šaj dikhav."

⁴² A o Isus phendas lešće: "Akana šaj te dičhes! Ćiro pačipe sastarda tut." ⁴³ E kore manušešće jakha odma putajle thaj počnisardas te dičhel, uputisajlo dromesa palo Isus thaj počnisarda te slavil e Devles. Sa o them savo godova dikhla dija slava e Devlešće.

19

O Isus thaj o Zakej

¹ O Isus dijas ando Jerihon. Dok načhelas kroz o gav, ² angle leste avilo o manuš savo akhardolas Zakej. Vo sas glavno cariniko thaj sas zurale barvalo. ³ Probilas te dičhel e Isuse, ali sas zurale cikno manuš thaj naštik dikhlas les katar o but o them savo sas oko leste. ⁴ Vo zato prastaja anglat, thaj lijape opre pe smokva paše savi o Isus trubujas te načhel te šaj dičhel les.

⁵ Kana o Isus areslo pe godova than, dikhlas opre thaj phendas lešće: "Zakej, brzo fulji tele! Ađes trubul te avav gosto ande Ćiro čher."

⁶ O Zakej brzo fuljisto tele katar e smokva thaj pherdo bah ugostisarda les ande piro čher. ⁷ A sa save godova dikhline počnisardine te mrmljan: "Đelo ando čher e bezehalesko!"*

⁸ A o Zakej ačhilo thaj phendas e Gospodešće: "Gospode ake, opaš mungro barvalipe dava e čorende! Thaj ako varekas hohadem, boldav štar drom majbut."

⁹ Pe godova o Isus phendas lešće: "Ađes ande akava čher avilo o spasenje† kaj si vi akava manuš e Avraamesko čhavo!‡ ¹⁰ Me o Čhavo e Manušesko avilem te rodav thaj spasiv okova so si hasardo!"§

*O manuš trubul te avel verno dok ažućarel e Devlesko carstvo
(Mt 25,14-30)*

¹¹ O but o them sa godova ašunelas, a o Isus phendas lende još jek usporedba zato kaj sas o Isus paše pašo Jerusalim thaj gndinas kaj odma

§ **18,38** O Isus sas e Davidesko potomko, a o David sas majvažno e Izraelosko caro. "Čhavo e Davidesko" sas titula ili naziv palo Mesija. * **19,7** E židovurja mrzanas e carenikon thaj gndisardine kaj nijek lačho manuš či trubul te družilip lenca. † **19,9** ande akava čher avilo o spasenje Aver alavenga: "O Del spasisardas e manušen save train ande godova čher." ‡ **19,9** manuš e Avraamesko čhavo! Aver alavenga: "o manuš saves si pačipe sago kaj sas e Avram." § **19,10** so si hasardo Akava značil: "e manušen save odlutisardine katar o Del godolesa kaj čerdine bezeħ".

pojavilape e Devlesko carstvo.* ¹² Thaj phendas: "Sas varesavo ugledno manuš savo trubuja te otpuuij ande dur e phuv te okote okrunin les sago caros,† a askal te boldel pes. ¹³ Zato akhardas pire deš slugonen, dijalen svakones po opaš e kila rup so sas štar čhonendi počin‡ thaj phendas lendē: 'Trguin akale rupesa dok či boldav man.' ¹⁴ A e manuša andar lešći phuv mrzanas les thaj bičhaldine pale leste e poslaniko te phenen e majbare carošće: 'Či kamas te akava caruisarel pe amende.'

¹⁵ Kana vo primisarda piro carstvo thaj boldape palpale, naredisarda te anen lešće okolen slugen savende dijas o rup te ašunel kozom zaradisardine. ¹⁶ O prvo sluga avilo thaj phendas: 'Gospodarina, o iznos savo dijan man cérdem te avel deš drom majbut.' ¹⁷ Phendas lešće: 'Odlično! Lačho san sluga, zato kaj sanas verno ande cikno, dava tut te vladis pe deš gava!'

¹⁸ Aver sluga avilo thaj phendas: 'Gospodarina o iznos savo dijan man cérdem te avel pandž drom majbut.' ¹⁹ Phenda lešće: 'Lačhe! Vladi pe pandž gava!'

²⁰ A o trito sluga avilo bi zaradako thaj phendas: 'Gospodarina, ale tuće čiro rup, savo dijan man. Arakhavas les garado ando dikhloro. ²¹ Daravas tatar kaj san strogo manuš. Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan.'§

²² Phendas lešće: 'Pe čire alava aveja osudime, bilačho slugona! Džanglan kaj sem strogo manuš, kaj lav so či uložisardem thaj kaj čidav kaj či sadisardem? ²³ Sostar askal či uložisardan mungre love ande banka? Gajda barem dobisardemas e kamatenca.' ²⁴ Pe godova o caro phendas kolendē save sas kote čidine: 'Len lestar o rup thaj den okolešće saves si deš.'

²⁵ Phendine lešće: 'Ali gospodarina, pa les već si deš kile rup!**

²⁶ O caro phenda lendē: 'Phenav tumendē: Okoles kas si, delape lešće još majbut, a okoles save naj lelape lestar vi okova cara so siles.† ²⁷ A mungre dušmajen okolen save či kamline man te me avav caro, anen len akaring thaj mudaren len angle mande.'"

O Isus del ando Jerusalim sago caro (Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)

²⁸ Nakon so phendas lendē godova, o Isus teljarda majdur karingal o Jerusalim. ²⁹ Kana avilo paše džike gava e Vitfaga thaj e Vitanija save sas pe Maslinsko gor, anglal bičhalda pire duj učenikonem ³⁰ thaj phendas

* ^{19,11} odma pojavitape e Devlesko carstvo E židovurja pačanas kaj o Mesija uspostavila piro carstvo čim avela ando Jerusalim. Aver alavencu: "Kaj o Isus odmah započnila te vladil pe Devlesko carstvo". † ^{19,12} okrunin les sago caros Akava si e slika pale o majcikno caro savo džal e majbare carošće. O majbaro caro dela e majcikne caro pravo thaj autoriteto te vladil pe piri vlastito phuv.

‡ ^{19,13} Jek mina sas 600 gramurja, verovatno rup. Svako mina sas sago e počin katar 100 denarja, ades okova so e manušende avilosas e počin pale štar čhon, pa deš mine sas e počin varekaj pale trinbr. § ^{19,21} Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan Akava sas verovatno izreka. O manuš savo lel andar o spremište ili andar e banka o lačhipe save ande lende či čutine, ili save žanjin o habe savo či sadisardine si metafora pale okova ko okoristilpe katar e phari bući aver manušendi.

* ^{19,25} Ando original ramol: "deš mine" † ^{19,26} Aver alavencu: "Svako ko lačhe koristil okova so si lešće dino, delape lešće još ... katar o manuš savo či koristil lačhe okova so si lešće dino lelape lestar ...".

lende: "Džan ando gav savo si angle tumende. Čim den ande leste, aračhena phangle terne magarco saves još khonik či jašisarda.[‡] Putren les thaj anen les. ³¹ Ako vareko phučel tumen: 'Sostar putren e magare?' Gajda phenen: 'Trubun e Gospodešće', thaj odma mučena len.' "

³² Von dele thaj arakhline e magarco sago kaj o Isus phenda lende ³³ Thaj dok e učenikurja putrenas e magare, e magaresko gospodari phendas lende: "Sostar putren e magare?"

³⁴ A von phendine: "Trubul e Gospodešće." ³⁵ Andine e magare ko Isus thaj čutine pire haljine po magarco thaj o Isus bešlo pe leste.

³⁶ Thaj dok vo gajda džalas po magarco, e manuša buljarenas pire ogrtačurja po drom angle leste te sikaven čast e Isusešće. ³⁷ A kana već avilo paše te fuljel katar e Maslinsko gora, e but e manuša save džanas pale leste počnisardine pe sa o glaso te zahvalin e Devlešće pale sa e čudurja save dikhline. ³⁸ Phenenas:

"Blagoslovime o Caro,
savo avel ando alav e Gospodesko!

Po nebo miro
thaj slava e Devlešće ande visine!"

³⁹ Pe godova varesave fariseja save sas maškar o them phenenas e Isusešće: "Sikamneja, phen cire učenikonende te na phenen godova."

⁴⁰ O Isus phendas: "Phenav tumende, ako von achen, e bara slavina!"

E Isusešće si pharo pale manuša andar o Jerusalim

⁴¹ Kana o Isus avilo paše dži ko Jerusalim thaj dikhla o gav, o Isus rujas pale manuša andar leste. ⁴² Thaj phendas: "Sar volisardemas te ađes arakhlinesas o drom e mirosko![§] Ali akana si kasno, thaj o miro si garado tumendar. ⁴³ Avena e đesa kana o dušmano zauzmila cire zidurja, okolina tut thaj cícidela tu katar sa e riga. ⁴⁴ O Jerusalime, sravnina tut e phuvjasa thaj vi cire čavren ande tute. Či ačhela tutar ni bar pe bareste kaj či pindžardan e vrjama kana o Del avilo te spasil tut." *

O Isus či mučel te trguin ando Hramo (Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)

⁴⁵ Kana o Isus dijas ando Hramo, počnisarda te tradel andar leste e trgovcen. ⁴⁶ Thaj phenda lende: "Ando Svetu lil ramol: 'Mungro Hramo trubul te avel o čher pale molitva', a tumen pretvorisardine les ande razbojničko špilja!" †

⁴⁷ Pale godova o Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar zajedno e gavešće šorvalanca

[‡] **19,30** saves još khonik či jašisarda Samo e životinja savja khonikal nikada či jašisarda ili koristime pale bući avilosas prikladno e Devlešće ili e carošće (dik 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). [§] **19,42** O Isus sikavel piri tuga kaj e manuša andar o Jerusalim mukline piri prilika te aven pomirime e Devlesa. * **19,44** Akava opisil e opsada, kaj e vojska okružil o gav saves si zidurja oko leste. Kana e vojska okolina o gav e manuša naštik inkljena andar leste thaj khonik naštik pomognila lende. O Isus predvidisarda kaj godova avela ando Jerusalim, thaj dogodisajlo. Ande 70. brš posle o Hristo, e rimske vojske opkolisarda o Jerusalim thaj kote mudardas e bute manušen. † **19,46** O Isus ukorisarda e trgovcen kaj uništinas e svrha pale savi sas e Devlesko Hramo. O Del kamla te o them molilpe ande lesko Hramo, ali e trgovcurja godova koristinas sago pijaco. Von isto gajda hohavenas e manušen thaj kaj naplatinas lende majbut nego so molas e stvarja save terubunas pale žrtva.

gndinas sar te mudaren les,⁴⁸ ali či arakhline o način sar te čeren godova kaj o them pažljivo čholas kan ke lesko sikavipe.

20

E židovske vođe či priznain e Isuse sago autoriteteto (Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ Jek đes dok o Isus sikavelas e theme ando Hramo thaj navestilas e Bahtali nevimata, aviline leste e šorvale rašaja, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj vi aver e židovske starešine ² thaj phučline les: "Phen amende ko dija tut vlast te čeres godova? Ko ovlasitisarda tut pale godova?"

³ A o Isus phendas: "Vi me tumen vareso phučava: Phene mande ⁴ Dali o Del phenda e Jovanoče te bolel e manušen, ili e manuša phendine lešće te čerel godova?"

⁵ A von počnisardine te raspravin pes maškar peste: "Te phendam katar o Del, phenela amende sostar askal či paćaine lešće?⁶ A te phendam katar o manuš, sa o them čhudelape barensa pe amende dok či mudaren men. Kaj o them paćal kaj sas o Jovano proroko."⁷ Zato phendine e Isusešće kaj či džanen kastar avilo e Jovanesko autoriteteto te bolel.

⁸ A o Isus phendas lendje: "Askal ni me tumenđe či phenava katar man vlast!"

O Isus usporedil e židovske vođen e bilache vinogradarenca (Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Pale godova o Isus phendas e themešće akaja usporedba: "Varesavo manuš zasadisardas o vinograd thaj iznajmisarda les e vinogradarenđe. A askal otpuuisarda pe lungo vrjama.¹⁰ Kana avili e vrjama pale berba, bičhaldas pire slugo ke vinogradarja te kušen lesko deo savo bijandas e drak. Ali e vinogradarja mardine les thaj bičhaldine le palpale čuće vastenca.¹¹ Pe godova vo bičhalda lende aver slugo. Ali von vi godole mardine, mardine muj lestar thaj bičhaldine le palpale čuće vastenca.¹² Bičhaldas lendje vi e trito. A von vi les izranisardine thaj tradine les.

¹³ Pe godova o gospodari e vinogradesko phendas: 'So te čerav? Bičhalava lende mungre voljeno čhaves. Les valda poštuina kaj si mungro čhavo.'

¹⁴ Ali kana e vinogradarja dikhline e čhaves, počnisardine te čeren svato maškar pende: 'Akava si o nasledniko. Ajde te mudaras les thaj o naslestvo avela amaro.' ¹⁵ Tradineles avri andar o vinogrado thaj mudardine les.

So gndin so čerela lenca o gospodari e vinogradesko kana ašunela so sas?¹⁶ Avela thaj mudarela godole vinogradaren, a o vinograd dela aver vinogradarenđe ando najam."

A okola save ašunenas e Isuse phendine: "Amen vareso gajda nikad či čerdamas!"

¹⁷ A o Isus lačhe dikhlas pe lende thaj phendas: "A so askal značil okova odломko savo ramol ando Svetu lil:
'O bar saves čhudine e graditeljurja
postanisardas o bar zaglavno?'

¹⁸ Te ko god perel pe godova bar phađela pes, a godova bar smrskola okoles pe kaste perel."

19 E sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e šorvale rašaja kamline odma te astaren les kaj lačhe džangline kaj godoja usporedba odnosilpe pe lende, ali daranas katar o them.

*E rašaja probin te iskušin e Isusega jada kaj phučen les palo porezo
(Mt 22,15-22; Mk 12,13-17)*

20 Katar askal počnisardine te vrebin les thaj bičhaldine e špijunen save čerenas pe kaj si iskrene te šaj optužin e Isuse kaj phenda vareso bilačhe thaj te predain les e rimske upravitelješće. **21** Thaj phučline e Isuse: "Sikavneja! Džanas kaj phenes čaćipe thaj sikaves ispravno, thaj či dičhes ko si ko, nego čačes sikaves e Devlesko drom. **22** Phen amende dali trubul te amen e židovurja das e carošće o porez ili te či das?"*

23 A o Isus dikhlas kaj kamen te astaren les ande zamka thaj phendas lende: **24** "Sikaven mande e kovanica savjava poćinen o porez.[†] Kasko si akava liko thaj o alav pe late?"

A von phendine: "E carošći."

25 "Askal den e carošće so si e carosko, a e Devlešće so si e Devlesko." **26** Gajda naštik arakhline doš ande okova so o Isus phenda anglo them, nego ačhiline zadičime lešće naukava thaj ačhiline bi alavesko.

*O Isus sikavel kaj si čače vaskrsenje andar e mule
(Mt 22,23-33; Mk 12,18-27)*

27 Askal aviline leste varesave saduceja,[‡] save phenen kaj naj uštipe andar e mule. Thaj phučline e Isuse: **28** "Sikavneja, o Mojsije ramosardas amende te mulo varekasko phral saves sas romnji, a nas les čavra, neka lesko phral lel lešće romnja sar voj bijandas lešće čavo savo nasledila e imovina okolešći savo mulo thaj te indarel lesko prezime.[§] **29** Gajda sas efta phral. Prvo phral oženisajlo thaj mulo, a nas les čavra. **30** Aver phral oženisajlo lešće romnjasa ali vi vo mulo, **31** askal o trito thaj gajda vi sa efta muline, a či mukline čavra. **32** Po krajo muli vi e romnji. **33** Kašći romnji askal voj avela kana e manuša uštena andar e mule kana sas romnji sa efta phralendī?"

34 O Isus phendas lende: "E manuša akale themešće udainape thaj ženinape. **35** Ali okolen saven o Del dičhel kaj si dostoju te ušten andar e mule thaj traina ande okova them savo avela, či ženinape niti udainape. **36** Von majbut naštik ni merena, kaj avena slične sar e andelurja. Von si čhave e Devlešće kaj vo bolda len palpale andar e mule. **37** A kaj e mule uštena, godova čak vi o Mojsije potvrdisardas ando odlomko po than kaj phabolas o grmo kaj e Gospode akhardas e Avraamešće Devleja e Isakošće Devleja thaj e Jakovešće Devleja dumut nakon so von muline. **38** A o Del naj Del e mulengo nego o Del e džudengo, kaj si savora ande leste džude."*

* **20,22** Nadisajle kajo Isus phenela ili "ej" ili "na". Ako phenel "ej," askal e židovurja aviline sas holjarike pe leste kaj phenel lende te poćinen o porez e aver vlastendje. Ako phenel "na," askal e rimske vode šaj phendine e Rimnjanende kaj o Isus sikavel e manušen te prekršin o rimsko zakon.

† **20,24** Ando original ramol: "denar". ‡ **20,27** saduceja Vodećo židovsko versko thaj političko skupina. Prihvatsardine samo prve pandž knjiga andar o Purano zavjet thaj či pačanas ando trajo posle o smrto. § **20,28** Ando original ramol: "thaj vazdel potomstvo pire phralešće." * **20,38** Pošto akala manuša fizički muline, von moraš te aven još uvek duhovno džude. Aver alavencu: "nego o Del okolen kasko si duho još džudo, vi ako si lende telurja možda mule kaj lengo duho još trail ande Devlešći prisutnosti."

³⁹ Pe godova phendine lešće varesave sikavne e Mojsiješće zakonestar: "Sikavneja! Lačhe phendant!" ⁴⁰ Thaj khonik majbut či usudisajlo te vareso phučel les.

*O Mesija si majbaro katar o caro David
(Mt 22,41-46; Mk 12,35-37)*

⁴¹ Askal o Isus phučla len: "Sostar phenelpe kaj si o Hristo samo potomko e carosko Davidesko? ⁴² Pa korkoro o David phenel ande knjige psalmurja: 'Phenel o Gospod mungre Gospodešće:

Beš pe mungri počasno desno rig

⁴³ dok či čhav čire dušmajen tale čire pungre.!'

⁴⁴ Korkoro o David akhardas les pire Gospodeja. Sar askal avilosas samo lesko potomko?"[†]

O Isus upozoril pire učenikonen te lenpe sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar

(Mt 23,1-36; Mk 12,38-40; Lk 11,37-54)

⁴⁵ Askal anglo sa o them, o Isus phendas pire učenikonenđe:

⁴⁶ "Lentumen sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar, save volin te phiravenpes ande lundže haljine, volin te e manuša pozdravin len pe javne thana, thaj te bešen pe prve thana ande sinagoge, thaj e počelja pe gozbe. ⁴⁷ Bi ladžavesko len katar e udovice okova so silen thaj hohamne molinpe dugo e Devlešće. Von avena majstrogos osudime."

21

*E udovica del e Devlešće sa so saslat
(Mk 12,41-44)*

¹ O Isus ando Hramo dikhlas e barvalen sar čhon ande riznica love sago daro e Devlešće. ² A dikhla vi varesoče čore udovica savi čhutas okote samo duj majcikne kovanice. ³ Thaj phendas: "Čačes, phenav tumende akaja čori udovice čhutas majbut savorendar. ⁴ Kaj savora von dine katar piro viško, a voj katar piro čorpe dijas sa so silat."

*O Isus sikavel save znakurja avena po krajo e themesko
(Mt 24,1-22; Mk 13,1-20)*

⁵ Dok varesave učenikurja čerenas svato pale godova sar si o Hramo šukar ukrasime e barenca thaj e ukrasenca save e manuša andine e Devlešće, a o Isus phendas: ⁶ "Avela e vrjama kana katar akava so dičhen či ačhela ni bar pe bareste. Svako avela harado."

⁷ E učenikurja phučline les: "Sikavneja, a kana godova avela? Thaj sar džanasa kaj godova uskoro avela?"

⁸ A vo phendas lendje: "Len sama te na aven hohade kaj but džene avena ande mungro alav thaj phenena korkoro pale peste kaj sí von o Mesija thaj phenena: 'avili e vrjama' Na džan pale lende! ⁹ Kana ašunena pale raturja thaj pale pobune, na daran. Kaj sa godova trubul te avel, ali godova još naj odma o krajo." ¹⁰ Askal još phendas lendje: "O them borilape protiv aver them, thaj e carurja protiv aver carurja. ¹¹ Pe sa e riga e themešće avena

[†] **20,44** Pošto o David phendas kaj si o Mesija lesko "Gospod", godova značil kaj si o Hristo majbaro katar o David, thaj naj samo e Davidosko potomko.

e potresurja, bokhalipe thaj nasvalipe. Po nebo avena čudesne znakurja savendar dela e dar pe sa o them.

¹² Ali majsigo katar sa akava astarena tumen thaj tradena tumen. Predaina tumen e manušendje ande sinagoge te sudin tumende. Indarenca tumen angle carurja thaj angle upravitelja zato kaj sledin man. ¹³ Godova avela tumari prilika te den svedočanstvo. ¹⁴ Zato zapamtin na majanglal te gndin so phenena ande tumari obrana! ¹⁵ Me dava tumen alava thaj kasavi mudrost savjače naštik proturečila niti te oduprilpe ni jek tumaro protivniko. ¹⁶ A izdaina tumen čak vi tumare dada, dejta, phrala, drugarja thaj tumari familija. Varesaven tumendar vi mudarena. ¹⁷ Savora mrzana tumen zato kaj sledin man. ¹⁸ Ali či perela ni jek bal* katar tumaro šoro. ¹⁹ Tumare duše spasina pes zbog godova, ako či odustanin.”

*O Isus phenel kaj o Jerusalim avela uništimo
(Mt 24,15-21; Mk 13,14-19)*

²⁰ O Isus nastavisarda te phenel lendje: “A kana dičhena kaj e vojska opkolisardas o Jerusalim, askal džanen kaj avili paše e vrjama kaj avela opustošime. ²¹ Okola save arachén pes ande Judejsko regija neka našen ande gore thaj save si ando gav neka inklijen andar leste, a ni o kola save si ando polje neka či boldenpe ando gav. ²² Kaj ande godola đesa avela e Devlešći kazna te pherdl so ramol ando Svetu lil. ²³ Jao e khamne manušnjende thaj okolendo save den čuči ande kola đesa! Kaj avena e bare nevolje pe phuv, thaj e Devlesko gnjevo pe akala manuša. ²⁴ Avena mudarde katar o oštro mačo, thaj avena inđarde ando ropstvo pe sasto them. A o Jerusalim uštavena okola save či džanen palo Del dok či isteknil e vrjama okolendi save či džanen palo Del.”

*O Isus čerel svato kaj boldela pes pe phuv
(Mt 24,23-35; Mk 13,21-31)*

²⁵ O Isus phenda: “Pojavina pes e znakurja po kham thaj po čhonut thaj pe čereja. A e theme pe phuv astarela o očaj zbog e huka thaj e talasurja andar o more. ²⁶ O them merela e daratar thaj katar godova kaj ažućarena so avela pe akava them, kaj vi e sile e nebošće uzdrmina pes. ²⁷ Askal dičhena man, e Manušešće Čhaves, sar avav pe oblakurja ande bari sila thaj ande bari slava. ²⁸ Kana počnila sa godova te avel, ušten thaj vazden tumare šore kaj o Del uskoro oslobođila tumen.”

²⁹ Pale godova o Isus phendas lendje e usporedba: “Dičhen e smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Kana dičhen kaj mućen e patrja, korkoro već džanen kaj si o milaj paše. ³¹ Gajda vi tumen kana dičhen kaj sa godova avel pale soste phenavas tumende, šaj aven sigurne kaj si paše o carstvo e Devlesko.

* ^{21,18} ni jek bal O Isus phenel pale jek majcikno deo pe manušesko telo. Vo naglasil kaj či propadnila sasto manuš. O Isus već phendas kaj varesave lendar avena mudarde, pa varesave gndin kaj akava značil kaj lende či avela duhovno naudime.

32 Čačes, phenav tumende, kaj akava naraštaj[†] sigurno či načhela dok sa akava či avel. **33** E phuv thaj o nebo načhena, ali mungre alava ačhena zauvek."

*O Isus sikavel te avas uvek spremne pale leste
(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)*

34 O Isus phenda lendē: "Len sama te či zuravol tumaro ilo ando handžvalipe palo habe thaj ando matipe ili ande trajošće brige thaj te či iznenadil tumen godova đes, **35** savo avela sago zamka, pe sa e manuša save train pe sasti phuv. **36** Zato stražarin thaj molin tumen e Devlešće te šaj načhen sa kava so trubul te avel thaj te ačhen sago pobednikurja angle mande, e Manušešće Čaveste."

37 O Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a raćasa inklijelas thaj raćarelas pe maslinsko gora. **38** A sa o them već katar e rano detharin avenas leste ando Hramo te ašunen les.

22

*O Juda ugovoril e Isusešći izdaja
(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)*

1 Avili paše e Pasha savi sas prvo đes katar o prazniko bikvascošće mangrengo. **2** E šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar rodenas sar te mudaren e Isuse. Ali daranas katar o them.

3 Askal o beng dijas ando Juda andar o gav Iskariot, jek katar e dešuduj e Isusešće apostolurja. **4** Vo đelo thaj dogovorisajlo e šorvale rašajenca thaj e Hramske stražarenca sar te predail lendē e Isuses. **5** Von raduisajle thaj obećisardine lešće kaj denas les love. **6** O Juda pristanisardas. Katar askal o Juda rodelas prilika te predail e Isuses lendē, a te na dičhel o them.

*Priprema e pashalno večera
(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)*

7 Kana avilo o prvo đes katar o prazniko e bikvascošće mangrengo, ande savo trubujasas te žrtvulpe o bakhro palo prazniko e pasha. **8** O Isus bičhalda e Petre thaj e Jovano thaj phendas lendē: "Hajde džan thaj pripremin amenđe te has e pasha."

9 A e učenikurja phučline les: "Kaj kames te pripremis lat?"

10 A vo phenda lendē: "Ake, čim den ando gav malavela tumen o manuš savo indjarel paj ando bokali. Teljaren pale leste ando čher savo vo del **11** thaj roden e domaćine ande godova čher thaj phenen lešće: 'O sikavno phučel ande savi soba šaj hal e pashalno večera pire učenikonanca?' **12** Vo sikavela tumende e bari soba po sprato. Okote pripremin." **13** E

[†] **21,32** akava naraštaj Postojin različite načinurja te haćarelpе akava redko: 1. akaja generacija značil okola save sas džude ande vrjama dok o Isus čerelas svato, a godova značil kaj uništilate o Jerusalim thaj e aver znakurja save anena dži ke Hristosko povratko počnila te dogodinpe dok si von džude dik; 2. akaja generacija značil vrsta manuša save si bilače thaj suprotinpe e Isusešće, a godova značil kaj uvek avela bipačale save suprotivina pe e Isusešće sa dži ko trenutko kana vo boldela pe pe phuv; 3. akaja generacija značil "akaja rasa" thaj odnosil pe pe židovurja, so značil kaj e židovsko rasa či načhela majsgo nego so o Isus boldela pes, ili 4. akaja generacija značil e manuša save traina ande vrjama e carošći, thaj godova značil, kana dogodina pes e događaja save si spomenime ande stihurja 25–26, o Isus boldela pe pe phuv palo trajo godole generacijako.

učenikurja ġelege ando gav thaj arakhline sa sar o Isus phendas lende thaj okote pripremisardine e pashalno veċera.

O Isus del Nevo Savezo

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ Kana avili e vрjama pale veċera, o Isus lija than pale sinija e apostolenga. ¹⁵ Askal phendas lende: "Saste ilesa čeznisdardem te hava tumenca akaja pashalno veċera majsigo nego so aven mungre muke. ¹⁶ Kaj phenav tumenđe, či majbut hava e pashalno veċera dok či pherdol lači svrha ando Devlesko carstvo."*

¹⁷ Lijas o tahtaj e molava, zahvalisardas e Devlešće thaj phendas: "Len thaj razdelin maškar tumende. ¹⁸ Kaj phenav tumenđe, katar akana majbut či pijava e mol dok či avel e Devlesko carstvo."

¹⁹ Askal o Isus lijas o mangro, zahvalisardas e Devlešće pale leste, phagla les thaj dijas pire učenikonende e alavenga: "Akava si mungro telo savo delpes pale tumende. Akava ċeren te den tumen godi mande." ²⁰ Gajda vi pale veċera lija o tahtaj thaj phendas: "Akava tahtaj si mungro rat, rate Neve savezosko savo čhordol pale tumende."

²¹ "Ali ake, mungro izdajniko bešel manca pale sinija. ²² Me o Čhavo e Manušesko, moraš te merav sar si odredime, ali jao okolešće savo izdaila man!" ²³ A e učenikurja pe godova počnisardine te phučen pes ko maškar lende šaj avilosas godova.

Ko kamel te avel vođa e Devlešće manušengo trubul te služil averendje

(Mt 20,25–28; 19,28; Mk 10,42–45)

²⁴ Askal e učenikurja počnisardine te prepirinpe maškar pende ko si majbaro lendar. ²⁵ A o Isus phendas lende: "E carurja akale themešće gospodarin pe pire thema thaj okola saven si vlast pe thema kamen te o them phenel pale lende kaj si lačhe. ²⁶ Ali tumen na ċeren gajda! Naprotiv, okova savo si majbaro maškar tumende, neka avel majcikno, a o vođa sago kova kaj služil. ²⁷ Kaj ko si majbaro? Okova savo bešel pale sinija ili okova savo služil les? Dali naj okova savo si pale sinija? A me ake služiv maškar tumende. ²⁸ Ačhiline mande verne ande mungre kušnje. ²⁹ Zato dav tumen ando naslestvo e carosko čast kaj man dija lat mungro Dad ³⁰ te han thaj te pijen pale mungri sinija ande mungro Carstvo thaj te bešen pe prestolja te sudin e dešuduj plementurja e Izraelošće."

O Isus phenel kaj o Petar izdaila les

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Jn 13,36–38)

³¹ A o Isus phenda: "Simone! Simone! Ake o Sotona rodel katar o Del te probabil tumaro paċipe ande mande. Zato rešetila tumen sago o div kroz o sito."[†] ³² Ali me molisajlem pale tute te ċiro paċipe ande mande ačhel. A kana palem boldeja tu mande, učvrsti ċire phralen."

³³ O Petar phendas lešče: "Gospode, spremno sem tusa te džav vi ande tamnica vi ando smrto."

* ^{22,16} E Pasha dija godi e Izraelošće theme pe godova sar o Del izbavisarda len andar o ropstvo andar o Egipat kana žrtvuinas e bakhre thaj čħutine lesko rat po vudar pire čherengo. Po isto način, o Isus sas e Devlesko bakhro thaj e Isusešće ratesa oslobođil pire theme katar o ropstvo e bezehengo. O Isus palem avela thaj vladila sago o caro, a askal e vernikurja ċerena e gozba thaj slavina kaj o Del izbavisarda len. † ^{22,31} O beng kamla te odvoil len katar o Isus sago kaj o manuš odvoil o div katar e ljujska.

34 A o Isus phendas lešće: "Phenav tuće Petre, ades ni o bašno či oglasila pes a tu trin drom hohaveja kaj či pindžares man."

35 Thaj phendas: "Kana bičhaldem tumen po drom bi lovengo, bi trastako thaj bi sandalengo, dali falilas tumende vareso?"

A von phendine: "Khanći či falilas amendē."

36 Akana phendas lende: "Kas si love, neka lel len pesa! Isto gajda vi e trasta! A kas naj mačo, neka bićinel pire gada thaj nek činel pešče mačo.[‡]

37 Kaj phenav tumende, moraš te pherdol pe mande okova so si ramome ando Svetu lil: 'E manuša ubrojinas man maškar e zločincurja', kaj sa so e prorokurja ramosardine pale mande pherdolape."

38 Von phendine lešće: "Gospode, ake akate si amen duj mačurja!"

A o Isus phendas lende: "Dosta si!"[§]

*O Isus molil e Devle te zaobiđil les e patnja ali te avel e Devlešći volja
(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)*

39 Askal inklijisto okotar thaj po običaj uputisajlo pe maslinsko gora. Pale leste teljardine vi lešće učenikurja. **40** Kana areslo okote phendas lende: "Molin tume te na peren ande kušnja!"

41 Pale godova đelo majdur lendar kozom šaj čhudel pes o bar thaj pelo pe pire koča thaj molisajlo: **42** "Dade! Ako kames, le mandar akava tahtaj patnje. Ali na te avel mungrı nego ciri volja!" **43** A askal sikadilo lešće o andeo andar o nebo te ohrabril les. **44** A o Isus sa majžarko molilaspe, ande smrtno muka, a o znojo pe leste postanisardas sago kapljice e rateše save perenas pe phuv.* **45** Uštilo katar e molitva, boldape ke učenikurja thaj arakhlalen sar soven, iscrpime katar e žalost. **46** Pa phendas lende: "Sostar soven? Ušten! Molin tumen te na peren ande kušnje!"

*O Juda izdail e Isuse
(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)*

47 Dok o Isus još čerelas svato, avilo o them thaj angle lende o Juda jek katar e dešduju učenikurja. Vo avilo paše ko Isus thaj kamla te čumidel les. **48** A o Isus phendas lešće: "Juda, zar e poljupceja kames te izdais man, e Manušeće Čhaves?"

49 A kana e ostale učenikurja dikhline so si, phučline: "Gospode, te napadis len e mačesa?" **50** A jek lendar zamahnisardas e mačosa po sluga e šorvale rašajeće thaj čhindas lesko desno kan.

51 A o Isus phendas: "Mućen len te čeren godova! Na oduprin tumen majbut!" Askal čhutas o vas pe lesko kan thaj sastarda les. **52** Askal o Isus phenda e manušende save aviline te astaren les, e šorvale rašajendē, e Hramske stražarencu thaj e židovske starešinendē: "Sago po pobunjeniku aviline pe mande e mačonanca thaj e rovljenca! **53** Sostar či astardine man

[‡] **22,36** kana e učenikurja maj sigo teljardine thaj propovedinas, o Isus sas zurale popularno thaj e manuša rado ugostinas okolen save propovedinas e Isusešći poruka. E stvarja promenisajle akana thaj e but e manuša suprostavina pes e Isuseše thaj lešće porukaće, thaj e učenikurja moraš te lenapes sama thaj te aven spremne te osigurinpe okolesa so trubul len thaj zaštitinpe. [§] **22,38** Dosta si Moguće značenja si: 1. Len si dovoljno mačurja, aver alavencu: "Akana siamen dosta mačurja" ili 2. O Isus kamel te von či čeren svato kaj silen mačurja. "Dosta si kava svato pale mačurja". Kana o Isus phenda kaj trubun te činen mačurja, vo uglavno phenelas lende palo o Opasnost saveja suočina pes. Vo možda či kamlas čaće te von činen mačurja thaj te borin pes.

* **22,44** Ande varesavo purano grčko rukopiso naj o 43, thaj o 44. retko.

ando Hramo? Svako d̄es semas okote tumenca. Ali akava si tumaro časo thaj vladil e tama.” †

O Petar odričil pes katar o Isus

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Jn 18,15–18, 25–27)

54 Astardine e Isuse thaj indardine les ando čher e šorvale rašajesko. A o Petar dadural džalas pale lete. 55 A e stražarja maškare ande avlja astardine jag thaj bešline okolo late. A o Petar bešlo maškar lende. 56 Varesavi sluškinja dikhla les kaj bešel paše jag, oštro dikhla pe leste thaj phendas: “Vi akava sas e lesa!”

57 A o Petar hohadas: “Manušnjije pa me či pindžarav les.”

58 Nedugo pale godova još vareko lija les sama thaj phendas: “Vi tu san jek lendar!”

A o Petar phendas: “Naj sem, manušeja!”

59 Kana nakhlo varekaj katar jek sato, vareko aver odlučno phenda: “Vi akava sas čačes lesa! Pa Galilejco si!”

60 A o Petar phendas: “Manušeja, či džanav so phenes!” Isto časo dok još motholas, oglasisajlo o bašno. 61 Askal o Gospod boldape thaj dikhlas po Petar, a o Petar dijape gođi ke alava e Gosodešće, save phendas lešće: “Phenav tuće još akaja rjat majsigo nego so o bašno ašundol, trin drom hohaveja kaj či pindžares man.” 62 O Petar inklijisto andar e avlja thaj zurales rujas.

63 A e čuvanja počnisardine te maren e Isuse thaj te maren muj lestar

64 Učhardine lešće jakha thaj phenenas lešće: “Prorokuisar ko dijatu dab!”

65 Thaj but aver podrugljive alava phenenas lešće.

O Isus po sudio angle židovske vođe

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

66 A kana svanosardas o d̄es, čidape o starešinstvo e themesko, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj andine e Isuse anglo baro židovsko veće. 67 Von phendine lešće: “Ako san tu o Hristo, phen amendē godova!”

A Isus phendas lende: “Ako phenav tumende, či paćana mande. 68 Ako phučav tumen dali sem me o Hristo, či odgovorina mande. 69 Ali katar akana me, o Čavo e Manušesko, bešava po časno than pašo svemogućo Del.”

70 Pe godova savora phendine: “Tu dakle tvrdis kaj san o Čavo e Devlesko!”

Vo phendas lende: “Tumen korkoro pravo phenen! Me sem!”

71 Pe godova von phendine: “Či trubul amen majbut dokaz. Korkoro ašundam andar lesko muj!”

23

E Isuse hohamne prrr anglo Pilato thaj anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

1 Askal sa e manuša save sas ando židovsko baro veće uštiline thaj indardine e Isuses ko Pilato savo sas rimsko upravitelj 2 thaj optužisardine les: “Astardam les sar zavodil e theme thaj phenel lende te na počinen o porez e carošće, a pale peste phenel kaj si vo o Hristo, amaro caro.”

† 22,53 vladil e tama značil “e vrjama te o beng deluil”.

³ O Pilato phučla les: "Dali san tu o caro e Židovengo?"

A o Isus phendas lešće: "Gajda si sago kaj tu phenes!"

⁴ Askal o Pilato phendas e šorvale rašajende thaj e themešće: "Nisošći doš či arakhav pe akava manuš!"

⁵ Ali von počnisardine još majbut te navalin: "Bunil e theme pire naukava ande sasti phuv e židovendī. Počnisarda ande regija e galilejači thaj avilo sa dži akaring ando Jerusalim!"

⁶ Kana godova ašundas o Pilato, phučla len, dali si godova manuš galilejco. ⁷ Kana potvrdisardine godova, o Pilato bičhaldas e Isuse ko Irod, savo vladilas ande galilejači regija. A o Irod baš askal arakhadilo ando Jerusalim.

⁸ A kana o Irod dikhla e Isuse, zurale raduisajlo kaj dumut već lija te dičhel les zbog okova kaj ašundas pale leste thaj nadisajlo kaj lestar dičhela varesosko čudo. ⁹ Thaj but phučlas e Isuse, ali vo khanči či phendas lešće. ¹⁰ A e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar ačhenas thaj žestoko prnas les. ¹¹ O Irod zajedno pire vojnikonanca marda muj lestar. Dijas pe leste e carske haljine thaj bičhalda le palpale ko Pilato. ¹² Godova des o Irod thaj o Pilato pomirisajle kaj sas majsigo dušmaja.

E Isuse osudin po smrto

(Mt 27,15-26; Mk 15,6-15; Jn 18,39-19,16)

¹³ O Pilato akhardas e šorvale rašajen, e vođen thaj e themes ¹⁴ thaj phendas lende: "Andine mande akale manušes e optužbava kaj vo vazdel e themes pe buna. Me ake phučav les angle tumende thaj či arakhlem ni jek doš pe leste pale savi prn les. ¹⁵ A či arakhla e doš pe leste, ni o Irod thaj zato bičhalda les palpale amende. Ake, vo či čerda khanči sova zaslužisardas smrto. ¹⁶ Zato dava naredba te bičuin les thaj askal mukava les." ¹⁷*

¹⁸ A sa o them ande jek glaso čhutas muj alavenga: "Mudar les a muk amendē e Varava!" ¹⁹ (O Varava sas ande tamnica kaj mudardas, thaj kaj vazdas e buna ando Jerusalim.) ²⁰ O Pilato probisarda te odgovoril len kaj kamelas te mućel e Isuses. ²¹ Ali o them čholas muj: "Razapnisar les! Razapnisar les!"

²² Phučla len o Pilato trin drom: "Ali savo zločino vo čerdas? Me khanči či arakhav pe leste sova zaslužisardas smrto. Zato dava te bičuin les thaj mukava les."

²³ A o them čholas muj thaj navalinas te razapnin e Isuse. Thaj čhonas muj sa majzurale thaj majzurale. ²⁴ O Pilato presudisarda te udovoljil lende. ²⁵ Thaj muklas o kole savo sas čhudino ando phanglipe zbog e pobuna thaj zbog o mudaripe, a e Isuse dijas ande vojnikonende vas te čeren lesa okova so o them kamlas.

E Isuse razapnin po trušul

(Mt 27,32-44; Mk 15,21-32; Jn 19,17-27)

²⁶ Dok indarenas e Isuse, astardine varesave Simone andar o gav e Kirinija, savo boldelaspe andar o polje thaj čhutine pe leste o trušul te indarel palo o Isus. ²⁷ Palo Isus džalas o but them thaj e manušnja save rovenas thaj kukinas pale leste. ²⁸ O Isus boldape lende thaj phendas

* ^{23,17} Ande varesave purane grčke rukopisurja ačhel ramome: "A svako brš kana sas o prazniko Pasha, mućenás lende po ječhe phangles." Dik Mt 27,15; Mk 15,6.

lendē: "Manušnjalen andar o Jerusalim, na roven pe mande, nego roven pe tumende thaj pe tumare čhavra. ²⁹ Kaj ake aven e dēsa† kana phenelape: 'Blago e nerotkinjende, blago e diješće savo či bijanda thaj blago e čučende save či pravardine.'‡ ³⁰ Askal e manuša kamena te e goren peren pe lende thaj e bregonen te učharen len. ³¹ Kaj ako gajda čerelpe e zelene kaštenca, so tek avela e šuče kaštenca?"§

³² E Isuseja po mudaripe indārenas vi aver duj zločinconen. ³³ Kana aviline po than savo akhardolas Lubanja, okote razapnisardine e Isuse, a paše leste vi godole zločinconen, ječe pe lešći desno rig, a avre pe lešći levo rig.

³⁴ A o Isus phenelas: "Jartosar lendē, Dade Devla, kaj či džanen so čeren!"* Pale godova e vojnikurja čhudine e kocka thaj gajda podelisardine maškar peste lešće drze.

³⁵ O them ačhelas okote thaj dičhelas, a e verske vođe marenas lestar muj alavencu: "Averen spasisardas, neka akana spasisarel korkoro pes ako si vo čačes o Hristo e Devlesko izabranikol!" ³⁶ Vi e vojnikurja marenas muj lestar, avenas paše leste thaj nudinas les e mol savi sas hamime e šuteja†‡ ³⁷ thaj phenenjas: "Ako san tu o caro e židovengo, spasi korkoro tut!" ³⁸ A opral lesko šoro čhutine vi natpiso pe savo ramolas: "Akava si o caro e židovengo."

³⁹ Jek katar o razapnime zločinco vredolas e Isuse thaj phenelas: "Najsan li tu o Hristo? Pa spasi tut thaj vi amen!"

⁴⁰ Askal aver phendas: "Žar či daras e Devlestas? Trpis isto kazna sago vi vo? ⁴¹ Ali pravedno si te amen trpis kaj primisardam so zaslūžisardam amare trajosa, a akava manuš khanči bilačhe či čerdas." ⁴² Askal phendas: "Isuse, kana počnija te vladis sago caro, detut gođi pe mande thaj av mande milostivo."

⁴³ A o Isus phendas lešće: "Čačes phenav tuće: ađes aveja manca ando rajo!"

E Isusesko smrto

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ Kana već avilo o mismeri, pe sasti phuv nastanisarda o tunjariko thaj sas džike o trito sato mismere, ⁴⁵ kaj o kham pomračisajlo, a e firanglie ando Hramo § pharadile pe opaš. ⁴⁶ A o Isus još jekhvar čhutas muj ando sasto glaso: "Dade Devla, ande čire vas predaiv mungro duho!" Godova phendas, thaj izdahnisarda.

† ^{23,29} Gajda avili e vrjama 70 brš posle o Hristo. E Rimsko vojska opkolisarda thaj uništisarda o Jerusalim thaj mudarda e but e židoven. ‡ ^{23,29} Ande godoja budućo vrjama e čhavra ando Jerusalimo trpina pe strašne načinurja. Askal o them gndila kaj si majlačhe pale manuša saven naj čhavra. Thaj len či avela tuga kana dičena sar lende čhavra patin ili meren. § ^{23,31} O šuko kaš phabol maj brzo katar o zeleno kaš. Izgaranje si podrazumno metafora pale patnja ili kazna. O Isus sas sago o zeleno kaš kaj či zaslūžisarda te phabol (trpil). E manuša save odbacisardine les sas sago o šuko kaš. Zaslūžisardine te phabon (patin) zbog pire bezeha. * ^{23,34} A o Isus phenelas: "Jartosar lendē, Dade Devla, kaj či džanen so čeren!" Ande varesave grčke rukopisurja či arakhadilo akava alav. † ^{23,36} e mol savi sas hamime e šutejaO šut sas jeftino pipe savo obično pijenas. E vojnikurja marenas muj katar o Isus gajda kaj denas te pel jeftino pipe varekas ko phenel kaj si caro. ‡ ^{23,36} Den man o žuć te palo habe, thaj ande mungru truš den man šut te pijav. § ^{23,45} e firanglie ando Hramo Akaja firanglia sas majbut katar 25 meterja vuči thaj odvoilas o majsveto than katar o sasto Hramo.

47 Kana o rimske stotnike dikhlas so dogodisajlo, ačhilo te slavil e Devle thaj phenda: "Akava manuš sas čače pravednik!" **48** Nakon godova sa o them savo čidape te dičhel godova prizor dikhline so sas, boldenaspere čhere thaj marenaspe katar e tuga ando kolin. **49** Majdur ačhenas sa okola kaj pindžarenas e Isuse thaj e manušnja save džanas pale leste andar e Galileja thaj promatrinas.

*E Isusesko prahope
(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Jn 19,38-42)*

50 Sas varesavo manuš savo akhardolas Josif. Vo sas versko većniko. Thaj sas lačho thaj pravedno manuš **51** andar e Arimateja, gav sas si ande Judeja. Vo či složisajlo e odlukava thaj e postupkosa so čerdine e Isusešće, nego ažućarelas te avel e Devlesko carstvo. **52** Vo đelo ko Pilato thaj rodas lestar e Isusesko telo. **53** Pale godova fuljardine les katar o trušul, paćardinele ando pohtan thaj čutine les ando isklesime limori ande savo još khonik nas čutino. **54** Godova sas đes kana o them pripremila spe palo savato, sas skoro započnila.

55 A godova sa pratinas e manušnja save aviline e Isuseja andar e Galileja. Thaj dičhenas sar položinas lesko telo ando limori. **56** Pale godova boldinepe čhere te pripremin e miomirisurja thaj o pomast savo koristilaspe palo prahope. A kana godova završisardine, već sas o savato pa sasto đes naštik khanči čerdine kaj poštuinas e odredba andar o zakon.

24

*E manušnja arakhline e Isusesko limori čučo
(Mt 28,1-10; Mk 16,1-8; Jn 20,1-9)*

1 Prvo đes ando kurko, detharinako rano, e manušnja aviline po limori e miomirisenca save von korkoro čerdine. **2** A kana aresline dži ko limori arakhline o bar crdino katar o limori. **3** Dine andre, ali či arakhline o telo e Gospode Isusesko. **4** Thaj dok ačhenas gajda zbumime, angle lende pojavisajle duj manuša ande blistavo parne haljine. **5** E manušnja darajle thaj poklonisajle e mujesa dži ke phuv, a e duj manuša phendine lende: "Sostar roden e džude maškar e mule? **6** Naj akate, nego uštilo andar e mule! Den tumen godi sar phendas tumende dok još sas ande Galileja: **7** 'Me o Čavo e Manušesko moraš te avava dino ande vas e bezehalende thaj razapnina man, ali me o trito đes uštava andar e mule.'"

8 Askal e manušnja dinepe godi kaj o Isus phendas godova. **9** Thaj boldinepe katar o limori thaj sa godova javisardine e dešujejek apostolende thaj savorenđe averenđe. **10** A godola manušnja sas e Marija andar e Magdala, e Jovana, Marija dej e Jakovešći, thaj još varesošće manušnja. Von sa godova so sas phendine e apostolende. **11** A e apostolende sa gadava činisajlo sago kaj umislisardine, thaj či paćaine e manušnjende. **12** A o Petar ipak, uštilo thaj prastaja karingal o limori. Kana areslo, provirisarda andre thaj dikhla samo e povojurja save sas katar e lanenosko pohtan. Pale godova bolda pes čhere ando čudo savo dogodisajlo.

*O Isus sikadol e duje učenikonende po drom palo Emaus
(Mk 16,12-13)*

* **24,2** o bar Akava sas baro, isklesime okruglo bar dovoljno baro te potpuno phandavel o ulaz po limori. Sas potrebnog varekozom manuša te len les majdur.

¹³ Godova des e Isusešće duj sledbenikurja putuinas ando gav savo akhardolas Emaus, savo sas majdur katar o Jerusalim dešujek kilometra.

¹⁴ Dromesa čerenas svato maškar pende pale sa so sas. ¹⁵ Thaj dok gajda čerenas svato thaj raspravinas, avilo dži lende o Isus thaj džalas lenca.

¹⁶ Ali nas dino lende jakhende te pindžaren les.

¹⁷ O Isus phučlalen: "So godova raspravin dromesa?"

Von ačhilene phađe katar e tuga. ¹⁸ Jek lendar, savo akhardolas Kleopa, phendas lešće: "Zar san tu jedino stranco ando Jerusalim savo či džanel so sas ando Jerusalim akala desa?"

¹⁹ A o Isus phučla: "So sas godova?"

A von phendine lešće: "Pa okova so dogodisajlo e Isuseja andar o Nazaret. Vo sas proroko, silno pe dela thaj ande alava anglo Del thaj angle sa o them: ²⁰ Ali amare šorvale rašaja thaj e vladarja predaisardine les te avel osudime po smrto thaj te razapnin les. ²¹ A amen nadisajlam kaj si vo okova savo izbavila o Izrael[†] osim godova, akava si već trito des sar gadava dogodisajlo. ²² A još vi varesave manušnja, save sas maškar mende, zbulisardine men: čim svanosardas dele po limori, ²³ ali okote či arakhline lesko telo pa aviline thaj phendine amende kaj sikadile lende e andelurja thaj phendine lende kaj si o Isus džudo. ²⁴ Varesave amarendar prastaine po limori thaj arakhline sa sar e manušnja phendine, ali les či dikhline."

²⁵ A o Isus pe godova phendas lende: "O sar sen nerazumne, nisar te pačan ande kova so phendine e prorokurja! ²⁶ Dali či von prorokuisardine kaj o Hristo sa godova moraš te pretrpila majsigo nego so o Del proslavila les?" ²⁷ Askal o Isus započnisardas te objasnil lende sa so sas ramome ando Svetu lil, katar o Mojsije džike e prorokurja.

²⁸ Pe godova avile paše dži ko gav ande savo džanas, a lende pričinisajo sago kaj o Isus kamelas te nastavil majdur o drom. ²⁹ Ali von nagovorinas les: "Ač amenca! Kaj već peli e rjat, a o des načhel!" Vo ačhilo thaj dijas lenca ando čher. ³⁰ Kana o Isus lijas te hal lenca, lijas o mangro, blagoslovisarda les, phagla thaj dija len. ³¹ Pe godova putajle lende jakha thaj pindžardine les, ali vo nestanisardas angle lende jakha.

³² Askal von phendine jek avrešće: "Či li phabolas amaro ilo ande amende dromesa dok čerelas amende svato, thaj dok tumaćilas amende o Svetu lil?" ³³ Odma spremisajle thaj boldinepe ando Jerusalim. Okote arakhline e dešujek apostolen thaj vi aver e Isusešće sledbenikonen, ³⁴ save phendine lende: "O Gospod čačes uštilo andar e mule thaj sikadilo e Simonešće!" ³⁵ Askal von phendine sar maladine e Gospode po drom palo Emaus thaj sar pindžardine les kana phaglas o mangro.

O Isus sikadol e učenikonendje (Jn 20,19-23)

³⁶ Dok von čerenas svato pale godova, o Isus katar jekhvar ačhilo maškar lende thaj phendas lende: "Miro tumenđe!" ³⁷ Von, zbulime thaj darade, gndisardine kaj dičen e duho. ³⁸ A o Isus phendas lende: "Sostar darajle? Sostar kasavi sumnja dija ande tumare ile?" ³⁹ Dičen mungre vas thaj mungre pungre! Me sem gadava! Pipnin man thaj dičhena! E duho

[†] **24,21** E Rimnjanurja vladinas pe židovurja. Von nadisajle kaj si vo: "savo oslobođila e Izraelconen katar e rimske dušmaja".

naj kokala ni mas sago kaj dičhen kaj man si!” ⁴⁰ Phendas lende godova, thaj sikadas lende pire vas thaj pire pungre.

⁴¹ Katar o čuđenje thaj katar e bah naštik paćaine. A vo phučla len: “Si tumen vareso hamasko?” ⁴² Von dine les kotor peko mačho. ⁴³ Vo lija les thaj halas angalende.[‡]

⁴⁴ Askal phendas: “Pale akava phenavas tumendē dok još semas tumenca: Trubul te pherelpes sa so si ande Mojsijesko zakono, ande proročke lila thaj ande psalmurja ramome pale mande.” ⁴⁵ Askal putardas lendi godi te haćaren o Svetu lil. ⁴⁶ Thaj phendas lende: “Ramome si ande Svetе lila: O Hristo trpila thaj merela, a o trito đes uštela andar e mule. ⁴⁷ Ande lesko alav propovedilape sa e manušende kaj trubun te pokainpe gajda te o Del jartol lende e bezeha. A počnila katar o Jerusalim. ⁴⁸ Tumen sen svedokurja pale godova.

⁴⁹ A me bičhalava tumendē e Svetu Duho, baš sago kaj mungro Dad obećisardas. Zato ačhen ando gav dok či len pe tumende e sila[§] opral.”

O Isus si vazdino ando nebo angle učenikurja

(Mk 16,19-20; Dap 1,9-11)

⁵⁰ Pale godova o Isus inđarda len paše džiko gav Vitanija. Okote vazdas pire vas thaj blagoslovisarda len. ⁵¹ Gajda sar blagoslovisarda len, durilo lendar thaj sas lino ando nebo. ⁵² Von peline pe koča angle leste thaj askal bare bahtasa boldinepe ando Jerusalim. ⁵³ Thaj svako đes ando Hramo slavinas e Devle.

[‡] **24,43** Godova čerdas te sikavel lende kaj vo naj duho, kaj e duhurja či han. [§] **24,49** dok či len pe tumende e sila Ando original ramol: “dok či len pe tumende e sila”. E Devlešći sila učharelalen po isto način sago kaj e drze učharen e manuše. Godolesa dobina e sila e Svetu Duhošći sar šaj te svedočin e aver manušende palo Isus.